

APOSTOLSK SKRIVELSE FRA PAVE FRANS

EVANGELIETS GLÆDE

TIL BISKOPPERNE, PRÆSTERNE OG DIAKONERNE,

TIL GUDVIEDE MENNESKER OG TIL

HELE DET KRISTUSTROENDE LÆGFOLK

OM FORKYNDELSEN AF EVANGELIET I VERDEN AF I DAG

ANSGARSTIFTELSENS FORLAG

KØBENHAVN 2014

EVANGELII GAUDIUM

Pave Frans
Glædens Evangelium
Oversat af Hanne Gregersen og Erling Tiedemann efter Evangelii Gaudium
Vatikanet 2013
Dansk udgave © Ansgarstiftelsens Forlag 2014
ISBN 978-87-91338-51-9
978-87-91338-52-6 (e-bog)

OVERSÆTTERNES FORORD

I denne "apostolske skrivelse" om forkyndelsen af Evangeliet følger pave Frans op på de 58 "propositioner" eller "hovedpunkter til videre foranstaltning", der var resultatet af den 13. bispesynode i oktober 2012. Synodens emne var "Nyeangeliseringen", og pave Frans fortsætter nu i sin skrivelse med at genlæse, nytolke og videreudvikle synodens arbejde i et dokument, der har fået karakter af et programskrift for hans pontifikat. Vi læser ikke kun noget, paven vil, at vi skal forstå – vi læser i høj grad også om noget, han vil, at Kirken og vi i den skal "gå ud og gøre" – og det helst lige nu.

Skrivelsen vakte straks opmærksomhed ved sin fremkomst i november 2013 og ikke kun i kirkelige kredse – den er blevet en bestseller i flere lande. Den er *anderledes* end dét, man plejer at høre fra Rom – ikke i grundtankerne, for de kommer fra Evangeliet og er også sagt før i andre dokumenter fra tidligere paver – men i sit uhøjtidelige og insisterende hverdagsprog og sine ofte provokerende udtalelser uden hensyntagen til hellige køer; i synet på *den missionale kirke* i de moderne samfund og kulturer ("det religiøse liv kan ikke forvises til privatsfæren"); i sin dybe og konkrete kærlighed til alle mennesker og samtidig i de radikale konsekvenser, der drages af Evangeliets forkyndelse – også på det sociale område. Og pave Frans taler fra et andet sted end mere eurocentriske dokumenter. Han er et menneske fra et andet kontinent, der synes intuitivt at favne en hel verden.

Oversættelsesarbejdet har ikke været enkelt. At gengive eksistentielle tanker på et dansk, der svarer til pavens letløbende stil med mange associationer, der flyder frit i sætning på sætning, kun adskilt af kommaer og med mange billeder, har ikke været nemt. Dertil kommer, at tankegangen forløber så hurtigt, at dét, man kunne kalde "mellemregninger", ofte savnes.. Vi valgte først at oversætte fra fransk med inddragelse af de engelske og tyske versioner. Men paven tænker og taler jo på spansk, og det blev hurtigt klart, at skulle vi gøre os håb om at ramme hans tankegang mere præcist, måtte vi tillige arbejde med den spanske tekst og sammenligne med andre versioner.

Paven citerer ligesom Synoden bredt fra kirkelige dokumenter. I de tilfælde, hvor disse foreligger i dansk oversættelse, har vi som udgangspunkt brugt denne oversættelse. I nogle tilfælde, hvor sammenhængen gør det nødvendigt, har vi nyoversat. Bibelcitater er fra den autoriserede 1992/1998-oversættelse, enkelte steder fra 1948-oversættelsen. To steder har vi nyoversat og angivet det som "alternativ oversættelse". Der er anvendt "O. a." som forklaring ved fremmedord m.v., der ikke kan anses som umiddelbart kendte.

INDHOLDSFORTEGNELSE

EVANGELIETS GLÆDE [1]

- I. En glæde, der stadig er ny, og som meddeler sig videre [2-8]
- II. Den milde og trøstende glæde ved at bringe evangeliet videre [9-13]
Det altid Nye [11-13]
- III. Nyevangeliseringen skal viderebringe troen [14-18]
Det, som denne Skrivelse vil byde på, og de begrænsninger, den har [16-18]

KAPITEL 1

AT ÆNDRE KIRKEN RADIKALT, SÅ DEN BLIVER MISSIONAL [19-49]

- I. En Kirke "i udgang" [20-24]
At tage initiativet, involvere sig, gå vejen sammen med, bære frugt og fejre [24]
- II. Det pastorale arbejde må igennem en omvendelse [25-33]
En kirkelig fornyelse, som man ikke kan udsætte [27-33]
- III. At gå ud fra kernen i Evangeliet [34-39]
- IV. Sendelsen, som får kød og blod i menneskelige begrænsninger [40-45]
- V. En mor med åben favn [46-49]

KAPITEL 2

DET FÆLLES ENGAGEMENT ER I KRISE [50 - 109]

- I. Nogle udfordringer, som den moderne verden stiller os overfor [52-75]
Nej til et økonomisk system, der fører til social udelukkelse [53-54]
Nej til at gøre penge til den nye afgud [55-56]
Nej til en økonomi, der hersker i stedet for at tjene [57-58]

Nej til den sociale ulighed, der avler vold [59-60]

Nogle kulturelle udfordringer [61-67]

At inkulturere troen er også en udfordring [68-70]

Udfordringerne fra storbykulturerne [71-75]

II. Fristelser, der møder dem, der står i det pastorale arbejde [76-109]

At tage udfordringen op om en missional spiritualitet [76-80]

Nej til den egoistiske åndelige sløvhed [81-83]

Nej til den golde pessimisme [84-86]

Ja til nye relationer, som bliver til i Jesus Kristus [87-92]

Nej til den åndelige verdslighed [93-97]

Nej til at bekrige hinanden [98-101]

Og der er andre kirkelige udfordringer [102-109]

KAPITEL 3

EVANGELIETS FORKYNDELSE [110 - 175]

I. Det er hele Guds folk, der forkynnder Evangeliet [111-134]

Ét folk for alle [112-114]

Ét folk med mange ansigter [115-118]

Vi er alle disciple, der sendes ud i mission [119-121]

Den evangeliserende kraft i folkefromheden [122-126]

Fra person til person [127-129]

Nådegaverne skal tjene det evangeliserende fællesskab [130-131]

Kulturen, den intellektuelle verden og undervisningssektoren [132-134]

II. Prædikenen [135-144]

Den liturgiske kontekst [137-138]

Som en mor ville sige det [139-141]

Ord, som får hjerterne til at brænde [142-144]

III. Forberedelsen af prædikenen [145-159]

At dyrke sandheden [146-148]

At personalisere Ordet [149-151]

Åndelig bibellæsning [152-153]

At lytte til folket [154-155]

Den pædagogiske værktøjskasse [156-159]

IV. En evangelisering, der uddyber kerygmaet [160-175]

En kerygmatiske og mystagogisk katekese [163-168]

At vejlede personligt gennem vækstprocesser [169-173]

Hvad angår Guds Ord [174-175]

KAPITEL 4

EVANGELISERINGENS SOCIALE DIMENSION [176-258]

I. Kerygmaets indvirken på fællesskabet og samfundet [177-185]

Trosbekendelse og socialt engagement [178-179]

Riget, som kalder på os [180-181]

Kirkens lære om de sociale spørgsmål [182-185]

II. De fattiges integration i samfundet [186-216]

I forening med Gud hører vi et klageskrig [187-192]

Troskab mod Evangeliet for ikke at "løbe forgæves" [193-196]

De fattiges privilegerede plads i Guds folk [197-201]

Økonomi og indkomstfordeling [202-208]

At tage vare på det skrøbelige [209-216]

III. Almenvellet og den sociale fred [217-237]

Tid er vigtigere end rum [222-225]

Enhed går frem for konflikt [226-230]

Virkeligheden er vigtigere end idéen [231-233]

Helheden står over delen [234-237]

IV. Den sociale dialog som bidrag til freden [238-258]

Dialogen mellem troen, fornuften og videnskaberne [242-243]

Den økumeniske dialog [244-246]

Forholdet til jødedommen [247-249]

Den interreligiøse dialog [250-254]

KAPITEL 5

AT EVANGELISERE, BÅRET AF ÅNDEN

I. Motiver til et fornyet missional *drive* [262-288]

Det personlige møde med Jesu frelsende kærlighed [264-267]

Den åndelige glæde ved at være et folk [268-274]

Den Opstandne og hans Ånd handler hemmelighedsfuldt i os [275-280]

Forbønnens missionale kraft [281-283]

II. Maria, Evangeliseringens Mor [284-288]

Jesu gave til sit folk [285-286]

Nyevangeliseringens ledestjerne [287-288]

EVANGELIETS GLÆDE

1. Evangeliets glæde fylder hjerterne, ja, hele livet hos dem, der møder Jesus. De, som lader sig frelse af ham, befries fra synden, fra al tristhed, fra den indre tomhed, isolationen. Med Jesus Kristus fødes glæden, og den genfødes igen og igen. Jeg ønsker i denne apostolske skrivelse at henvende mig til alle, som tror på Kristus; jeg vil tilskynde dem til at gå ind i en ny fase i evangeliseringen – en fase, der netop har denne glæde som sit kendemærke – og jeg vil anvise nogle veje for Kirkens vandring fremad i de kommende år.

I. EN GLÆDE, DER STADIG ER NY, OG SOM MEDDELER SIG VIDERE

2. Den store fare for verden af i dag med dens overvældende udbud af de mest forskelligartede forbrugsgoder er en individualismens tristhed, som stammer fra et velbjerget og småligt hjerte, fra en syg løben efter overfladiske forlystelser, fra en samvittighed, der isolerer sig. Når det indre liv lukker sig omkring sine egne interesser, er der ikke længere plads til *de andre* – de fattige kommer ikke længere indenfor, man hører ikke mere Guds stemme, man oplever ikke længere den gode glæde ved hans kærlighed, og optagetheden af at gøre det gode rører ikke længere på sig. Heller ikke de troende undgår denne fare, som helt sikkert og til stadighed er til stede. Mange kommer til at ligge under for den og bliver til forurettede, utilfredse mennesker, uden liv. I så fald har man ikke valgt et menneskeværdigt liv, et liv i fylde; det er ikke dét, Gud vil for os, det er ikke det liv i Ånden, som bryder igennem fra den opstandne Kristi hjerte.

3. Jeg opfordrer alle kristne, hver og én, hvor de end befinder sig, og hvilke forhold de end måtte leve under, til endnu i dag at forny deres personlige møde med Jesus Kristus, eller i det mindste at beslutte sig for at lade sig møde af ham, at søge ham uden ophør hver eneste dag. Der findes ingen grunde til, at nogen skulle tænke, at denne opfordring ikke gælder ham eller hende, for der "er ingen, der er udelukket fra den glæde, som Herren bringer os".¹ Den, der vil løbe risikoen, ham vil Herren ikke skuffe, og når én tager et lille skridt hen imod Jesus, så opdager han, at Jesus allerede ventede med åbne arme på, at han skulle komme. Det er så det øjeblik, hvor man kan sige til Jesus Kristus: "Herre, jeg har ladet mig føre på vildspor, jeg har taget fejl; på tusinder af måder er jeg

¹ Paul VI, apostolsk skrivelse *Gaudete in Domino* (9. maj 1975), 22: AAS 67 (1975), 297

løbet bort fra din kærlighed, men her er jeg alligevel for endnu engang at forny mit forhold til dig. Jeg kan ikke undvære dig. Køb mig fri, Herre, endnu engang. Du er min frelser, tag mig endnu engang ind din favn." Det gør os i den grad godt at vende tilbage til ham, når vi er faret vild! Endnu engang insisterer jeg på at sige: Gud bliver aldrig træt af at tilgive; det er os, der bliver trætte af at bede om hans barmhjertighed. Han, som har opfordret os til at tilgive "halvfjerdsindstyve gange syv gange" (Matt 18,22), viser os vejen: han tilgiver selv halvfjerds gange syv gange. Han vender tilbage igen og igen for at "tage lammet på skuldrene". Der er ingen, der nogensinde kan tage den værdighed fra os, som denne grænseløse og ubrydelige kærlighed giver os. Den gør det muligt for os at løfte hovedet og begynde forfra; det gør den med en ømhed, der aldrig svigter os, og som altid kan give os glæden igen. Lad os ikke flygte fra Jesu opstandelse, lad os aldrig give op – komme hvad der vil. Lad der ikke være noget andet end kraften fra hans liv, der driver os fremad!

4. Det gamle Testaments bøger havde forjættet frelsens glæde, en glæde, der skulle komme i overflod i den messianske tidsalder. Profeten Esajas taler til den ventede Messias og hilser ham med glæde: "Du gør jubelen stærk, du gør glæden stor" (Esajas 9,2). Og han opmuntrer indbyggerne i Sion til at modtage Messias med frydesange: "I, som bor på Sion, skal juble og råbe af fryd" (12,6). Den, der allerede har set ham dukke op i horisonten, ham opfordrer profeten til at omvende sig til at blive budbringer for de andre: "Stig op på et højt bjerg, Sions budbringer, råb højt Jerusalems budbringer" (40,9). Det er hele skabningen, der tager del i denne glæde over frelsen: "Himlen skal råbe af fryd og jorden juble, bjergene skal bryde ud i fryderåb, for Herren trøster sit folk, han forbarmer sig over sine hjælpeløse" (49,13).

Da profeten Zakarias ser Herrens dag for sig, opfordrer han til at hylde kongen, som kommer, "sagtmodig, ridende på et æsel": "Bryd ud i jubel, Sions datter, råb af fryd, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til dig, retfærdig og sejrrig" (Zak 9,9). Men den mest smittende opfordring kommer måske fra profeten Sefanias, som viser os Gud selv som et lysende midtpunkt af fest og glæde, som vil formidle dette frelsende råb til sit folk. At læse denne tekst på ny er livsbekræftende for mig: "Herren din Gud er hos dig, helten, der bringer frelse! Han fryder sig i glæde over dig, og viser dig sin kærlighed på ny. Han jubler over dig med fryd som på festens dag" (3,17).

Det er den glæde, som leves ud i de små ting i den daglige tilværelse, som svar på Gud vor Fars kærlige indbydelse: "Min søn, gør dig til gode, som du nu kan [...] gå ikke glip af en glad dag" (Sir 14,11.14). Hvor stor en faderlig godhed ligger der ikke bag disse ord!

5. Evangeliet – hvor herligheden fra Kristi kors strålende lyser op – opfordrer indtrængende til glæde. Enkelte eksempler må være nok: "Glæd og fryd dig," siger englen i sin hilsen til Maria (Luk

1,28). Da Maria besøger Elisabeth, bevirker det, at Johannes rører på sig af fryd i sin mors liv (jf. Luk 1,41). I *Magnificat* forkynder Maria: "Min ånd fryder sig over Gud, min Frelser" (jf. Luk 1,47). Og da Jesus begynder sit offentlige virke, udbryder Johannes Døber: "Det er min glæde, og den er nu fuldkommen" (Joh 3,29). Jesus selv "jubler i Helligånden" (Luk 10,21). Hans budskab er kilde til glæde: "Sådan har jeg talt til jer, for at min glæde kan være i jer, og jeres glæde blive fuldkommen" (Joh 15,11). Vores kristne glæde har sit udspring i den kilde, der flyder over i hans hjerte. Han lover sine disciple: "I skal sørge, men jeres sorg skal blive til glæde" (Joh 16,20). Og han insisterer: "Jeg skal se jer igen, og da skal jeres hjerte glæde sig, og ingen skal tage jeres glæde fra jer" (Joh 16,22). Og senere, da disciplene ser den opstandne Jesus, "blev de fyldt af glæde" (Joh 20,20). Apostlenes Gerninger beretter, at i de første menigheder spiste de sammen med glæde (jf. ApG 2,46). Der, hvor disciplene kommer forbi, "bliver der stor glæde" (ApG 8,8), og de selv var "fyldt af glæde" (3,52) under forfølgelserne. En eunuk, som lige er blevet døbt, fortsætter sin rejse "med glæde" (8,39), og fangevogteren "og hele hans husstand jublede over at være kommet til tro på Gud" (16,34). Hvorfor skulle ikke også vi dykke ned i denne flod af glæde?

6. Der er visse kristne, der ser ud i hovedet som en fastetid uden påske. Men jeg erkender, at glæden ikke opleves på samme måde i alle livets faser og under alle forhold – og at der er forhold, der kan være særdeles hårde. Glæden tilpasser og ændrer sig, men den er der altid i det mindste som en lysstribe, der fødes ud af den personlige vished om at være elsket uendeligt højt, hinsides alt andet. Jeg forstår godt de mennesker, som gribes af mismod på grund af de alvorlige vanskeligheder, som de må leve med. Men – lidt efter lidt – må man give troens glæde lov til at vågne op som en skjult, men fast og sikker tillid, også midt i de værste bekymringer: "Du forstødte mig bort fra freden, så jeg glemte, hvad lykke er [...] men dette lægger jeg mig på sinde, derfor vil jeg vente: Herrens troskab er ikke hørt op, hans barmhjertighed er ikke forbi; den er ny hver morgen, Herrens trofasthed er ikke forbi [...] Det er godt at vente i tavshed på Herrens frelse" (Klages 3,17.21-23.26).

7. Vi bliver af og til fristede til at finde på udflugter og beklage os, som om der var uendeligt mange betingelser, der først skal være opfyldt, før glæden kan blive mulig. Dette opstår, fordi "det teknologiske samfund har kunnet mangedoble mulighederne for nydelse, men har meget svært ved at skabe glæde".² Jeg kan sige, at de smukkeste og mest spontane udtryk for glæde, som jeg har oplevet i mit liv, er kommet fra meget fattige mennesker, som ikke har meget, de kan holde sig til. Jeg husker også den ægte glæde hos dem, der selv midt i et omfattende fagligt engagement har

² *Ibid*, 8: AAS 67 (1975), 292

kunnet bevare et troende hjerte, gavmildt og enkelt. Disse udtryk for glæde øser på forskellig måde af den kilde, der springer med den Guds kærlighed, som er åbenbaret i Jesus Kristus, og som bliver stadig stærkere. Jeg bliver aldrig træt af at gentage noget, som Benedikt XVI har sagt, og som fører os ind i hjertet af Evangeliet: "At være kristen begynder ikke med et etisk valg eller en storslået ide, men med et møde med en begivenhed, med en person, som giver vores liv en ny horisont og dermed en afgørende retning".³

8. Det er alene takket være dette møde – eller nye møde – med Guds kærlighed, som udvikler sig til et lykkeligt venskab, at vi sættes fri fra vores isolerede samvittighed og trang til at være selvkørende. Vi når til helt og fuldt at være mennesker, når vi er mere end mennesker, dvs. når vi lader Gud få lov at føre os ud over os selv, så vi kan nå frem til at være dén, vi egentlig er. Det er dér, vi finder kilden til at handle evangeliserende. For – hvis man har taget imod den kærlighed, som gengiver én meningen med livet – hvordan kan man så lade være med at ønske at give denne kærlighed videre til andre?

2. DEN MILDE OG TRØSTENDE GLÆDE VED AT GIVE EVANGELIET VIDERE

9. Det gode vil altid søge at meddele sig videre. Det ligger i enhver oplevelse af noget sandt og smukt, at den vil søge at forplante sig, og ethvert menneske, der oplever en dyb befrielse, bliver også mere følsom overfor andres behov. Når man giver noget godt videre, slår det rod og udvikler sig. Derfor har den, der gerne vil leve et liv i værdighed og fylde, ingen anden vej at gå end at få blik for den anden og søge, hvad der er godt for ham. Der er nogle steder hos den hellige Paulus, som derfor ikke bør undre os: "Kristi kærlighed tvinger os" (2 Kor 5,14); "Ve mig, hvis jeg ikke forkynder Evangeliet" (1 Kor 9,16).

10. Tilbuddet til os er at leve på et højere plan, men ikke derfor mindre intenst: "Når livet deles ud, bliver der mere af det – og livet svækkes, når man lever det i isolation og magelighed. Det er jo sådan, at de, som får mest ud af deres liv, er dem, der ikke er optaget af at sikre sig, men er lidenskabeligt optaget af at bringe livet videre til andre".⁴ Når Kirken kalder til en evangeliserende indsats, gør den ikke andet end at vise de kristne hen til, hvad den egentlige dynamik er, når det

³ Rundskrivelsen *Deus Caritas Est* (25. december 2005), 1: AAS 98 (2006), 217

⁴ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling, *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 360

handler om at realisere sig selv som person: "Vi opdager således en anden dybtliggende lovmæssighed, der gælder i det virkelige liv, nemlig at livet opnås og modnes i samme grad, som det sættes på spil for at blive givet til andre. Når alt kommer til alt, er det dette, det drejer sig om i sendelsen".⁵ Den, der bringer evangeliet videre, må derfor ikke hele tiden se ud, som var han til begravelse. Lad os genfinde begejstringen og få den til at blive stærkere, "glæden ved at bringe evangeliet videre, en glæde, der forsøder og trøster, også når sæden må strøs ud med tårer. [...] Lad den moderne verden, der både med angst og fuld af håb søger, lad den modtage det glade budskab – ikke fra triste og modløse, utålmodige og ængstelige forkynderes mund, men fra sådanne evangeliets tjenere, hvis liv udstråler begejstring, og som, fordi de først selv har modtaget Kristi glæde, er besluttet på at sætte deres liv ind, for at Gudsriget kan blive forkyndt, og Kirken plantet midt i verden".⁶

Det altid Nye

11. En forkyndelse, der fornyer sig, giver de troende mulighed for ny glæde i troen og en ny frugtbarhed i evangeliseringen; dette gælder endda de lunkne og dem, der ikke praktiserer. Kernen i forkyndelsen og dét, det hele drejer sig om, er altid det samme, nemlig den Gud, som har åbenbaret sin uendelige kærlighed i Kristus, død og opstanden. Han giver hele tiden sine troende nyt liv – uanset hvornår de kom til troen. "Men de, der håber på Herren, får nye kræfter, de får vinger som ørne. De løber uden at blive trætte, de vandrer uden at udmattes" (Es 40,31). Kristus er det "evige evangelium" (Åb 14,6), han er "den samme, i går, i dag og til evig tid" (Heb 13,8), og dog er hans rigdom og skønhed uudtømmelig. Han er evigt ung, og fra ham springer en kilde med det bestandigt nye. Kirken hører aldrig op med at betages af "dybet af Guds rigdom og visdom og kundskab" (Rom 11,33). Den hellige Johannes af Korset sagde: "Denne fortættethed af visdom og kundskab hos Gud er så umådeligt dyb, at uanset om sjælen synes at have fattet noget af den, så kan den dog bestandigt trænge dybere ind i den".⁷ Eller som den hellige Irenæus sagde det: "Da [Kristus] kom, bragte han alt nyt med sig".⁸ Med dette nye kan han give nyt liv til vores liv og vores fællesskab, og selv om det kristne livsprojekt går gennem perioder med mørke og skrøbelighed i Kirkens liv, bliver dette projekt aldrig forældet. Jesus Kristus kan også bryde igennem de kedsommelige kasser, som vi forsøger at putte ham ned i, og han overrasker os med sin stadige guddommelige kreativitet. Hver eneste gang, hvor vi søger at vende tilbage til kilden for igen at få fat på evangeliets oprindelige

⁵ *Ibid*

⁶ Paul VI, apostolsk skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975), 80: AAS 68 (1976) 74-75

⁷ *Cantico Espiritual*, 36,10

⁸ *Adversus Haereses*, IV, c. 34, 1: PG 7, 1083: "omnem novitatem attulit, semetipsum afferens"

vitalitet, dukker der nye veje frem, kreative metoder, andre udtryksformer, tegn, som siger os mere, og ord mættet med ny mening for verden af i dag. Ja – al ægte forkyndende handlen er altid "ny".

12. Det er rigtigt, at denne sendelse kræver et uforbeholdent engagement fra vores side – og alligevel ville det være forkert at se den som en heroisk opgave, der beror alene på os, thi gerningen er primært hans, langt ud over dét, som vi kan opdage eller fatte. Jesus er "den første og den største forkynner af evangeliet".⁹ I enhver form for forkyndelse tilkommer førstepladsen altid Gud, han som har villet kalde os til et samarbejde med sig og villet anspore os med sin Ånds kraft. Det virkeligt Nye er dét, som Gud selv vil frembringe på underfuld vis, dét, som han inspirerer til, som han fremkalder, som han giver sin retning og ledsager – og dét på tusinder af måder. I alt kirkeligt liv må det altid komme helt klart frem, at initiativet kommer fra Gud, at det er ham, der "elskede os først" (1 Joh 4,19), og at det er "Gud, der giver vækst" (1 Kor 3,7). Det er denne overbevisning, der gør, at vi kan bevare glæden midt i en opgave, der er i den grad krævende – den er jo en udfordring, der tager hele vort liv; den kræver alt af os, men på samme tid giver den os alt.

13. Det er heller ikke sådan, at vi skal forstå det nye i denne sendelse, som var denne uden rødder og uden forbindelse med den levende historie – den historie, som tager os ind til sig, og som er den drivkraft, der bevæger os fremad. At *huske på* er en dimension i vores tro, som vi kunne kalde "deuteronomisk" i analogi med Israels erindring (nemlig om Guds store gerninger. O.a.). Jesus efterlader os Eukaristien som Kirkens daglige erindring, en erindring, som indfører os stadig mere i påskemysteriet (jf. Luk 22,19). Glæden ved at forkynde lyser altid op på baggrunden af den taknemlige erindring: det er en nåde, som vi har brug for at bede om. Apostlene glemte aldrig det øjeblik, hvor Jesus rørte ved deres hjerter: "Det var ved den tiende time" (Joh 1,39). Sammen med Jesus viser erindringen os "en sky af vidner" (Heb 12,1). Blandt dem kan vi skelne nogle mennesker, som på særlig tungtvejende måde har fået vores trosglæde til at spire frem: "Tænk på jeres ledere, som har talt Guds Ord til jer" (Heb 13,7). Nogle gange drejer det sig om ganske almindelige mennesker, der har stået os nær, og som har ført os ind i troens liv: "Jeg husker den oprigtige tro, som du havde, og som allerede din mormor Lois og din mor Eunike havde" (2 Tim 1,5). Den troende er helt grundlæggende "en, som husker på".

⁹ Paul VI, Apostolsk Skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975), 7: AAS 68 (1976), 9

III. NYEVANGELISERINGEN SKAL VIDEREBRINGE TROEN

14. I lydhørhed over for Ånden, som hjælper os med i fællesskab at erkende tidens tegn, fejredes – fra den 7. til den 28. oktober 2012 – bispesynodens XIII almindelige generalforsamling; den havde temaet "*Nyevangelisering for at viderebringe den kristne tro*". På dette møde blev der mindet om, at Nyevangeliseringen er et kald til alle og grundlæggende skal føres ud i livet på tre områder.¹⁰ Lad os som det første nævne *det almindelige pastorale arbejde*. "Sjælen i dette arbejde er Ådens ild, og målet er at antænde hjerterne hos de troende, som kommer regelmæssigt i fællesskabet, og som forsamlers sig om søndagen, Herrens dag, for at mættes med Herrens Ord og det evige livs brød".¹¹ Herunder hører også de troende, som bevarer en intens og oprigtig katolsk tro og giver udtryk for den på mange måder, selv om de ikke går i kirke særlig ofte. Denne pastorale indsats satser på de troendes vækst – forstået således, at de kommer til at svare stadig bedre og med hele deres liv på Guds kærlighed. Den anden målgruppe er de mennesker, som er *døbte, men som ikke lever i overensstemmelse med deres dåb*,¹² som ikke med deres hjerte hører til Kirken, og som ikke længere oplever troens trøst. Kirken gør – som den altid opmærksomme mor – en indsats for, at de skal gennemleve en omvendelse, som giver dem troens glæde tilbage sammen med ønsket om at leve med og ud fra Evangeliet.

Og lad os endelig [som det tredje] være opmærksomme på, at evangeliseringen i sit væsen har med Evangeliets forkyndelse at gøre *for dem, der ikke kender Jesus Kristus, eller som altid har afvist ham*. Mange af dem søger Gud i det skjulte, drevet af en næsten glemt længsel efter at se hans ansigt – dette gælder også i lande med en gammel kristen tradition. De har alle retten til at modtage Evangeliet. De kristne er forpligtede til at forkynde det uden at udelukke nogen, og at gøre det ikke som dem, der pålægger en ny pligt, men som dem, der deler en glæde; som peger ud mod en smuk horisont, og som indbyder til et festmåltid, der er værd at gæste. Kirken vokser ikke ved at hverve folk, men "ved at mennesker føler sig draget".¹³

15. Johannes Paul II har opfordret os til at gøre os klart, at det er "nødvendigt bestandigt at drage omsorg for forkyndelsen" for dem, som er langt borte fra Kristus, "for dette er Kirkens *første opgave*".¹⁴ Den missionale indsats "repræsenterer endnu i dag *den største af alle udfordringer* for

¹⁰ Jf. Propositioner 7

¹¹ Benedikt XVI, *Prædiken ved den afsluttende messe ved Bispesynodens XIII almindelige generalforsamling* (28. oktober 2012): AAS 104 (2012), 890

¹² *Ibid*

¹³ Benedikt XVI, *Prædiken ved åbningsmesse under Den latinamerikanske og caribiske Bispekonferences 5. generalforsamling* (13. maj 2007), Aparecida, Brasilien: AAS 99 (2007), 437

¹⁴ Rundskrivelsen om Kristi mission *Redemptoris missio* (7. december 1990), 34: AAS 83 (1991), 280

Kirken",¹⁵ og "det missionale anliggende *skal have første prioritet*".¹⁶ Hvad ville der ske, hvis vi virkelig tog disse ord alvorligt? Så ville vi helt enkelt indse, at det at handle missionalt *er paradigmet for enhver kirkelig opgave*. På linje hermed har de latin-amerikanske biskopper slået fast, at "vi ikke længere kan sidde stille og roligt og vente passivt inde i vores kirker",¹⁷ men at det er nødvendigt at gå "fra et pastoralt arbejde, der blot er en bevaringsaktion, til en pastoral indsats, som er virkelig missional".¹⁸ Denne opgave er stadigvæk kilden til en af Kirkens største glæder: "Der bliver større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse" (Lukas 15,7).

Det, som denne skrivelse vil byde på, og de begrænsninger, den har

16. Jeg har med glæde taget imod synodefædrenes opfordring til at forfatte denne apostolske skrivelse.¹⁹ Når jeg gør det, sammenfatter jeg den rigdom, der ligger i Synodens arbejde. Jeg har også rådført mig med flere andre, og jeg regner desuden med at give udtryk for dét, jeg er optaget af netop nu med hensyn til Kirkens evangeliserende gerning. De emner, der knytter sig til evangeliseringen i verden af i dag, og som man kunne tage op i forbindelse med denne Skrivelse, er utallige. Men jeg har afstået fra en detaljeret behandling af alle disse mange spørgsmål, som bør studeres videre og uddybes omhyggeligt. Jeg mener heller ikke, at man skal forvente en definitiv eller fuldstændig udtalelse fra det pavelige læreembedes side om alle de spørgsmål, der handler om Kirken og verden. Det er ikke hensigtsmæssigt, at paven tager over fra de lokale bispedømmer med hensyn til bedømmelsen af alle mulige problemstillinger, som præsenterer sig på deres områder. Hvad dette angår, mærker jeg nødvendigheden af at gå frem i retning af en sund "decentralisering".

17. Her i denne skrivelse har jeg valgt at lægge nogle linjer frem, som måske kan opmuntre og give retning til en ny fase i evangeliseringen i hele Kirken – en fase fuld af iver og dynamik. Inden for denne ramme og på basis af den lære, som findes i koncilsteksten *Lumen Gentium*, har jeg besluttet mig for blandt flere andre emner at behandle følgende spørgsmål udførligt:

- a) En reform af kirken med henblik på at den skal "gå ud" i mission
- b) Fristelser, der møder dem, der står i det pastorale arbejde
- c) Kirken forstået som hele Guds folk, der forkynnder evangeliet

¹⁵ *Ibid*, 40: AAS 83 (1991), 287

¹⁶ *Ibid*, 86: AAS 83 (1991), 333

¹⁷ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling, *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 548

¹⁸ *Ibid* 370

¹⁹ Jf. *Propositioner* 1

- d) Prædikenen, og hvordan den forberedes
- e) De fattiges sociale integration
- f) Freden og den sociale dialog
- g) De åndelige motiver til at gå ind i den missionale opgave

18. Jeg har udbredt mig om disse temaer med en detaljeringsgrad, som måske kan forekomme overdreven. Dette sker ikke i den hensigt at præsentere en afhandling, men alene for at vise, hvor stor en rolle disse temaer spiller i praksis for Kirkens aktuelle mission. For de bidrager alle til at tegne omridset af en bestemt stil i forkyndelsen, som jeg opfordrer til, at man tilegner sig, *hvad man end foretager sig*. Således kan vi i vort daglige arbejde tage formaningens i Guds Ord til os: "Glæd Jer altid i Herren, jeg gentager: Glæd Jer" (Fil 4,4).

KAPITEL 1

AT ÆNDRE KIRKEN RADIKALT, SÅ DEN BLIVER MISSIONAL

19. Evangeliseringen sker i lydighed mod Jesu missionsbefaling: "Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens Navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer" (Matt 28,19-20a). I disse vers får man det øjeblik præsenteret, hvor Den Opstandne sender sine disciple ud for at prædike Evangeliet til alle tider og på alle steder, thi troen på ham skal udbredes til hver en afkrog af jorden.

I. EN KIRKE "I UDGANG"

20. I Guds Ord kommer der hele tiden en bestemt dynamik frem – det er den "udgang", som Gud vil fremprovokere hos de troende. Abraham sagde ja til at bryde op og gå til et nyt land (jf. 1 Mos 12,1-3). Moses lyttede til Guds kald; "Gå nu, jeg vil sende dig ..." (2 Mos 3,10), og han fik folket til at drage ud mod det forjættede land (jf. 2 Mos 3,17). Og til Jeremias siger Gud: "Overalt, hvor jeg sender dig, skal du gå" (Jer 1,7). Dét "Gå", som Jesus siger, indeholder aktuelt alle de stadig nye scenarier og udfordringer, som Kirkens forkyndende mission står overfor, og vi er alle kaldede til denne nye missionale "udgang". Hver eneste kristne og hvert eneste fællesskab skal vurdere, hvad det er for en vej, som Herren angiver, men der er ét kald, vi alle er kaldede til at sige ja til: at bryde op fra vor egen bekvemmelighed og turde gå ud i alle de randområder, som trænger til Evangeliets lys.

21. Evangeliets glæde, som livet i disciplenes fællesskab er fuldt af, er en glæde, der har sendelsen som sin kilde. Den kommer som en erfaring til de 70 disciple – til dem, der vender tilbage fra deres udsendelse, fyldte af glæde (jf. Luk 10,17). Jesus selv mærker den; han jubler af glæde i Helligånden og lovpriser Faderen, fordi han har åbenbaret dette for de fattige og små (jf. Luk 10,21). De første, der omvender sig, oplever den, fyldte af undren, da de på pinsedagen hører apostlene prædike "enhver på sit eget modersmål" (ApG 2,6). Denne glæde er et tegn på, at Evangeliet er blevet forkyndt og bærer frugt. Men den har altid exodus-dynamikken i sig, gavens dynamik – dynamikken, der kommer af at gå ud af sig selv, at blive ved at gå og hele tiden strø sæden ud igen og igen. Herren siger: "Lad os gå andre steder hen, til landsbyerne heromkring, så

jeg også kan prædike dér; det er derfor, jeg er draget ud" (Mark 1,38). Når sæden er strøet ud på ét sted, bliver han ikke dér for at give yderligere forklaringer, eller for at gøre andre tegn – nej, Ånden fører ham tværtimod til at drage af sted mod andre landsbyer.

22. Ordet har i sig selv et potentiale, som vi ikke kan forudse. Evangeliet taler om et sædekorn, som når det én gang er blevet sået i jorden, vokser af sig selv, også når bonden sover (jf. Mark 4,26-29). Kirken må acceptere denne Ordets frihed, som man ikke kan gøre sig til herre over, en frihed, der er virksom på sin egen måde, og som kan antage meget forskellige former, sådan at vi ikke kan fastholde den; netop derfor overgår den ofte, hvad vi har forestillet os – den vender op og ned på vore faste forestillinger.

23. Kirkens nære fortrolighed med Jesus er en fortrolighed, som bliver til undervejs i følgeskabet, og fællesskabet "fremstår grundlæggende som et missionalt fællesskab".²⁰ I troskab mod det forbillede, som Mesteren har efterladt os, er det i dag af vital betydning, at Kirken "går ud" for at forkynde Evangeliet for alle, overalt, ved enhver lejlighed, uden tøven, uden modvilje og uden frygt. Evangeliets glæde er for hele folket, ingen kan udelukkes fra denne glæde. Sådan lyder englens budskab julenat for hyrderne ved Betlehem: "Frygt ikke! Se jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for *hele folket*" (Luk 2,10). Og Johannes Åbenbaring taler om "et evigt evangelium at forkynde for dem, der bor på jorden, og for alle folkeslag og stammer, tungemål og folk" (Åb 14,6).

At tage initiativet, involvere sig, gå vejen sammen med, bære frugt og fejre

24. Kirken, der "går ud", er fællesskabet af missionale disciple, som tager initiativet, involverer sig, som går vejen sammen med, som bærer frugt og som fejrer. "*Primerear*" – at tage initiativet, at "komme først" – tilgiv mig dette hjemmelavede ord! Det forkyndende fællesskab oplever, at Herren har taget initiativet, han har elsket os først (1 Joh 4,10), og derfor ved fællesskabet, hvordan det skal gå foran, det ved, hvordan det uden at frygte skal tage initiativet, det skal gå ud for at møde, for at opsøge dem, der er langt borte, og det skal gå ud til vejkrydsene for at indbyde dem, der er "udenfor". Eftersom fællesskabet har erfaret Faderens uendelige barmhjertighed og denne barmhjertigheds evne og styrke til at sprede sig, så mærker det i sig et aldrig tilfredsstillet ønske om at give denne barmhjertighed videre. Lad os turde tage initiativet, bare lidt mere! Kirken ved følgelig, hvordan den skal involvere sig. Jesus har vasket sine disciples fødder. Herren involverer

²⁰ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om det kristne lægfolk *Christifideles laici* (30. december 1988) 32: AAS 81 (1989), 451

sig, og han involverer dem, der hører ham til, når han lægger sig på knæ foran de andre for at vaske dem. Lige bagefter siger han til disciplene: "I er salige, hvis I gør dette" (Joh 13,17). Gennem sine handlinger og sine gestus placerer det forkyndende fællesskab sig i de andres daglige liv, det mindsker afstandene, det bøjer sig ned, helt til ydmygelsen, hvis det skal være, og det tager menneskets lod på sig, når det kommer i berøring med Kristi lidende kød og blod hos mennesket. På den måde kommer forkynderne til at "lugte som fårene", og fårene vil høre deres røst. Det næste er, at det evangeliserende fællesskab indstiller sig på og gør sig klar til at "gå vejen sammen med". Det følges med menneskeheden på alle dens veje, i alt hvad den foretager sig, uanset hvor hårdt det går til, og hvor længe det måtte vare ved. Det kender til at vente længe og til den apostoliske tålmodighed. Evangelisering kender til stor tålmodighed, og den er opmærksom på sine begrænsninger. I trofasthed mod Herrens gave ved den også, hvordan den skal "bære frugt". Det evangeliserende fællesskab er altid opmærksom på frugterne, fordi Herren vil, at det skal være frugtbart. Det har omsorg for kornet og mister ikke sin sjælefred på grund af ukrudtet. Når sædemanden ser ukrudtet gro og udvikle sig i kornet, klynker han ikke eller mister fatningen. I den konkrete situation finder han udvej for, at Ordet kan blive kød og blod og bære frugt til nyt liv, selv om disse frugter tilsyneladende er ufuldkomne og ufærdige. Disciplen ved, hvordan han skal give sit liv, helt og holdent, og sætte det på spil helt ud i martyriet som et vidnesbyrd om Jesus Kristus. Hans drøm er dog ikke at få mange fjender, men snarere at Ordet bliver modtaget og manifesterer sin frigørende og fornyende kraft. Og endelig véd det evangeliserende fællesskab altid, hvordan det i sin glæde skal "fejre". Det fejrer og fester for hver eneste lille sejr, hvert eneste skridt fremad i forkyndelsen. Når liturgien fejres midt i det daglige krav om at få det gode til at vokse, bliver forkyndelsens glæde til skønhed. Kirken evangeliserer og evangeliseres selv gennem liturgiens skønhed, den liturgi, der er en fejring af forkyndelsen og kilde til en fornyet tilskyndelse til at give sig selv.

II. DET PASTORALE ARBEJDE MÅ IGENNEM EN OMVENDELSE

25. Jeg ved godt, at [kirkelige] skrivelser i dag ikke fremkalder samme interesse som tidligere, og at de hurtigt går i glemmebogen. Men alligevel understreger jeg, at dét, som jeg her vil give udtryk for, har karakter af en programerklæring, og at det har vigtige konsekvenser. Jeg håber, at alle de [kirkelige] fællesskaber vil tage skridt til at tage de nødvendige midler i anvendelse for at komme videre ad vejen mod en omvendelse, hvad det pastorale og evangeliserende arbejde angår – en

omvendelse, som ikke kan lade tingene være, som de er. Det handler ikke bare om "administrative spørgsmål".²¹ Lad os på hele jordens kreds bringe os i en "permanent missionstilstand".²²

26. Paul VI har opfordret til at udvide kaldet til fornyelse, så det kommer stærkt og tydeligt frem, at dette kald ikke kun henvender sig til enkeltpersoner, men til Kirken som helhed. Lad os genkalde os denne uforglemmelige tekst, som ikke har mistet sin udfordrende styrke: "Tiden er inde til, at Kirken uddyber den bevidsthed, den har om sig selv, at den mediterer over sit eget mysterium, at den ransager sin samvittighed [...] I denne oplyste og aktive samvittighed opstår et spontant ønske om at konfrontere idealforestillingen om Kirken, sådan som Kristus så den, ville den og elskede den som sin hellige og uplettede brud (jf. Ef 5,27) – med det virkelige ansigt, som Kirken har i dag [...] Ud af dette bliver et uforbeholdent og nærmest utålmodigt ønske til om en fornyelse, dvs. om at rette op på de fejl og mangler, som denne samvittighed må anklage sig for og tage afstand fra, når den ser på sig selv i lyset fra det billede af Kirken, som Kristus har efterladt os".²³

Det andet Vatikankoncil har præsenteret Kirkens omvendelse som ouverturen til en permanent kirkelig reform, grundet i troskaben overfor Jesus Kristus: "Enhver fornyelse af Kirken består i det væsentlige i øget troskab over for Kirkens kald [...] På sin pilgrimsgang kaldes Kirken af Kristus til denne bestandige reform, som den altid har brug for i sin egenskab af menneskelig og jordisk institution".²⁴

Der er kirkelige strukturer, der har mulighed for at fremme en evangeliserende dynamik; ligeledes er gode strukturer nyttige, når de er rammer om et liv, der besjæler dem, understøtter dem og er deres rettesnor. Men uden et nyt liv og en ægte evangelisk ånd, uden "Kirkens trofasthed overfor sit eget kald", korrumpes enhver ny struktur i løbet af kort tid.

En kirkelig fornyelse, som man ikke kan udsætte

27. Jeg forestiller mig en missional satsning, der er i stand til at forvandle alting, så at sædvaner, stil, tidsplaner, sprogbrug og alle kirkelige strukturer bliver til en velegnet kanal for udbredelsen af evangeliets budskab til verden af i dag – snarere end til kanal for en bevaringsaktion, der har Kirken selv som sit mål. Den strukturreform, som kræver pastoral omvendelse, kan kun forstås i denne betydning: at strukturerne alle skal gøres mere missionsorienterede; at den almene pastorale indsats, hvor den end kommer til udtryk, søger længere ud og bliver mere åben, og at den sørger for, at dens

²¹ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling, *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 201

²² *Ibid* 551

²³ Paul VI, rundskrivelse om Kirken *Ecclesiam suam* (6. august 1994), 10-12: AAS 56 (1964), 611-612

²⁴ Dekretet fra Det andet Vatikankoncil om økumenien *Unitatis redintegratio*, 6

aktører hele tiden har en holdning, der betyder, at de "går ud" – det hele sådan, at en positiv respons fremmes fra alle dem, som Jesus tilbyder sit venskab. Som Johannes Paul II sagde til biskopperne fra Stillehavslændene: "Enhver fornyelse i Kirken må have *missionen* som sit mål, så den ikke falder for den risiko at blive en Kirke, der er fokuseret på sig selv".²⁵

28. Sognet er ikke en struktur, der er passé; netop fordi denne struktur har en stor fleksibilitet, kan den antage mange forskellige former. Dette kræver lydhørhed og missional kreativitet hos præsten og menigheden. Selv om sognet bestemt ikke er den eneste institution i forkyndelsens tjeneste, så vil sognet stadig være "Kirken selv, der lever dér, hvor dens sønner og døtre bor"²⁶ – hvis det, vel at mærke, er i stand til at finde nye former og til bestandigt at tilpasse sig. Dette forudsætter, at sognet er i kontakt med familierne og med det liv, mennesker lever, og ikke kun er en omstændelig indretning uden kontakt med folk – eller er en gruppe selvoptagne udvalgte. Sognet er Kirkens geografiske tilstedeværelse, stedet, hvor man hører Ordet, hvor det kristne liv vokser; det er dialogens og forkyndelsens sted, det er der, hvor den gavmilde *caritas* virker, tilbedelsens sted, liturgiernes sted.²⁷ Gennem alle sine aktiviteter opmuntrer og former sognet sine medlemmer til at være aktører i evangeliets forkyndelse.²⁸ Det er fællesskabernes fællesskab, det er helligdommen, hvor de tørstende kommer for at drikke, så de kan fortsætte vandringen, og det er det centrum, hvorfra den stadige udsendelse til mission foregår. Men vi må se i øjnene, at kaldet til en revision og fornyelse af sognene endnu ikke har båret tilstrækkelig frugt, sådan at de er kommet folk endnu nærmere, er blevet steder med et levende fællesskab og medarbejderskab, og sådan at de orienterer sig helt og fuldt mod sendelsen til verden.

29. De andre kirkelige institutioner, basisfællesskaber og små fællesskaber, bevægelser og andre slags grupperinger, er en rigdom i Kirken, som Ånden vækker til live for at nå ud med forkyndelsen til alle miljøer og alle sektorer. Ofte bringer de ny glød i forkyndelsen og en bedre dialog med verden omkring, som fornyer Kirken. Men det er vigtigt for sundheden i alle disse foretagender, at de ikke mister forbindelsen med den rigdom, der reelt ligger i det stedlige sogn, og at de helhjertet integrerer sig i det pastorale arbejde, der vokser organisk i det enkelte bispedømme.²⁹ Med denne

²⁵ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Oceania* (22. November 2001), 19: AAS 94 (2002), 390

²⁶ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om det kristne lægfolk *Christifideles laici* (30. december 1988), 26: AAS 81 (1989) 438

²⁷ Jf. *Propositioner* 26

²⁸ Jf. *Propositioner* 44

²⁹ Jf. *Propositioner* 26

integration undgås, at de kun beskæftiger sig med en del af evangeliet og en del af Kirken – eller at de ender med at blive rodløse nomader.

30. Som del af Kirken med biskoppen som leder er enhver lokalkirke også kaldet til omvendelse til mission. Lokalkirken er den primære aktør i forkyndelsen af evangeliet,³⁰ for så vidt som den er den konkrete manifestation på et bestemt geografisk sted af den ene Kirke, og fordi i lokalkirken "er i sandhed Kristi ene, hellige, katolske og apostolske Kirke til stede og virker".³¹ Lokalkirken er Kirken, inkarneret i et bestemt område, udrustet med alle de midler til frelse, som Kristus har givet, men med et lokalt ansigt. Dens glæde ved at meddele Jesus Kristus videre udtrykker sig også i dens optagethed af at forkynde ham på andre steder, som har mere brug derfor – lige så meget som i en stadig bevægelse ud mod randområderne i dens eget territorium eller mod nye socio-kulturelle miljøer.³² Den bestræber sig på altid at være netop dér, hvor der trænges mest til Den Opstandnes lys og liv.³³ Og for at dette *drive* mod forkyndelsen må blive stadig mere intenst, storsindet og frugtbart, opfordrer jeg også indtrængende alle lokalkirker til at gå ind i en beslutsom proces, hvor tingene tages op til vurdering og bedømmelse, hvor der renses ud, reformeres.

31. Biskoppen skal altid fremme det missionale fællesskab i sin kirke. Det skal han gøre ved at vise hen til det forbillede, vi har i de første kristne menigheder, hvor de troende havde ét hjerte, ét sind (jf. ApG 4,32). Følgelig er der nogle gange, hvor han skal stille sig i spidsen for folket for at vise vejen og støtte folkets håb. Til andre tider skal han helt enkelt blot være midt blandt alle i en enkel og barmhjertig nærhed. Og ved visse lejligheder skal han holde sig bag ved hjorden for at hjælpe dem, der sakker bagud, – men især fordi hjorden har en evne til selv at kunne vejre, hvor nye veje går. Det er hans mission at fremme et dynamisk, åbent og missionalt fællesskab, og han skal derfor stimulere og gå efter en modningsproces både i de samarbejdsorganer, som Kirkeretten³⁴ nævner og i andre former for pastoral dialog. Her skal han have ønsket om at høre på alle og ikke kun på nogle få – dem, der altid er parate til at sige, at alt, hvad han gør, er så udmærket. Men det, der skal være i fokus for disse samarbejdsorganer, skal ikke primært være bispedømmets organisation, men den missionale drøm om at nå ud til alle.

³⁰ Jf. *Propositioner* 41

³¹ Det andet Vatikankoncils dekret om biskoppernes pastorale opgave *Christus Dominus*, 11

³² Jf. Benedikt XVI, *Tale til deltagerne i den internationale kongres i anledning af 40 års jubilæet for koncilsdekretet Ad Gentes* (11. marts 2006): AAS 98 (2006), 337

³³ Jf. *Propositioner* 42

³⁴ Jf. cc. 460-468; 492-502; 511-514; 536-537

32. Fra det øjeblik, hvor jeg er blevet kaldet til at leve dét, som jeg kræver af andre, må jeg også tænke på en omvendelse for paveembedets vedkommende. Som biskop af Rom er det hele tiden op til mig at være åben overfor tanker og idéer, som sigter på, at min tjeneste skal blive mere trofast over for den betydning, som Jesus Kristus vil give den, og overfor det, som evangeliets forkyndelse aktuelt behøver. Pave Johannes Paul II bad om hjælp til at finde "en form for udøvelse af paveembedet, som er åben for en ny situation, men uden på nogen måde at give afkald på det væsentlige i primatets mission".³⁵ Vi er ikke kommet ret langt i så henseende. Såvel paveembedet som den universelle kirkes centrale strukturer har brug for at lytte til kaldet til en pastoral omvendelse. Det andet Vatikankoncil har slået fast, at "bispekonferencerne – i analogi med Patriarkaterne i antikken – på mangfoldige og frugtbare måder kan bidrage til, at det kollegiale sindelag kan virkeliggøres konkret".³⁶ Men dette ønske er ikke realiseret fuldt ud, for bispekonferencerne har endnu ikke fået en klar juridisk status, som giver dem en reel kompetence, heri indbefattet en vis autentisk læremæssig autoritet.³⁷ En for stor centralisering komplicerer Kirkens liv og dens missionale dynamik i stedet for at være en hjælp.

33. Når det pastorale arbejde skal forstås som mission, kræver det, at man forlader den bekvemme målestok, at "sådan har vi altid gjort". Jeg opfordrer alle til at være dristige og kreative, når de skal gentænke de mål og strukturer, den stil og de metoder, som præger evangeliets forkyndelse i deres respektive menigheder og fællesskaber. At identificere mål uden også i fællesskab at gå efter midlerne til at nå dem – det er på forhånd dømt til kun at resultere i fantasifostre. Jeg opfordrer indtrængende alle til bringe retningslinjerne i denne skrivelse i anvendelse – modigt og uden smålighed, uden forhindringer eller ængstelse. Det, der betyder noget, er, at man ikke er alene om at gå vejen, men at man altid regner med de andre og især med biskoppernes ledelse med hensyn til en klog og realistisk pastoral vurdering.

III. AT GÅ UD FRA KERNEN I EVANGELIET.

34. Hvis vi sætter os for at bruge begrebet "missional" som nøgle til alt, så må dette også gælde for den måde, vi kommunikerer budskabet ud på. Med den hurtighed i kommunikationen, som medierne opererer med i dag, og med deres selektive tilgang til, hvad der skal kommunikeres – så

³⁵ Johannes Paul II, rundskrivelse om økumenien *Ut unum sint* (25. maj 1995), 95: AAS 87 (1995), 977-978

³⁶ Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, 23

³⁷ Jf. Johannes Paul II, *motu proprio Apostolos suos* (21. maj 1998): AAS 90 (1998) 641-658

løber det budskab, som vi bringer til torvs, mere end nogensinde risikoen for at komme til at fremstå amputeret og reduceret til enkelte af sine mindre væsentlige sider. Heraf følger, at nogle af de problemstillinger, som Kirkens morallære forholder sig til, isoleres fra den sammenhæng, som giver dem mening. Det største problem opstår så, når det budskab, vi forkynnder, kommer til at se ud, som om det var identisk med disse sekundære sider af sagen, som ganske vist er væsentlige, men ikke i sig selv og taget alene vidner om kernen i Jesu Kristi budskab. Vi må altså være realister; vi må ikke tage for givet, at dem, vi taler med, kender hele baggrunden for det, vi siger, og at de kan forbinde det med den væsentlige kerne i Evangeliet – den, der giver det hele mening og gør det smukt, så man drages af det.

35. Et pastoralt arbejde med missionalt sigte er ikke fikseret i en usammenhængende formidling af en bunke læresætninger, som man insisterer på at få overholdt. Hvis man vil satse på et pastoralt mål og tilegne sig en missional stil, der virkelig når ud til alle uden undtagelse og uden at udelukke nogen, så betyder det, at forkyndelsen må koncentrere sig om det væsentlige – det, som er smukkere, større, mere dragende og på samme tid det mest nødvendige. Det, vi kommer med, bliver dermed mere enkelt uden derfor at blive overfladisk og usandt; det bliver derved mere overbevisende og lyser mere op.

36. Alle de åbenbarede sandheder udspringer fra samme guddommelige kilde, og de tros med den samme tro, men nogle af dem er vigtigere end andre, når det gælder mere direkte at udtrykke kernen i Evangeliet. I denne grundlæggende kerne stråler *skønheden af Guds frelsende kærlighed, manifesteret i Jesus Kristus, død og opstanden*. I denne forstand har Andet Vatikankoncil slået fast, at "der eksisterer en orden eller et "hierarki" indenfor sandhederne i den katolske lære, som følge af disse sandheders forskellige forhold til det grundlæggende i den kristne tro".³⁸ Dette gælder i lige høj grad for troens dogmer som for Kirkens lære som helhed, herunder for morallæren.

37. Thomas af Aquin lærte, at i Kirkens morallære er der et hierarki, hvad angår de moralske dyder og de handlinger, der udspringer af dem.³⁹ Det, som her tæller mest, er "tro, virksom i kærlighed" (Gal 5,6). Kærlighedens gerninger over for Næsten er den mest fuldkomne ydre manifestation af Åndens nådegaver i det indre menneske: "Den nye Lov grunder sig i Helligåndens nåde, som viser sig i tro, virksom i kærlighed".⁴⁰ Hermed forklarer Thomas, at når det gælder gerningerne, så er

³⁸ Det andet Vatikankoncils dekret om økumenien *Unitatis redintegratio*, 11

³⁹ Jf. *S. Th.* I-II, q. 66, a. 4-6

⁴⁰ *S. Th.* I-I, q. 108, a. 1

barmhjertigheden den største af alle dyder: "I sig selv er barmhjertigheden den største af alle dyder, eftersom alle andre er henordnet til den – og endda mere, idet den udfylder de andres mangler. Dette er jo i særlig grad kendetegnet for dét, der er overordnet, og derfor anses det at være barmhjertig for det særegne for Gud, og det er især således, at han manifesterer sin almagt".⁴¹

38. Det er vigtigt at drage de pastorale konsekvenser af Koncilets lære; her samles det, der fra gammel tid har været Kirkens overbevisning. Allerførst må det siges, at man må passe på at bevare sansen for de rette proportioner, når Evangeliet forkyndes. Et kriterium herfor er blandt andet, hvor hyppigt bestemte temaer nævnes i prædikenen, og i det hele taget hvad det er, der lægges vægt på. Hvis en sognepræst for eksempel i løbet af et kirkeår taler ti gange om mådeholdet og selvbeherskelsen og kun et par gange om kærligheden eller retfærdigheden, så er der tale om et misforhold, hvor de dyder kommer til at stå i skyggen, som netop skulle være de mest fremherskende i det, der siges i prædikenen og katekesen. Det samme sker, når man taler mere om loven end om nåden, mere om Kirken end om Jesus Kristus, og mere om paven end om Guds Ord.

39. Da det organiske forhold mellem de enkelte moralske dyder således forhindrer, at man tager den ene eller den anden af dem væk fra opfattelsen af det ideelle kristne liv, så er ingen sandhed altså afvist. Den sammenhængende helhed af det evangeliske budskab må ikke amputeres. I øvrigt forstås den enkelte sandhed bedre, hvis man ser den i sammenhæng med det kristne budskabs harmoniske helhed. Indenfor denne sammenhæng har hver enkelt sandhed sin betydning, og de belyser gensidigt hinanden. Når forkyndelsen er trofast over for Evangeliet, så kommer den centrale karakter af visse sandheder klart frem, og det følger klart og tydeligt, at den kristne moralforkyndelse ikke er en stoisk etik; den er mere end en askese, den er ikke en blot og bar praktisk filosofi, og den er heller ikke et katalog over synder og fejl. Evangeliet er først og fremmest en invitation til at svare Gud, der elsker os og frelser os, ved at se ham i de andre og komme ud af os selv for at søge alles vel. Denne invitation står aldrig i skygge af noget andet! Alle moralske dyder tjener dette kærlighedens gensvar. Hvis denne indbydelse ikke lyser op med dragende kraft, så står Kirkens moralske lærebygning i fare for at blive et korthus – det er det værste, der kunne ske. Thi i så fald vil det ikke i sandhed være Evangeliet, der forkyndes, men nogle læremæssige eller moralske særinteresser, der vokser ud af noget, man af ideologiske grunde

⁴¹ S. Th. II- II, q. 30, a. 4; jf. ibid q. 40, a. 4, ad 1: "Ofrene og dét, vi frembærer, som er del af gudsdyrkelsen, er ikke for Gud selv, men for os og dem, der står os nær. Gud selv behøver dem ikke, og hvis han ønsker dem, er det for at opvække vor hengivenhed og for at hjælpe vor næste. Det er derfor, at barmhjertigheden, som kommer de andres behov til hjælp, er ham mere velbehagelig, idet den er mere direkte til gavn for næsten."

har lagt sig fast på. Her vil budskabet risikere at miste sin friskhed og ikke længere have "Evangeliets vellugt".

IV. SENDELSEN, SOM FÅR KØD OG BLOD I MENNESKELIGE BEGRÆNSNINGER

40. Kirken, som er udsendt discipel, har brug for at vokse i sin tolkning af det åbenbarede Ord og i sin forståelse af sandheden. Eksegeternes og teologernes arbejde bistår med, at "Kirkens indsigt kan modnes".⁴² De andre videnskaber gør det samme, blot på en anden måde. Johannes Paul II siger for eksempel om de sociale videnskaber, at Kirken er opmærksom på deres bidrag "for at få konkrete input, der kan hjælpe den til at løse Læreembedets opgave".⁴³ Indenfor Kirkens eget område er der endvidere utallige spørgsmål, som man forsker i og tænker over i stor frihed. De forskellige filosofiske, teologiske og pastorale skoler kan skabe vækst i Kirken ved at bidrage til en tydeligere udlægning af Ordets umådeligt store rigdom – hvis de vel at mærke lader Ånden få dem til at nå til en harmoni i indbyrdes respekt og kærlighed. For dem, der drømmer om en monolit af en lærebygning, som alle uden nuancer er enige om, kan dette forekomme ufuldkomment og forvirrende. Men virkeligheden er, at denne forskellighed bidrager til at manifestere og til bedre at udvikle de mange aspekter af Evangeliets udtømmelige rigdom.⁴⁴

41. Samtidig kræver de enorme og hastige kulturelle forandringer, at vi konstant er opmærksomme på at søge at udtrykke den evige sandhed i et sprog, som gør det muligt at få øje på, at sandheden altid også er stadigt ny. Thi med hensyn til den samlede overleverede kristne lære, "så er én ting denne læres substans ... noget andet den måde, som den formuleres på".⁴⁵ Når de troende lytter til en helt igennem ortodoks sprogbrug, så kan det hænde, at dét, de får ud af det i kraft af det sprog, de selv bruger og forstår, er noget, som ikke stemmer med Jesu Kristi sande Evangelium. Med den fromme hensigt at bringe de troende sandheden om Gud og mennesket, kommer vi ind imellem til at formidle et falsk gudsbillede eller et menneskeideal, der ikke er rigtigt kristent. Når dette sker, er vi ganske vist trofaste over for en formulering, men vi formidler ikke substansen. Dette er den

⁴² Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Åbenbaringen *Dei Verbum*, 12

⁴³ Motu proprio *Socialium Scientiarum* (1. januar 1994): AAS 86 (1994), 209

⁴⁴ Thomas af Aquin understregede, at mangfoldigheden og distinktionen "kommer fra "den først handlendes intention", han som vil, "at dét, som mangler ved noget, for at det kan repræsentere den guddommelige godhed, skal suppleres af noget andet", thi "én skabning alene er ikke tilstrækkelig til, at Guds godhed kan repræsenteres sådan, som det bør sig." (*S. Th.* I, q. 47, a. 1) Vi har altså brug for at fatte forskelligheden i tingene i deres mangfoldige relationer (jf. *S. Th.* I, q. 47, a. 2, ad 1; q. 47, a. 3). Analogt hermed, har vi brug for at lytte til hinanden og supplere hinanden i vores stykkevisse opfattelse af virkeligheden og af Evangeliet.

⁴⁵ Johannes XXIII, *Tale ved Den højtidelige åbning af Det andet Vatikankoncil* (11. oktober 1962) VI, 5: AAS 54 (1962), 792: "Est enim aliud ipsum depositum Fidei, seu veritates, quae veneranda doctrina nostra continentur, aliud modus, quo eadem enuntiantur."

alvorligste risiko, som tænkes kan. Lad os huske på, at "sandhedens udtryk kan antage forskellige former. Fornyelsen af disse udtryksformer bliver nødvendig for, at evangeliets budskab i dets uforanderlige betydning kan gives videre til mennesker i vore dage".⁴⁶

42. Såfremt det virkelig ligger os på sinde at få alle til at få øjnene op for, hvor smukt Evangeliet er, og få alle til at tage imod det, så har dette stor betydning for forkyndelsen.. Men – vi vil dog aldrig kunne fremstille Kirkens lære som noget, der er lettilgængeligt, og som med glæde bliver værdsat af alle. Troen bliver altid ved at være præget af korset; den bevarer et vist mørke, som dog ikke fjerner fastheden i dens Ja. Der er ting, der kun forstås og værdsættes ud fra dette Ja. Dette troens Ja er kærlighedens søster, hinsides den klarhed, som man kan have i forhold til troens begrundelser og argumenter. Derfor må man minde om, at al undervisning i troslæren må ske med en forkyndende holdning, som med sin nærhed, sin kærlighed og sit vidnesbyrd vækker hjertets tilslutning.

43. Kirken står i en stadig vurderingsproces, og det kan her ske, at den må erkende, at den har skikke i brug, som ikke har nogen direkte forbindelse med kernen i Evangeliet. Visse traditioner, som har dybe rødder i historien, forstås ikke længere på samme måde, som de gjorde oprindeligt, og det, de vil sige, opfattes ofte ikke, som det fra starten var meningen. Disse traditioner kan være smukke, men de tjener ikke længere på samme måde til at viderebringe Evangeliet. Lad os ikke være bange for at tage dem op til revision. Der gælder det samme for visse kirkelige normer eller bud, som kan have virket udmærket i andre tidsaldre, men som ikke længere har den samme pædagogiske virkekraft; de kanalisere ikke længere liv. Thomas af Aquin understregede, at de bud som Kristus og apostlene gav Guds Folk, "var meget få".⁴⁷ Thomas citerer Augustin og bemærker, at når det gælder krav i forbindelse med de bud, som Kirken senere har indført, så bør man udvise mådehold "for ikke at gøre de troendes liv tungt" og ikke omdanne vores religion til et slaveri, når "Guds barmhjertighed har villet, at den skulle være fri".⁴⁸ Denne advarsel, som lød for flere hundrede år siden, er frygtelig aktuel. Den burde være et af de kriterier, man ser på, når man tænker på en reform af Kirken og dens forkyndelse, som skal gøre det muligt virkeligt at nå ud til alle.

44. Ydermere skal hverken præsterne eller nogen af de troende, der ledsager deres brødre på troens vej eller på en vej mod at finde Gud, glemme dét, som Den katolske Kirkes Katekismus meget tydeligt lærer: "Tilregneligheden og ansvaret for en handling kan være formindsket, ja endog

⁴⁶ Johannes Paul II, rundskrivelse om økumenien *Ut unum sint* (25. maj 1995) 19: AAS 87 (1995), 933

⁴⁷ *S Th*, I-II, q.107, a. 4

⁴⁸ *Ibid*

ophævet på grund af uvidenhed, uagtsomhed, vold, frygt, vaner, umådeholdne følelser og andre psykiske eller samfundsbetingede faktorer".⁴⁹ Heraf følger, at man – uden at devaluere det evangeliske ideal – med barmhjertighed og tålmodighed skal ledsage den gradvise vækst, som mennesker gennemgår, dag efter dag, sådan som det nu engang er muligt for dem. Jeg minder præsterne om, at skriftestolen ikke skal være en pinebænk, men stedet, hvor Herrens barmhjertighed er – den barmhjertighed, der stimulerer os til at gøre vores bedste. Et lille skridt, midt i en stor menneskelig begrænsning, kan være mere værd for Gud end det liv, der udadtil er korrekt, og som leves af det menneske, der ikke møder de store vanskeligheder. Guds trøst og hans frelsende kærlighed, skal nå til alle – det er den, der ansporer og hemmelighedsfuldt arbejder i ethvert menneske, hinsides hans fejl og fald.

45. Vi ser således, at engagementet i at forkynde Evangeliet befinder sig og fungerer i sprogets og de konkrete omstændigheders begrænsninger. Hele tiden tilstræber engagementet at komme til at formidle Evangeliets sandhed bedre i den konkrete kontekst uden at kaste vrage på det mål af sandhed, af det gode og af det lys, som det er muligt at bringe, når det fuldkomne ikke kan lade sig gøre.⁵⁰ Det missionale hjerte er bevidst om disse begrænsninger og gør sig "svag med de svage [...] og alt for alle" (1 Kor 9,22). Det lukker sig aldrig til, det trækker sig aldrig ind i sin egen trygge sikkerhed, og det lægger sig aldrig fast på en rigid forsvarsposition. Det ved godt, at det selv har brug for at vokse i sin egen forståelse af Evangeliet og sin skelnen af Åndens veje, og således forsmår det ikke det gode, der er muligt, selv om det løber risikoen for at komme i nærkontakt med vejens søle.

V. EN MOR MED ÅBEN FAVN

46. Kirken, der "går ud", er en Kirke, hvor dørene står åbne. At gå ud mod de andre for at nå ud i menneskets randområder er ikke ensbetydende med at løbe af sted mod verden uden mål og med. Ofte er det bedre at sagtnede farten, lægge det bekymrede hastværk til side for at få øjenkontakt og lytte, eller lade noget presserende ligge for at følges med den, der er blevet tilbage ved vejkanten. Ind imellem betyder det at være som den fortabte søns far, som lader dørene stå åbne, så sønnen kan komme ind uden vanskelighed, når han kommer tilbage.

⁴⁹ N. 1735

⁵⁰ Jf. Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om den kristne families opgaver i verden af i dag *Familiaris Consortio* (22. november 1981) 34c: AAS 74 (1982), 123-125

47. Det er Kirkens kald altid at være det åbne faderhus. Et af de helt konkrete tegn på denne åbenhed er, at der overalt findes kirker med åbne døre – sådan, at hvis der er nogen, der vil følge en Åndens indskydelse og nærme sig for at søge Gud, så møder han ikke en kold lukket dør. Men der er også andre døre, som heller ikke må lukkes. Alle kan i en eller anden udstrækning tage del i det kirkelige liv, alle kan være del af fællesskabet, og heller ikke sakramenternes døre burde lukke sig til af en hvilken som helst grund. Dette gælder især for det sakramente, der er selve "døren", nemlig dåben. Og eukaristien – den er det sakramentale livs krone og fylde, men den er ikke en præmie til de perfekte, men gavmild hjælp og næring til de svage.⁵¹ Når vi er overbeviste om disse forhold, har det også pastorale konsekvenser, som det er vores opgave at overveje – klogt og modigt. Ofte opfører vi os som nådens kontrollanter og ikke som nogen, der skal hjælpe nåden på vej. Men Kirken er ikke noget toldsted; den er faderhuset, hvor der er plads for alle med deres svære liv.

48. Hvis hele Kirken nu tager denne missionale dynamik til sig, så bør den nå ud til alle, uden undtagelse. Men hvem skulle den prioritere? Når man læser Evangeliet, så finder man en meget klar rettesnor: det er ikke så meget vennerne og de rige naboer, men især de fattige og de svage – de, som ofte er foragtede og oversete, "de, som ikke har noget at give dig til gengæld" (Luk 14,14). Der må ikke sættes noget spørgsmålstejn eller kommes med nogen udlægning, som svækker dette helt klare budskab. I dag som altid er det "de fattige, som Evangeliet henvender sig til i første række",⁵² og forkyndelsen, som ganske gratis henvendes til dem, er tegnet på det Rige, som Jesus er kommet for at bringe. Vi må uden omsvøb slå fast, at der eksisterer en ubrydelig forbindelse mellem vores tro og de fattige. Lad os aldrig lade dem være alene.

49. Lad os gå ud, ja, lad os gå ud for at tilbyde alle Jesu Kristi liv. Jeg gentager her til hele Kirken det samme, som jeg har sagt så mange gange til præsterne og lægfolk i Buenos Aires: Jeg vil hellere have en kirke med skrammer, med sår og snavs, som kommer fra, at den har været ude på veje og stræder – hellere end en Kirke, der er syg, fordi den aldrig kommer ud, syg, fordi den klamrer sig til sin egen komfort, sin egen sikkerhed. Jeg vil ikke have en kirke, der er optaget af at

⁵¹ Jf. Den hellige Ambrosius, *De Sacramentis*, IV, 6, 28: PL 16, 464; SC 25, 87: "Jeg bør altid modtage ham for at han kan forlade mine synder. Jeg som altid synder- jeg har altid brug for noget der kan helbrede mig"; IV, 5, 24: PL 16, 463; SC25, 116: "Den, der spiste manna, er død; den der spiser af dette legeme vil opnå syndernes forladelse": Kyrillus af Alexandria, *In Joh. Evang.* IV,2: PG 73, 584- 585: "Jeg ransagede mig selv og jeg fandt mig uværdig. Til dem, der siger således, siger jeg: og hvornår bliver I værdige? Hvornår kan I træde sådan frem for Kristus? Og hvis jeres synder forhindrer jer i at komme nærmere, og hvis I bliver ved med at falde - *ja, hvem kender sine overtrædelser?* siger salmisten - vil I da også blive ved med at undlade at tage del i den helligelse, som levendegør til evigt liv?"

⁵² Benedikt XVI, *Tale ved mødet med det brasilianske episkopat i domkirken i Sao Paulo, Brasilien* (11. maj 2007), 3: AAS 99 (2007), 428

være midtpunktet, og som ender med at være viklet uhjælpeligt ind i forordninger og procedurer. Hvis der er noget, som bør optage os som troende og forurolige vores samvittighed, så er det, at så mange af vore brødre lever uden kraften, lyset og trøsten fra venskabet med Jesus Kristus, uden et troens fællesskab, som tager imod dem, uden mening og liv i sigte. Jeg håber, at det ikke er angsten for at tage fejl, der fylder os, men langt snarere angsten for at lukke sig inde i strukturer, som giver os en falsk beskyttelse, i normer, som gør os til skånselsløse dommere, i vaner, som vi installerer os i – alt imens der, udenfor, er en menneskemængde, der sulter, og en Jesus, der bliver ved med at sige til os: "Giv I dem at spise" (Mark 6,37).

KAPITEL 2

DET FÆLLES ENGAGEMENT ER I KRISE

50. Inden der skal tales om nogle grundlæggende spørgsmål, der har med evangeliseringen at gøre, skal der kort mindes om den kontekst, som vi skal leve og handle i. Man har i dag for vane at tale om, at vi har "for mange diagnoser", uden at disse altid følges op af realistiske behandlingsforslag. Ydermere kan vi heller ikke bruge en rent sociologisk tilgang, som mener at kunne omfatte hele virkeligheden med sin angiveligt neutrale og aseptiske metodologi. Det, som jeg forestiller mig at bidrage med, er noget i retning af en *skelnen* i evangeliets lys. Det er den udsendte discipels vurdering, han, der ser med dét blik, som "er oplyst og grundfæstet ved Helligånden".⁵³

51. Det er ikke pavens opgave at præsentere en detaljeret og fuldstændig analyse af den virkelighed, vi aktuelt lever i, men jeg opfordrer indtrængende alle fællesskaber til "bestandigt og vågent at have deres opmærksomhed rettet mod tidens tegn".⁵⁴ Der er tale om et alvorligt ansvar; der er forhold i samtiden, som – hvis de ikke bringes under kontrol – kan udløse dehumaniserende kædereaktioner, som ikke længere kan stoppes. Det er på sin plads at klarlægge, hvad der kan være en frugt af Guds Rige – og på samme måde, hvad der kan skade Guds projekt. Dette indebærer ikke alene at erkende og tolke, hvad der stammer fra den gode ånd og fra den onde, men – og dette er det afgørende – at vælge dét, der kommer fra den gode ånd, og afvise dét, den onde ånd vil have os til. Naturligvis forudsætter jeg, at de forskellige analyser fra Læreembedets side såvel som de, der er kommet fra de regionale og nationale bispekollegier, er kendte. I denne skrivelse forestiller jeg mig alene – kortfattet og med et pastoralt sigte – at beskæftige mig med nogle sider af virkeligheden, som kan stoppe eller svække dynamikken i Kirkens missionale fornyelse; det kan være enten, fordi de berører gudsfolkets liv og værdighed, eller fordi de også har en indflydelse på de aktører, der mere direkte er del af de kirkelige institutioner og løser opgaver i forkyndelsen.

⁵³ Johannes Pauls II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Pastores dabo vobis* (25. marts 1992) 10: AAS 84 (1992), 673

⁵⁴ Paul VI, rundskrivelse om Kirken *Ecclesiam suam* (6. august 1964) 52: AAS 56 (1964), 632

I. NOGLE UDFORDRINGER, SOM DEN MODERNE VERDEN STILLER OS OVERFOR

52. Menneskeheden oplever aktuelt et historisk vendepunkt, som viser sig i de fremskridt, der sker på diverse områder. De fremskridt, som bidrager til menneskers velfærd, er prisværdige – for eksempel på sundheds- og undervisningsområdet og med hensyn til kommunikation. Men vi kan ikke glemme, at langt de fleste mennesker i verden i vor tid fra dag til dag lever i en stor udsathed, der har fatale konsekvenser. Visse sygdomme vokser i udbredelse. Angst og fortvivelse bemægtiger sig mange menneskers hjerte, helt ind i de såkaldte rige lande. Ofte udslukkes livsglæden, manglen på gensidig respekt og volden mellem mennesker øges, den sociale ulighed bliver hele tiden mere udtalt. Man må slås for at leve – og ofte for at leve uden synderlig værdighed. Dette nybrud er forårsaget af de enorme og akkumulerede spring i udviklingen, som både kvalitativt, kvantitativt og i hastig rækkefølge sker i de naturvidenskabelige fremskridt, i de teknologiske opfindelser og i deres hurtige praktiske anvendelse på forskellige områder i naturen og i menneskers liv. Vi lever i videnssamfundets og informationssamfundets tidsalder; dette giver anledning til, at nye former for magt opstår – meget ofte en anonym magt,

Nej til et økonomisk system, der fører til social udelukkelse

53. På samme måde, som buddet om "ikke at slå ihjel" sætter en tydelig grænse, der sikrer menneskelivets værd – så bør vi i dag sige "nej til et økonomisk system, der fører til social udelukkelse og social ulighed". Et sådant økonomisk system slår ihjel. Det kan ikke være rigtigt, at et gammelt hjemløst menneske, der lever på gaden, dør af kulde, uden at det finder vej til en avisoverskrift – mens det slås op som en nyhed, når aktieindekset falder med to procent. Det er dette, den sociale udelukkelse betyder. Det kan ikke længere tolereres, at man smider mad væk, når der er mennesker, der sulter: det er social ulighed. I dag handler alt om konkurrenceevnen og om loven om den stærkeres ret, hvor den, der har magt, opæder den svagere. Følgen af denne situation er, at store dele af befolkningerne oplever at være udelukkede og marginaliserede – uden arbejde, uden fremtidsperspektiv, uden veje ud af denne situation. Man ser på mennesket selv som et forbrugsgode, som man kan bruge og smide væk bagefter. Vi har søsat smid-væk-kulturen, som vi endda bekender os mere og mere til. Det drejer sig ikke længere bare om det fænomen, der hedder udnyttelse og undertrykkelse, men om noget nyt. Med den sociale udelukkelse rører vi ved selve roden til tilhørsforholdet til det samfund, man lever i; man befinder sig ikke længere "i bunden" eller "i periferien" eller er uden magt – *man er udenfor*. De socialt udelukkede er ikke "de udnyttede", men affald, der er smidt ud, "til overs".

54. I denne sammenhæng er der stadig nogen, der forsvarer teorierne om "positiv afsmitning", som går ud på, at al økonomisk vækst, som markedsøkonomien favoriserer, i sig selv vil føre til større lighed og social inklusion i verden. Denne opfattelse, som aldrig er blevet verificeret af nogen kendsgerning, er udtryk for en firkantet og naiv tillid til godheden hos dem, der har den økonomiske magt i hænde, og til det herskende økonomiske systems urørlige mekanismer. Alt imens venter de udelukkede stadig. For at kunne opretholde en livsstil, der udelukker de andre – eller for at kunne blive ved med at være lige begejstrede for dette egoistiske ideal, har vi udviklet en globaliseret ligegyldighed. Næsten uden at vi gør os det klart, bliver vi ude af stand til at have medfølelse med andres skrig af smerte og lidelse; vi græder ikke længere over andres tragedie, det interesserer os ikke at vise dem opmærksomhed – som om det alt sammen var noget uvedkommende, noget vi ikke har ansvar for. *Wellness*-kulturen bedøver os, og vi kommer helt ud af fatning, hvis markedet tilbyder os noget, som vi endnu ikke har købt – alt imens alle disse liv, der ikke blev til dét, de skulle, fordi de ingen muligheder fik, passerer revy for vores øjne, uden at det på nogen måde generer os.

Nej til at gøre penge til den nye afgud

55. En af årsagerne til denne situation er at finde i det forhold, som vi har etableret til penge, idet vi helt uproblematisk accepterer pengenes herredømme over os og vores samfund. Den aktuelle finanskrisen har fået os til at glemme, at der i dens oprindelse ligger en dyb krise, hvad angår *menneskesynet*: vi benægter menneskets forrang. Vi har skabt nye idoler. Tilbedelsen af guldkalven (jf. 2 Mos 32,1-35) har fundet en ny og ubarmhjertig udgave: penge er blevet til en kultgenstand og økonomien til et diktatur, der er uden ansigt, og som ikke har noget virkeligt menneskeligt formål. Den verdensomspændende krise, som har grebet finansverdenen og økonomien, er et tydeligt bevis på den ubalance, der hersker på disse områder, og frem for alt på, at der her alvorligt savnes retningslinjer fra et menneskesyn; mennesket reduceres til et enkelt af sine behov, nemlig *at forbruge*.

56. Samtidig med, at et lille antal menneskers indtjening vokser eksponentielt, befinder det store flertal sig stadig længere væk fra denne heldige minoritets gode liv. Denne ubalance er en følge af ideologier, som forsvarer markedets og den økonomiske spekulations absolutte autonomi. De afviser følgelig statens ret til kontrol – en ret, der følger af statens pligt til at beskytte almenvellet. Et nyt usynligt og af og til virtuelt tyranni etablerer sig, som ensidigt og ubønhørligt påtvinger sine love og regler. Ydermere indskrænker gæld og rentebyrde landenes økonomiske handlemuligheder

og den reelle købekraft hos deres borgere. Oven i alt dette kommer en vidt forgrenet korruption og en egoistisk skatteflugt, som har fået et verdensomspændende omfang. Trangen til at have magt og til at besidde kender ingen grænser. I dette system, som søger at opæde alt for at få profitten til at vokse, er alt, hvad der er skrøbeligt som for eksempel miljøet, forsvarsløst overfor det guddommeliggjorte markedes interesser, der ophøjes til at gælde som absolut lov.

Nej til en økonomi, som hersker i stedet for at tjene

57. Bag denne adfærd gemmer sig et nej til etik og et nej til Gud. Sædvanligvis ser man på etikken med en vis hånlige foragt. Man finder den kontraproduktiv, alt for menneskeorienteret, fordi den relativiserer penge og magt. Man ser etikken som en trussel, fordi den fordømmer manipulation med og nedværdigelse af den menneskelige person. I sidste ende viser etikken hen til en Gud, som venter et svar, som vil kræve noget af os, der ikke kan passes ind i markedets kategorier. Når disse kategorier sættes som absolutte, så er Gud for dem den ukontrollerbare, den som ikke kan manipuleres, for ikke at sige den farlige, fordi han kalder mennesket til fuld selvrealisering og til ikke at blive slaver af noget som helst. Etikken – en etik, der ikke er gjort til ideologi – gør det muligt at skabe en social ligevægt og en social orden, som er mere menneskelig. I denne forstand tilskynder jeg finanssektorerne og regeringerne i de forskellige lande til at tænke over ordene fra en vis mand i antikken: "Ikke at lade de fattige få del i deres egne goder, det er det samme som at stjæle goderne og berøve de fattige livet. Det er ikke vores goder, som vi tilbageholder, men deres".⁵⁵

58. En reform af økonomien, som ikke lader hånt om etikken, ville kræve en voldsom holdningsændring hos de politiske ledere; jeg opfordrer dem til at møde denne udfordring med beslutsomhed og med klarsyn – uden at de, selvfølgelig, skal se bort fra det specifikke i de konkrete sammenhænge. Pengene skal tjene og ikke herske! Paven elsker alle, rige som fattige, men det er hans pligt i Kristi navn at minde om, at de rige skal hjælpe de fattige, respektere dem og bedre deres vilkår. Jeg opfordrer jer til en uegennyttig solidaritet og til, at økonomisk politik og finanssystem vender tilbage til en etik, der tilgodeser mennesket.

Nej til den sociale ulighed, der avler vold

59. I vore dage kræver man overalt større sikkerhed. Men så længe man ikke fjerner den sociale eksklusion og den sociale ulighed i samfundet og mellem folkene, vil det være umuligt at udrydde

⁵⁵ Johannes Chrysostomos, *De Lazaro Concio*, II, 6: PG 48, 992 D

volden. Man giver de fattige og de fattigste befolkninger skylden for volden, men uden at der er lige muligheder for alle, vil de forskellige former for aggression og for krig finde en frugtbar jordbund, og før eller senere vil der komme en eksplosion. Når samfundet på lokalt, nationalt eller verdensplan lader noget af sig selv ligge tilbage i sine udkanter, kan hverken politiske programmer, ordensmagten eller efterretningsvæsenet i længden sikre ro og orden. Dette skyldes ikke alene, at den sociale ulighed fremprovokerer en voldelig reaktion fra deres side, som er udelukket fra systemet, men at det sociale og økonomiske system i bund og grund er uretfærdigt. På samme måde som det gode vil have tendens til at sprede sig, vil også det onde, som man giver sin tilslutning – og altså her uretten – søge at sprede sin destruktive kraft og umærkeligt ødelægge grundlaget for ethvert politisk eller socialt system, hvor solidt det end måtte være. Da enhver handling har sine følger, så medfører noget ondt, der har slået sig ned i et samfunds strukturer, altid en mulighed for opløsning og død. Det onde, der har udkrystalliseret sig i uretfærdige sociale strukturer, gør, at man ikke derfra kan forvente en bedre fremtid. Vi er langt fra det, som man har kaldt "historiens endeligt"; en stabil og fredelig udvikling har endnu ikke materialiseret sig eller er blevet implanteret i tilstrækkelig grad.

60. Den aktuelle økonomis mekanismer fremmer et overdrevent forbrug, men resultatet er, at den vanvittige forbrugsmentalitet i forbindelse med den sociale ulighed ødelægger det sociale væv i dobbelt forstand. Det fører til, at den sociale ulighed før eller siden avler en vold, som våbenkapløbet hverken nu eller senere bliver en løsning på. Dette kapløb tjener kun til at stikke blå i øjnene på dem, som kræver større sikkerhed – som om vi i dag ikke vidste, at våben og voldelig repression i stedet for at tilvejebringe løsninger skaber nye og værre konflikter. Der er dem, der stiller sig tilfreds med at sige – med upassende generaliseringer – at de fattiges og de fattige landes elendighed er selvforskyldt; de foregiver, at løsningen er at finde i såkaldt uddannelse, som beroliger og omdanner de fattige til tæmmede og uskadelige væsener. Dette bliver et endda større irritationsmoment, når de, som er udelukkede, ser, hvordan korruptionen vokser – denne sociale kræftsvulst, der helt uafhængigt af de regerendes politiske ideologi har fæstet rod i mange lande, i regeringerne, forretningsverdenen og institutionerne.

Nogle kulturelle udfordringer

61. Det er også evangelisering, når vi forsøger at konfrontere de udfordringer, vi støder på.⁵⁶ Af og til viser udfordringerne sig i egentlige angreb på religionsfriheden eller i nye situationer med

⁵⁶

Jf. *Propositioner* 13

kristenforfølgelser, som i nogle lande har nået et alarmerende niveau af had og vold. Men mange steder drejer det sig snarere om en diffus relativistisk ligegyldighed, der knytter sig til ideologiernes krise og den skuffelse, den har medført, og som viser sig som en reaktion mod alt, der smager af noget totalitært. Dette rammer ikke alene Kirken, men samfundslivet som sådant. Det er klart, at en kultur, hvor den enkelte vil stå for sin egen subjektive sandhed, gør det vanskeligt for borgerne at få lyst til at deltage i et fælles projekt, som rækker ud over den enkeltes egne interesser og ønsker.

62. I den herskende kultur indtages førstepladsen af alt det, som er udvendigt, umiddelbart, håndgribeligt, hurtigt, overfladisk, midlertidigt. Det virkelige viger pladsen for det tilsyneladende. I mange lande har globaliseringen med tiltagende hast bevirket en opløsning af de kulturelle rødder; der sker en invasion af *trends*, som hører hjemme i andre kulturer, der er udviklede i økonomisk forstand, men svækkede i etisk henseende. Bispesynoder fra flere kontinenter har udtrykt sig i denne retning. De afrikanske biskopper har for eksempel for et par år siden i en kommentar til encyklikaen *Sollicitudo rei socialis* gjort opmærksom på, at man ofte vil omdanne de forskellige lande i Afrika til "simple brikker i en mekanik, til enkelt dele i en mega tandhjulsmechanisme. Dette viser sig også ofte med hensyn til sociale medier, der for det meste styres af centrer, der ligger på den nordlige halvkugle, og som ikke altid i tilstrækkelig grad tager disse andre landes prioriteringer og særlige problemer med i betragtning – eller respekterer deres kulturelle egenart".⁵⁷ Tilsvarende har de asiatiske biskopper understreget "den indflydelse, der kommer udefra, og som sætter de asiatiske kulturer under pres. Nye adfærdsmønstre dukker op som følge af, at de overeksponeres i medierne [...]. Resultatet er, at de negative sider af medierne og af underholdningsindustrien truer de traditionelle værdier".⁵⁸

63. Mange befolkningers katolske tro står i dag overfor udfordringen fra den voksende udbredelse af nye religiøse bevægelser, hvor nogle hælder til fundamentalismen, mens andre synes at komme med en spiritualitet uden Gud. Dette er dels resultatet af en menneskelig reaktion på det materialistiske, individualistiske forbrugersamfund – og dels handler det om at udnytte manglerne hos de befolkningsgrupper, der lever i udkanterne og i fattigdomszonerne, som overlever under store menneskelige lidelser, og som søger hurtige løsninger på deres behov. Disse religiøse bevægelser har en raffineret måde at trænge igennem på, og under den herskende individualisme kommer de til at udfylde en tomhed, som den verdsliggørende rationalisme efterlader. Vi må

⁵⁷ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Africa* (14. september 1995) 52: AAS 88 (1996), 32-33; i sammes rundskrivelse *Sollicitudo rei socialis* (30. december 1987) 22: AAS 80 (1988), 539

⁵⁸ Johannes Pauls II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Asia* (6. november 1999) 7: AAS 92 (2000), 458

desuden se i øjnene, at når der er en del af de døbt, der ikke oplever noget tilhørsforhold til Kirken, så skyldes det måske også visse strukturer og et ikke særligt imødekommende klima i nogle af vores sogne og menigheder eller en bureaukratisk mentalitet, når der skal tages hånd om de små og store problemer i livet, som mennesker oplever. Rigtig mange steder dominerer det administrative forhold til det pastorale såvel som en ensidig fokusering på sakramenterne uden andre former for forkyndelse.

64. Sekulariseringen vil forvise troen og Kirken til den private og personlige sfære. Og da den også afviser enhver transcendens, har den skabt en voksende moralsk skævhed, en svækkelse af syndsbevidstheden både på det personlige og det sociale plan, og dertil en voksende relativisme; alt dette fører til en almindelig desorientering, især for ungdommens vedkommende, hvor man er så påvirkelig af forandringer. Som biskopperne i USA rigtigt bemærker: Når Kirken fastholder eksistensen af objektive moralnormer med gyldighed for alle, "så er der de, der vil hævde, at en sådan lære er udtryk for uret eller endda i modstrid med basale menneskerettigheder. En sådan argumentation stammer almindeligvist fra en form for moralsk relativisme, som – med en vis logik – knytter an til en tiltro til individets absolutte rettigheder. I dette perspektiv ser man Kirken, som var den repræsentant for en speciel fordom, og som ville den blande sig i menneskets frihed".⁵⁹ Vi lever i et informationssamfund, som uden filtre overvælder os til mætningspunktet med *facts*, der alle serveres på samme niveau; dette ender med at føre os ud i en forfærdende overfladiskhed, når vi skal forholde os til moralske spørgsmål. Det er således blevet nødvendigt med en pædagogisk indsats, der lærer os at tænke kritisk, og som tilbyder et forløb, der kan føre til en modning med hensyn til livsværdier.

65. Til trods for hele den sekulariseringstendens, der invaderer samfundet, står Den katolske Kirke mange steder og selv dér, hvor kristendommen er en minoritet, som en troværdig institution i den offentlige mening, en institution, man kan stole på med hensyn til alt, der har med solidaritet og indsatsen for de mest trængende at gøre. Ved mange lejligheder har Kirken været en formidler, som har bidraget til løsninger omkring fred, samdrægtighed, miljøbevidsthed, forsvar af liv, menneskerettigheder og borgerrettigheder osv. Og bidraget fra katolske skoler og universiteter i hele verden er stort! At det kan forholde sig sådan, er meget positivt. Men når vi sætter andre spørgsmål på dagsordenen, som ikke har offentlighedens bevågenhed i samme grad, så har vi

⁵⁹ Den amerikanske Bispekonference, *Ministry to Persons with a Homosexual Inclination: Guidelines for Pastoral Care* (14. november 2006), 17

vanskeligheder ved at vise, at det sker ud fra en trofasthed overfor de samme overbevisninger med hensyn til den menneskelige persons værdighed og det fælles gode.

66. Familien gennemlever en dyb kulturkrise på linje med alle andre fællesskaber og relationer i samfundet. Når det gælder familien, bliver sårbarheden i de indbyrdes bånd særlig alvorlig, fordi det drejer sig om samfundets grundlæggende *celle* – det sted, hvor man lærer at leve sammen i sin forskellighed og at høre sammen med de andre – og hvor forældrene videregiver troen til børnene. Der er en tendens til at se på ægteskabet kun som en form for følelsesmæssig tilfredsstillelse, som kan etableres ligegyldigt hvordan og ændres, eftersom hver enkelt nu finder for godt. Men ægteskabets uundværlige bidrag til samfundet ligger på et andet plan end blot det, hvor parrets følelsesliv og mere eller mindre umiddelbare behov befinder sig. Som de franske biskopper udtrykker det: Dette bidrag fødes ikke "af forelskelsen, som per definition er flygtig, men kommer fra det dybe engagement, som ægtefællerne tegner sig for, når de accepterer at gå ind i et totalt livsfællesskab".⁶⁰

67. Den postmoderne og globaliserede individualisme lægger op til en livsstil, som afsvækker udviklingen og stabiliteten af personlige relationer, og som ødelægger familiebandenes natur. Den pastorale indsats skal blive endnu bedre til at vise, at forholdet til vores himmelske Far kræver og opmuntrer til et fællesskab, der helbreder, fremmer og styrker de indbyrdes bånd mellem mennesker. Medens der rundt omkring i verden, især i nogle lande, atter dukker diverse former for krig og konflikt op, så insisterer vi kristne på dét projekt, det er at anerkende den anden, forbinde sårene, bygge broer, gendanne relationer og hjælpe med at "bære hinandens byrder" (Gal 6,2). Ydermere opstår der i dag også talrige organisationer, der vil forsvare menneskets rettigheder, og som sætter sig gode og store mål. På denne måde viser der sig en tørst hos talrige borgere efter at "være med", borgere, som vil være med til at skabe socialt og kulturelt fremskridt.

At inkulturere troen er også en udfordring

68. Det kristne "vækstlag" i visse befolkninger – især i Vesten – er en levende realitet. Vi finder dér, og især hos mennesker, som er nødlidende, en moralsk reserve, som har bevaret de værdier, der hører til en autentisk kristen humanisme. Et troens blik på virkeligheden kan ikke undgå at genkende dét, som Helligånden har sået. At mene, at der ikke er nogen ægte kristne værdier dér, hvor en stor del af befolkningen er døbt og udtrykker sin tro og sin broderlige solidaritet på så

⁶⁰ Den franske Bispekonference, notat fra Rådet for Familie og Samfund "*Elargir le mariage aux personnes de même sexe? Ouvrons le débat!*" (28. september 2012)

mange måder, ville være det samme som ikke at have tillid til Helligåndens frie og gavmilde virken. Her må man erkende, at der er tale om meget mere end "Ordets sædekorn", eftersom det drejer sig om en ægte katolsk tro med sin egen facon at udtrykke den på og sin egen måde at leve et tilhørsforhold på til Kirken. Det er ikke nogen god idé at ignorere den afgørende betydning, som den kultur har, der er præget af troen; thi konfronteret med angrebet fra den moderne sekularisering har denne evangeliserede kultur – også ud over sine egne begrænsninger – mange flere ressourcer, end den blotte sum af troende har. En evangeliseret folkelig kultur rummer værdier fra troen og fra en solidaritet, som kan igangsætte udviklingen af et mere retfærdigt, mere troende samfund. Den besidder en egen visdom, som det gælder at kunne få øje på med et blik, der er fuldt af taknemlighed.

69. Der er et påtrængende behov for at evangelisere de forskellige kulturer, så evangeliet kan blive inkultureret. I lande med en katolsk tradition, drejer det sig om at ledsage, at have omsorg og at styrke den rigdom, der allerede er til stede – og i lande med andre religiøse traditioner eller lande, som er dybt sekulariserede, handler det om at fremme nye måder at evangelisere kulturen på, selv om dette indebærer meget langsigtede forløb. Men vi må heller ikke glemme, at der altid foreligger et kald til vækst. Hver eneste kultur og hver eneste sociale gruppe har brug for renselse og modning. Der, hvor det handler om den folkelige kultur i katolske befolkninger, kan vi se, at der endnu er visse svagheder, som evangeliet må helbrede: mandschauvinisme, alkoholmisbrug, vold i hjemmet, en ringe deltagelse i messen, skæbnetro eller overtro, hvor man dyrker trolddomskunst etc. Men det er ikke desto mindre folkefromheden, som er det bedste udgangspunkt for at bringe befrielse og helbredelse til disse svagheder.

70. Det er også rigtigt, at der i stedet for på inspirationen fra den kristne fromhed af og til lægges mere vægt på de ydre former af visse grupperes traditioner eller på angivelige privatåbenbaringer, der betragtes som indiskutable. Der eksisterer en vis kristen fromhedstype med et andagtsliv, der netop præges af en individualistisk og sentimental måde at leve troen på, som i virkeligheden ikke svarer til en ægte "folkefromhed". Der er nogen, der opmuntrer til disse udtryksformer uden at bekymre sig om den sociale indsats og oplæring og udvikling af de troende – og i visse tilfælde sker dette for at opnå økonomiske fordele eller en vis magt over andre. Vi kan heller ikke undgå at erkende, at der i løbet af de sidste årtier er sket et brud mellem generationerne i det katolske folk, hvad angår videregivelsen af den kristne tro. Det er uden for diskussion, at mange føler sig skuffede og holder op med at identificere sig med den katolske tradition, at der er et voksende antal katolske forældre, der ikke døber deres børn og ikke lærer dem at bede, og at der er en vis sivning mod andre

trossamfund. Nogle af årsagerne til dette brud er, at man ikke længere taler sammen i familierne; det skyldes også påvirkningen fra medierne, relativisme og subjektivism, den ubeherskede forbrugsmentalitet, som markedet stimulerer, manglen på pastoralt følgeskab af de fattigste, fraværet af en venlig imødekommenhed i vores institutioner og vores vanskelighed med i et multireligiøst scenarie at genskabe et tilhørsforhold til troen på mysteriets plan.

Udfordringerne fra storbykulturerne

71. Det nye Jerusalem, Den hellige Stad (Åb 21,2-4) er målet, som den samlede menneskehed bevæger sig hen imod. Det er interessant, at åbenbaringen fortæller os, at menneskehedens og historiens fylde vil blive virkelighed i en by. Vi har brug for at kunne fatte byens væsen med et kontemplativt blik, dvs. med et troens syn på tingene, der opdager denne Gud, som bebor byens huse og hjem og er i dens gader, på dens torve. Guds nærvær ledsager den seriøse søgen, som personer og grupper går i gang med for at finde ståsted og mening i deres liv. Gud lever blandt byernes borgere, som prøver at fremme solidaritet, broderlighed, ønsket om det gode, det sande, det retfærdige. Dette nærvær skal ikke fabrikeres, det skal opdages, afkodes. Gud gemmer sig ikke for dem, der søger ham af et oprigtigt hjerte, uanset om de gør det famlende, upræcist, diffust.

72. I byen formidles det religiøse gennem forskellige typer af livsstil, gennem sædvaner knyttet til opfattelsen af tiden og stedet og af relationerne, en opfattelse, som er anderledes end hos landbefolkningen. I hverdagen slås byboerne ofte for at overleve, og i denne kamp gemmer sig en dyb forståelse af tilværelsen, som sædvanligvist også indebærer en dyb religiøs livsforståelse. Den må vi tage i betragtning, hvis vi vil i dialog, sådan som Herren kom i dialog med den samaritanske kvinde ved brønden, hvor hun søgte at slukke sin tørst (jf. Joh 4,7-26).

73. Nye kulturer fødes til stadighed i disse enorme geografiske kulturområder, hvor den kristne ikke længere er i vane med at være den, der fremmer eller skaber mening, men hvor han modtager andre sprog, symboler, budskaber og paradigmer, som tilbyder ham nye orienteringer i livet, der ofte står i modsætning til Jesu evangelium. En endnu ukendt, ny kultur rører på sig og tager skikkelse i byen. Synoden har konstateret, at forandringerne i disse store områder og den kultur, som her kommer til udtryk, i dag udgør et fokusområde for Nyevangeliseringen.⁶¹ Dette kræver, at man har fantasi til at forestille sig nye rum for bøn og for fællesskab, som er mere tiltrækkende og giver mere mening for en bybefolkning. På grund af indflydelsen fra massekommunikationsmidlerne er miljøerne på landet

⁶¹ Jf. *Propositioner* 25

ikke upåvirkede af disse kulturelle forandringer, som også skaber betydningsbærende mutationer i deres livsformer.

74. En forkyndelse bliver nødvendig, der belyser de nye måder, man relaterer til Gud, til de andre og til de fysiske omgivelser på, og som vækker de grundlæggende værdier til live. Det er uomgængeligt nødvendigt at komme derhen, hvor de nye fortællinger og paradigmer bliver til, at nå ind til de centrale kerneområder i storbyens sjæl med Jesu ord. Man må ikke glemme, at byen er et multikulturelt miljø. I de store byer bemærker man netværk, hvor grupper af personer deler de samme livsfortællinger; de har forestillinger, der ligner hinanden, og samler sig i nye menneskelige lagdelinger, kulturelle territorier, usynlige byer-i-byen. Forskelligartede kulturelle former eksisterer de facto side om side, men præges i praksis ofte af segregation og vold. Her der det Kirkens kald at stille sig til rådighed for en vanskelig dialog. En anden problemstilling er, at der ganske vist er borgere i storbyen, som erhverver sig tilstrækkelige midler til deres egen og deres families udvikling, men at der er et meget stort antal af "ikke-borgere", borgere, der kun er "halvt med", eller som er "bymæssigt udskud". Byen producerer en slags permanent ambivalens, fordi der – alt imens den tilbyder sine bysbørn uanede muligheder – viser sig talrige vanskeligheder for fuld livsudfoldelse for rigtig mange. Disse modsætninger fremprovokerer sønderlemmende lidelse. I mange dele af verden er storbyerne sæde for massedemonstrationer, hvor tusinder af indbyggere kræver frihed, at kunne deltage i det civile liv og retfærdighed – de stiller forskellige krav, som – hvis de ikke bliver imødekommet – ikke kan bringes til tavshed med magt.

75. Vi kan ikke lukke øjnene for, at der i voksende grad er god grobund i byerne for en række problemer. Det drejer sig om handel med stoffer og med mennesker, misbrug af og overgreb på mindreårige, manglende omsorg for gamle og syge, diverse former for kriminalitet og korruption. Dét, som kunne have været et værdifuldt rum, hvor man mødtes og viste solidaritet, ændrer sig samtidig til et sted, hvor man flygter for hinanden i gensidig mistillid. Huse og kvarterer bygges mere for at isolere sig fra og beskytte sig mod hinanden end for at knytte mennesker sammen og integrere. Evangeliets forkyndelse kan være basis for at få genoprettet menneskelivets værdighed indenfor disse sammenhænge, fordi Jesus vil udbrede "livet i overflod" i byerne (jf. Joh 10,10) Den hele og fulde forståelse af menneskelivet, som findes i evangeliet, er den bedste medicin mod byens onder – selv om vi må gøre os klart, at et ensrettet og rigidt evangeliseringsprogram og ditto evangeliseringsstil ikke passer til byens virkelighed. Men at leve et sandt menneskeliv, helt og fuldt, og at gå ind i udfordringerne ligegyldigt i hvilken kultur, det end drejer sig om, og i enhver by og at gøre det som vidnesbyrdets surdej – dét gør os til bedre kristne og bærer sin frugt i byen.

II. FRISTELSER, DER MØDER DEM, DER STÅR I DET PASTORALE ARBEJDE

76. Jeg føler meget stor taknemlighed for alle de menneskers engagement, som arbejder i Kirken. Jeg vil ikke her bruge tid på at beskrive de forskellige pastorale aktørers aktiviteter – fra biskoppernes arbejde til de mest ydmyge og upåagtede tjenester i Kirken. Jeg vil hellere reflektere over de udfordringer, som de i øjeblikket alle står overfor i den globaliserede kulturs kontekst og må gøre noget ved. Men jeg skal dog først og retfærdigvis sige, at Kirkens bidrag til nutidens verden er enormt. Vores lidelse og skam over visse medlemmer af Kirkens synd, ligesom over vores egne synder, må ikke få os til at glemme alle de kristne, som giver deres liv i kærlighed: på spartansk udstyrede hospitaler hjælper de mange mennesker med at blive plejet og med at dø i fred; på nogle af jordens fattigste steder er de hos de mennesker, som er blevet slaver af forskellige former for afhængighed, de slider sig op i skolearbejde blandt børn og unge, tager sig af gamle mennesker, der er forladt af alle, de søger at videregive værdier i fjendtligt indstillede miljøer, eller de opofrer sig på mange andre måder som bevis på den umådelige kærlighed til menneskeheden, som den menneskevordne Gud tilskynder os til. Jeg takker Gud for det smukke forbillede, som så mange kristne giver mig – de, som med glæde giver deres liv og deres tid. Dette vidnesbyrd gør mig godt og støtter mig i min personlige stræben efter at overvinde egoismen for bedre at kunne give mig selv.

77. Men til trods for dette ligger vi alle som børn af vor tid på den ene eller den anden måde under for indflydelsen fra den aktuelle globaliserede kultur, som – selvom den giver os nye værdier og muligheder – også kan begrænse os, beherske os og dét helt til at gøre os syge. Jeg erkender, at vi har brug for at skabe egnede livsrum, hvor de pastorale aktører kan blive motiverede og finde nye kræfter – "steder, hvor man kan søge tilbage til og nære sin tro på den korsfæstede og opstandne Jesus, hvor man kan dele sine dybeste spørgsmål og daglige problemer, hvor man kan gå i dybden med at se på sin egen tilværelse og livserfaring med evangeliets øjne – for både på det personlige og sociale plan at orientere sine valg mod det gode og skønne".⁶² Samtidig vil jeg gerne henlede opmærksomheden på visse fristelser, som i dag rammer de pastorale aktører i særlig grad.

At tage udfordringen op om en missional spiritualitet

78. Hos mange aktører i det pastorale arbejde, og her også hos viede personer, kan man i dag møde en overdreven optagethed af "at have plads", dvs. et rum for en personlig autonomi og mulighed for

⁶² Italiens Katolske Aktion *Messaggio della XIV Assemblea nazionale alla Chiesa ed al Paese* (8. maj 2011)

mere fritid. Denne holdning fører til, at de lever med deres opgaver som et blot og bart vedhæng til deres liv, som var disse opgaver ikke del af deres identitet. Samtidig forveksles et åndeligt liv med øjeblikke af religiøs optagethed, som yder dem en vis trøst og lettelse, men som ikke nærer deres kontakt med andre, engagementet i verden, lidenskab for forkyndelsen. Således er det, at man hos mange aktører i evangeliseringen finder en udpræget *individualisme, en identitetskrise og en mindsket glød* – selv om de har et bønsliv. Vi har her tre onder, som gensidigt forstærker hinanden.

79. Massemediekulturen og visse intellektuelle miljøer tilkendegiver af og til en klart negativ holdning til Kirkens budskab og en vis skuffelse. Følgelig er der mange pastorale aktører, der – selv om de har et bønsliv – udvikler en slags mindreværds kompleks, som fører dem til at relativere eller skjule deres kristne identitet og deres overbevisninger. Der danner sig på den måde en ond cirkel – de er ikke lykkelige i dét, de er, og i dét, de gør; de føler sig ikke identificerede med den missionale sendelse, og dette svækker deres engagement. Det ender med, at de kvæler glæden ved sendelsen ved ligesom at være fikseret af at være ligesom alle de andre og have de samme ting. På denne måde bliver indsatsen i forkyndelsen kunstig, og de bruger kun få kræfter og meget begrænset tid på den.

80. Udover en særlig åndelig stil eller en særlig måde at tænke på, som således kan præge aktørerne, kan en endnu farligere relativisme end den læremæssige udvikle sig hos dem. Denne relativisme har at gøre med de dybeste og mest seriøse valg i livet, som bestemmer ens livsform. Denne praktiske relativisme består i at handle, som om Gud ikke var til, at træffe beslutninger, som om de fattige ikke var til, at have livsdrømme, som om de andre ikke var til, at arbejde, som om alle de, der ikke har modtaget forkyndelsen, ikke var til. Man må understrege, at selv den, der ser ud til at have solide læremæssige og åndelige holdninger, ofte forfalder til en livsstil, som fører ham til at klynge sig til økonomisk sikkerhed eller til magt og menneskelig ære, som han skaffer sig, lige meget hvordan – i stedet for at give sit liv for andre i sendelsens tjeneste. Lad ikke nogen tage den missionale begejstring fra os!

Nej til den egoistiske åndelige sløvhed

81. Når behovet melder sig for mere missionale dynamik, som skal bringe salt og lys til verden, så er der mange lægfolk, der frygter, at der nu er nogen, der vil have dem til at løse en opgave i apostolatet, og som derfor prøver at flygte fra ethvert engagement, som ville kunne tage deres fritid fra dem. For eksempel er det i dag blevet meget svært at finde kateketer, der er uddannede til

arbejdet i sognene, og som holder ud i deres opgave igennem flere år. Noget lignende sker også med præster, som er overdrevent optaget af at have disponibel tid til sig selv. Dette forhold skyldes ofte, at de pågældende oplever et påtrængende behov for at vogte over, at der er plads til deres personlige autonomi, som om engagementet i forkyndelsens tjeneste var en farlig gift i stedet for et lykkeligt svar på Guds kærlighed – han, som kalder os ud i missionen og gør os til hele og frugtbare mennesker. Der er nogle, som gør modstand mod virkelig at komme til at opleve, hvad det vil sige at få smag for sendelsen – de forbliver i en lammende tilstand af åndelig sløvhed.

82. Problemet er ikke altid, at der er for meget at gøre, men at der er tale om aktiviteter, der håndteres dårligt, de er dårligt motiverede, uden en spiritualitet, der gennemtrænger dem og gør dem værd at foretage sig. Heraf følger så, at pligterne bliver trættende, belastende ud over alle grænser – af og til gør de os endda syge. Det drejer sig ikke om en afslappet træthed – den er anspændt, plagsom, utilfreds og alt i alt ikke accepteret. Denne pastorale sløvhedstilstand kan have flere årsager. Der er nogle, der falder ned i den, fordi de kører projekter, der ikke kan realiseres, mens de ikke frivilligt tager dét op, som de ville kunne gøre med ro i sindet. For andre handler det om, at de ikke accepterer, at forløb udvikler sig besværligt og over tid, men vil, at alt skal dale ned fra himlen. Nogle igen, fordi de er optaget af forfængelige projekter og drømme om succes. Eller det gælder dem, som har mistet den reelle kontakt med folk; det pastorale arbejde er blevet afpersonaliseret for dem, så de lægger mere vægt på organisatoriske forhold end på mennesker – og dette i så høj grad, at "køreplanen" optager dem mere end tanken på, hvor vi skal hen og hvorfor. Andre forfalder til denne sløvhed, fordi de ikke forstår at vente; de vil bestemme over livets egen rytme. Nutidens utålmodighed efter at se øjeblikkelige resultater gør, at de pastorale aktører ikke har let ved at acceptere meningen med visse forhindringer, et tilsyneladende nederlag, en kritik, et kors.

83. Således bliver den største trussel til, nemlig "den triste pragmatisme i Kirkens daglige liv, hvor alt tilsyneladende går helt normalt, mens realiteten er, at troen svækkes og degenererer, den bliver smålig og snæversynet".⁶³ En stemning som i et gravkammer udvikler sig, der lidt efter lidt gør de kristne til mumier på et museum. Kirken har skuffet dem, virkeligheden ligeså, eller de er skuffede over sig selv, og de lever med og i en konstant fristelse til at flytte ind i en sukret *tristesse*, uden

⁶³ Joseph Ratzinger, *Situación actual de la fe y la teología*, konference ved mødet med præsidenterne for de latinamerikanske biskoppers kommissioner for troslæren, Guadalajara Mexico, 1996. Jf. Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamlings *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 12

håb, som trænger ind i deres hjerte som var det "dæmonens mest kostbare eliksir".⁶⁴ Deres kald er at bringe lys og klarhed og liv, men de ender med at lade sig forføre af ting og sager, der kun avler mørke og indre ladhed, og som afsvækker dynamikken i apostolatet. Hvad alt dette angår, må jeg have lov at insistere: Lad ingen tage forkyndelsens glæde fra os!

Nej til den gølge pessimisme

84. Den evangeliske glæde er den glæde, som ingen eller intet kan tage fra os (jf. Joh 16,22). Alt det onde i vores verden – og i vores Kirke – burde ikke være undskyldninger for at mindske vores engagement og vores iver. Lad os tage det som udfordringer, der kan give vækst. I øvrigt er troens blik i stand til at få øje på det lys, som Helligånden altid spreder i mørket, og det glemmer ikke, at "blev synden større, er nåden blevet så meget større" (Rom 5,20). Det er kaldet til vores tro at kunne se, at vand kan blive til vin, og at opdage kornet, der vokser og gror midt i ukrudtet. Vi er nu 50 år efter Andet Vatikankoncil, og selv om vi oplever smerten over megen elendighed i vores tid, og selv om vi er langt fra en naiv optimisme, så må denne større grad af realisme ikke betyde mindre tillid til Ånden og ej heller et mindre storsind. I denne henseende kan vi igen lytte til den salige Johannes XXIII's ord på den uforglemmelige dag, den 11. oktober 1962: "Det hænder ofte [...] at vore ører tager anstød, når vi erfarer det, som visse mennesker siger, som – selv om de er opflammet af religiøs nidkærhed – savner det rette *jugement* og den rette balance i deres syn på tingene. I samfundets aktuelle situation ser de kun ruiner og ulykker [...]. Det forekommer os at være nødvendigt at sige, at vi er helt og aldeles uenige med disse ulykkesprofeter, som hele tiden bebuder katastrofer, som om verdens ende var nær. I de nuværende begivenheder, hvor det menneskelige samfund synes at befinde sig ved et vendepunkt, er det bedre at erkende Det guddommelige Forsyns hemmelighedsfulde plan, som gennem tidernes forløb og menneskets arbejde – og for den meste tids vedkommende ganske mod enhver forventning – når sit endemål og ordner alt med visdom til gavn for Kirken, selv de negative begivenheder".⁶⁵

85. En af de mest alvorlige fristelser, som kvæler iveren og vovemodet, er nederlagsfølelsen, som gør os til utilfredse og skuffede pessimister med dystre ansigter. Der er ingen, der kan starte et slag uden forinden helt og fuldt at håbe på sejr. Den, som begynder uden tillid, har allerede på forhånd tabt halvdelen af slaget og gravet sine talenter ned. Selv om man har en smertelig erkendelse af egen begrænsning, må man gå fremad uden at tro, at slaget er tabt, og man må minde sig selv om dét, Herren sagde til den hellige Paulus: "Min nåde er dig nok, thi kraften fuldbyrdes i

⁶⁴ Georges Bernanos, *En landsbypræsts dagbog*. Katolsk Forlag 2010

⁶⁵ *Åbningstalen ved Det andet Vatikankoncil*, (11. oktober 1962), 4, 2-4: AAS 54 (1962) 789

svaghed" (2 Kor 12,9 alternativ oversættelse). Den kristne triumf er altid et kors, men et kors er på samme tid et sejrstegn, som man bærer med kampberedt ømhed, når man går ud mod det ondes angreb. Nederlagets onde ånd er broder til den fristelse, der – før tiden er inde – vil adskille hveden og ukrudtet, den er produkt af en frygtsom og egocentrisk mangel på tillid.

86. Det er tydeligt, at der i visse dele af verden er sket en åndelig "desertifikation" (ørkendannelse. O.a.) som resultat af et samfundsprojekt, som vil bygge samfund uden Gud, eller som ødelægger egne kristne rødder. Dér "bliver den kristne verden gold og udmattet som en udpint jord, der bliver til ørken".⁶⁶ I andre lande tvinger den voldelige modstand mod kristendommen de kristne til at leve deres tro næsten under jorden i det land, de elsker. Det er en anden, meget lidelsesfyldt form for ørken. Endog ens egen familie eller ens arbejdsmiljø kan være disse udtørrede områder, hvor det gælder om at bevare troen og søge at udbrede den. Men "det er præcis ud fra denne ørkenerfaring, denne oplevelse af tomhed, at vi kan genopdage glæden ved at tro, dens vitale betydning for os mennesker. I ørkenen genopdager man værdien af det, som er væsentligt for at leve; i den verden, vi lever i, er der således utalligt mange tegn på en tørst efter Gud, efter en mening med livet – selv om disse tegn ofte kommer underforstået eller negativt til udtryk. Og i ørkenen er der især brug for troens mennesker, som gennem det eksempel, de giver i deres liv, viser vejen mod det forjættede land og dermed holder håbet i live".⁶⁷ I alle tilfælde – under lignende forhold – er vi kaldede til at være som *vandbærere*, som kan give andre at drikke. Det hænder, at vandkrukken skifter skikkelse og bliver til et tungt kors, men det er netop på korset, at Herren med sin gennemborede side har givet sig til os som kilde med levende vand. Lad ingen tage håbet fra os!

Ja til nye relationer, som bliver til i Jesus Kristus

87. I vore dage, hvor netværk og redskaber for kommunikationen mellem mennesker har nået en hidtil ukendt grad af udvikling, mærker vi igen nødvendigheden af at opdage og videregive den mystiske dimension i livet med hinanden, i at blande sig med hinanden, mødes og favne hinanden, støtte hinanden, i at være del af dette noget kaotiske menneskelige tidevand, som kan blive til en virkelig oplevelse af broderlighed, en solidarisk karavane, en hellig pilgrimsfærd. Således omdannes de største muligheder for kommunikation til endnu større muligheder for at mødes og for solidaritet mellem alle. Hvis vi kunne følge denne vej, ville det være rigtig godt – det ville betyde nyt liv, det ville være befriende, det ville skabe håb. At gå ud af sig selv for at blive ét med de

⁶⁶ John Henry Newman, *Letter of 26 January 1833, i: The Letters and Diaries of John Henry Newman*, III, Oxford 1979, 204

⁶⁷ Benedikt XVI, *Prædiken ved åbningsmessen for Troens År* (11. oktober 2012): AAS 104 (2012) 881

andre, gør godt. At lukke sig inde i sig selv er det samme som at smage på selvtilstrækkelighedens bitre gift, og i hvert eneste egoistiske valg, vi træffer, er det medmenneskeligheden, der bliver taberen.

88. Det kristne ideal indbyder hele tiden til at komme ud over mistænksomheden., den permanente mangel på tillid, angsten for at blive invaderet, forsvarsholdningen – alt dét, som den moderne verden påtvinger os. Der er mange mennesker, der prøver at flygte fra de andre for at kunne leve et komfortabelt liv for sig selv eller sammen med en snæver kreds af nære venner og fortrolige, og som står af på den virkelighed, der ligger i evangeliets sociale dimension. For ligesom der er dem, der gerne ville have en Kristus, der er rent åndelig, uden hverken kød og blod eller kors – så betragter de samme også relationerne mellem mennesker udelukkende gennem et avanceret apparatur, skærme og systemer, som man kan tænde for eller slukke, som man selv vil. Men evangeliet indbyder os hele tiden og altid til at løbe den risiko, der ligger i mødet med den andens ansigt, med hans fysiske tilstedeværelse, som udfordrer os med sin lidelse, med sine krav og med sin smittende glæde i en stadig nærkontakt. Den ægte tro på Guds Søn, der er blevet kød, kan ikke skilles fra selvhengivelsen, fra tilhørsforholdet til fællesskabet, fra tjenesten, fra forsoningen med de andres realitet i kød og blod. I og med sin menneskevordelse har Guds Søn inviteret os ind i ømhedens revolution.

89. *At isolere sig* er en form for at være sig selv nok. Det kan finde udtryk i en falsk autonomi, som udelukker Gud. Autonomien kan imidlertid også i den religiøse verden finde en slags "åndelig forbrugerisme", der passer til dens usunde individualisme. Den tilbagevenden til det hellige og den åndelige søgen, som kendetegner vores tid, er ikke entydige fænomener. I dag er det ikke så meget ateismen, der er udfordringen, som dét at skulle svare relevant på mange menneskers tørst efter Gud, så de ikke søger at slukke denne tørst med fremmedgørende tanker og ideer eller med en Jesus Kristus uden kød og blod og uden at engagere sig med Næsten. Hvis de ikke i Kirken finder en spiritualitet, som helbreder dem, sætter dem fri, fylder dem med liv og fred i overflod – og samtidig kalder dem ind i det solidariske fællesskab og den missionale frugtbarhed – *hvis ikke*, så ender de med at blive snydt af tanker og ideer, som hverken gør dem til hele mennesker eller er til Guds større ære.

90. Folkefromhedens egne udtryksformer er inkarnerede, for de er født ud af den kristne tros inkarnation i en folkelig kultur. Af samme grund indebærer de en personlig relation, ikke til harmoniserende energier, men til Gud, til Jesus Kristus, til Maria, til en helgen. Denne fromhed har

en krop, den har ansigter. Folkefromhedens former er egnede til at nære muligheder for personlige relationer og ikke alle mulige individualistiske forsøg på at flygte bort. I andre lag af vore samfund vokser forkærligheden for visse former for en *wellness*-åndelighed uden fællesskab, for en fremskridtsteologi uden engagement for Næsten eller for subjektive ansigtsløse oplevelser, som ikke er andet end en opdagelsesrejse i ens eget indre uden nogen transcendens.

91. Det er en vigtig udfordring at skulle vise, at løsningen aldrig består i at flygte fra en personlig og engageret relation til Gud – en relation, der samtidig engagerer os i et forhold til Næsten. Det er dét, der sker i dag, når de troende ligesom gemmer sig og unddrager sig *de andres* blik, og når de på raffineret vis flygter fra et sted til et andet, fra en opgave til den næste, uden at skabe dybe og stabile forhold til andre: "*Imaginatio locorum et mutatio multos fefellit*".⁶⁸ Det er en dårlig medicin, man bliver syg af den, i hvert fald i hjertet og nogle gange også fysisk. Det er nødvendigt med en hjælp til at forstå, at den eneste vej frem er at lære at møde de andre, at få den rette holdning, så man uden indre modvilje værdsætter dem og accepterer dem som vejfæller. Eller bedre endnu, det drejer sig om at lære at opdage Jesus i de andres ansigter, i deres stemme, i dét, de vil af os. Det vil også sige at lære at lide, at tage den korsfæstede til os, når vi møder uretfærdige aggressioner eller utaknemlighed, uden nogen sinde at trættes af at tegne sig for det broderlige fællesskab.⁶⁹

92. Den virkelige helbredelse – dér hvor forholdet til de andre virkelig bringer os helbredelse i stedet for at gøre os syge – den indfinder sig i det øjeblik, hvor vores måde at relatere til de andre på, er en *mystisk, kontemplativ broderlighed*, som formår at få øje på Næstens hellige storhed. Denne broderlighed opdager Gud i hvert eneste menneske; ved at klynge sig til Guds kærlighed udholder den irritationen og det besvær, der kommer, når man lever sammen; den åbner hjertet for den guddommelige kærlighed, så man søger de andres lykke, sådan som deres gode Far gør det. Særligt i dag, og også dér, hvor der kun er "en lille hjord" (Luk 12,22), er Herrens disciple kaldede til at leve som et fællesskab, der skal være jordens salt og verdens lys (jf. Matt 5,13-16). De er

⁶⁸ Thomas a Kempis, *Kristi Efterfølgelse*, 1. bog, IX 1: Indbildning om bedre Vilkaar andetsteds eller Ønsket om forandering har skuffet mange. (Sankt Ansgars Forlag 1947)

⁶⁹ Therese af Lisieux.s vidnesbyrd er interessant, hvor hun beretter om en medsøster, som byder hende imod i særlig grad; man ser her hvordan en indre erfaring får en afgørende betydning: *En vinteraften var jeg som sædvanlig i gang med min beskedne opgave; det var nat, og det var koldt ... pludselig var det, som jeg i det fjerne hørte den velklingende lyd af et musikinstrument - så jeg forestillede mig en strålende oplyst salon med guld alle vegne, med unge piger i elegante kjoler, som udvekslede mondæne komplimenter og konverserede hinanden med artigheder; dernæst så jeg på den stakkels syge søster, som jeg hjalp - i stedet for musik hørte jeg fra tid til anden hendes klagende suk [...]. Jeg kan ikke udtrykke, hvad der skete i min sjæl, det jeg ved, er, at Herren oplyste den med stråler fra sandheden, som langt overgik den mørke udstråling og larmen fra denne verdens fester - i en sådan grad at jeg næppe kunne tro min lykke.* (Manuscript C, 29 v° - 30r°, i *Oeuvres complètes*, Paris 1992, pp. 274-275)

kaldede til at vidne om deres tilhørsforhold til det forkyndende fællesskab på stadig nye måder.⁷⁰
Lad aldrig nogen tage fællesskabet fra os!

Nej til den åndelige verdslighed

93. Den åndelige verdslighed, som gemmer sig bag det, der ser ud som religiøsitet eller endda kærlighed til Kirken, består i at søge ære fra mennesker og selv at få det godt – i stedet for Herrens ære. Det er den holdning, som Herren bebrejdede farisæerne: "Hvorledes skal I kunne tro, når I vil have jeres ære fra hinanden og ikke søger æren hos den eneste Gud?" (Joh 5,44). Det drejer sig om en raffineret måde at søge "deres eget" på, og ikke "dét, der hører Herren Jesu til" (Fil 2,21). Den kan antage mange former, alt efter hvilken slags person det drejer sig om, og den sammenhæng, som den udspiller sig i. Når den åndelige verdslighed har at gøre med, at der lægges vægt på facaden, er det ikke altid, at den er forbundet med synd, der kan ses, og udadtil synes alt at være korrekt. Men hvis den trængte ind i Kirken, "så ville den være uendelig meget mere katastrofal end en hvilken som helst anden blot og bar moralsk verdslighed".⁷¹

94. Denne verdslighed kan særligt næres på to måder, der er dybt indbyrdes forbundne. Den ene er tiltrækningen af *gnosticismen*, dvs. en tro, der er lukket inde i det rent subjektive, hvor det eneste, der tæller, er en bestemt erfaring eller en række af ræsonnementer og erkendelser, som man mener kan styrke, trøste og oplyse, men hvor personen afgørende forbliver lukket inde i sin egen fornufts eller sine følelsers indre univers. Den anden er den neo-pelagianisme, hvor mennesker som en Prometheus kun refererer til sig selv, og i grunden kun sætter deres lid til egne kræfter. De føler sig hævet over andre, fordi de overholder bestemte normer, eller fordi de er urokkeligt trofaste overfor en vis katolsk livsstil, som rettelig hører fortiden til. Der er tale om en dogmatisk eller disciplinær skråsikkerhed, som fører til en narcissistisk og autoritær elitær indstilling, hvor man i stedet for at "gå ud i alverden" analyserer og sætter etiketter på "de andre", og i stedet for at lette adgangen til nåden bruger al sin energi på at kontrollere. I begge tilfælde har i grunden hverken Jesus Kristus eller Næsten synderlig interesse. Vi har her tegnene på en menneskecentreret "immanentisme". Man kan dårligt forestille sig, at der ud af disse former for en reduceret kristendom kan komme en dynamik, der skaber ægte forkyndere.

95. Denne skjulte verdslighed viser sig i talrige holdninger, som tilsyneladende er hinandens modsætninger, men som har den samme prætention om at "dominere det kirkelige rum". I visse af

⁷⁰ Jf. Propositioner 8

⁷¹ Henri de Lubac, *Meditations sur l'Église*, Paris 1968, Aubier-Montaigne, FV 60, p. 321

disse holdninger bemærker man en demonstrativ omhu for liturgien, læren eller Kirkens omdømme, men uden at der er en virkelig bekymring for, at evangeliet slår an i Guds folk og forkyndes i overensstemmelse med tidens konkrete behov. På denne måde bliver Kirkens liv til en museumsgenstand eller til en lille gruppes private ejendom. I andre tilfælde gemmer den samme åndelige verdslighed sig bag ved fascinationen af at kunne opvise sociale og politiske landvindinger eller i en forfængelig rosen sig af håndteringen af praktiske anliggender eller i at være besnæret af dynamikken i selvhjælps- og selvrealiseringsprogrammer. Den kan også komme til udtryk i diverse måder at vise sig engageret i et intenst socialt liv på, en kalender fyldt af rejser, møder, middage, receptioner. Eller den praktiseres gennem managerens funktionsdygtighed, med ansvar for statistikker, planlægning, evalueringer, hvor den, der i første række nyder godt heraf, ikke er Guds folk, men Kirken som organisation. I alle disse tilfælde så har denne holdning ikke den menneskevordne Kristi bomærke, seglet fra den korsfæstede og opstandne; den lukker sig i elitære grupper, den går ikke for alvor ud efter dem, der er langt borte, eller efter de umådelige masser, der tørster efter Kristus. Der er ikke længere nogen evangelisk iver, men den falske fornøjelse ved en egocentrisk tilfredshed med sig selv.

96. I denne sammenhæng næres den forfængelige ære hos dem, som er tilfredse med at have en smule magt og at være generaler i en slagen hær – hellere end at være menige soldater i en deling, der stadig er i kamp. Hvor mange gange drømmer vi ikke om planer for et apostolat – ekspansive, detaljerede planer, vel tilrettelagte, typiske for slagne generaler! På den måde fornægter vi vores kirkehistorie, som kun er glørværdig, for så vidt som den er historien om ofre, om håb, om daglig kamp, om et liv brugt og slidt i tjeneste, om udholdenhed i det hårde slid, fordi alt arbejde er gjort i "vort ansigts sved". Omvendt så spilder vi tiden som bedrevidende, som siger, hvad man skulle gøre – den synd, der hedder "man-skal-bare-gøre-sådan-og-sådan" – som åndelige vejledere og pastorale eksperter, som belærer – men gør det udefra, uden at "være med." Vi beskæftiger os endeløst med vores fantasier, og vi mister kontakten med vores trofaste folks lidelsesfyldte virkelighed,

97. Den, som er havnet i denne verdslighed, iagttager oppefra og langt borte fra; han afviser den indsigt, brødrene fremfører; han afviser den, der stiller ham spørgsmål; han bringer til stadighed de andres fejl frem og er fikseret af tingenes ydre skin. Han har kognitiv intuition ned til sine egne interessers lukkede horisont, og følgelig lærer han intet af sin egen synd og er heller ikke oprigtigt åben for tilgivelsen. Det er en forfærdende korruption, der giver det ud for at være noget godt. Dette må undgås ved at sætte Kirken i bevægelse ud af sig selv, ud i mission, der er centreret i Jesus Kristus, ud i et engagement for de fattige. Må Gud befri os for en mondæn, en verdslig Kirke i

åndelig og pastoral forklædning! Denne kvælende verdslighed helbredes ved at indånde Helligåndens rene luft, som befrier os fra at have os selv som midtpunkt, gemt under en religiøs ydre skal, tømt for Gud. Lad ingen tage Evangeliet fra os!

Nej til at bekrige hinanden

98. Hvor er der mange krige i Guds folk og i de forskellige menigheder! Og i boligkvarteret, på arbejdspladsen – massevis af krige på grund af jalousi og misundelse! Også blandt kristne! Den åndelige verdslighed fører visse kristne til at bekrige andre kristne, som er hindringer for deres stræben efter magt, prestige, fornøjelse eller økonomisk tryghed. Dertil kommer, at der er nogen, der holder op med at praktisere et hjerteligt tilhørsforhold til Kirken for i stedet at dyrke konflikten, kontroverserne. Hellere end at tilhøre hele Kirken med dens rige mangfoldighed, tilhører de den ene eller den anden gruppe, som føler sig anderledes eller speciel.

99. Verden er sønderflænget af krige og vold eller såret af en diffus individualisme, som splitter menneskene og spiller dem ud mod hinanden i deres kamp for egen velfærd. I adskillige lande blusser konflikter og gamle splittelser op, som man troede til dels var overvundet. Jeg vil gerne rette en særlig bøn til de kristne i alle verdens samfund om at bære vidnesbyrd om et broderligt fællesskab, som kan blive tiltrækkende og lyse op. Måtte alle kunne værdsætte, hvordan I tager jer af hinanden, hvordan I gensidigt opmuntrer hinanden, og hvordan I følges ad med hinanden: "Deraf kan alle vide, at I er mine disciple, hvis I har kærlighed til hinanden" (Joh 13,35). Det er det, som Jesus har bedt sin Far om i en inderlig bøn: "At de må være ét i os, for at verden må tro" (Joh 17,21). Pas på med fristelsen til misundelse! Vi er i samme båd, og vi sejler mod den samme havn! Lad os bede om nåde til at kunne glæde os over de andres frugter, de tilhører os alle.

100. De, der er sårede af gamle konflikter, kan have svært ved at acceptere, at vi opfordrer dem til tilgivelse og forsoning; de tænker, at vi ikke véd, hvad de har lidt – eller at vi vil have dem til at glemme deres historie og deres idealer. Men hvis de ser vidnesbyrdet fra fællesskaber, som har fundet frem til ægte broderlig forsoning, så er det altid et lys, der drager og kalder. Derfor gør det mig meget ondt, når jeg ser, hvordan man i nogle kristne fællesskaber – endda blandt gudviede mennesker – giver hadet rum under mange former, splittelser, bagtalelse og ondt rygter, hævn tanker, jalousi, ønsker om at sætte egne ideer igennem, koste hvad det vil, helt til personforfølgelser, der

ligner en ubønhørlig heksejagt. Hvem er det, vi tænker at kunne evangelisere med sådanne adfærdsmønstre?

101. Vi må bede Herren om at få os til at fatte kærlighedens lov. Hvor er det godt, at vi har denne lov! Hvor gør det os godt at elske hinanden ud over alt! Ja – netop, ud over alt! Pauli ord retter sig til os alle: "Lad dig ikke overvinde af det onde, men overvind det onde med det gode" (Rom 12,21). Og ligeledes: "Lad os ikke blive trætte af at gøre dét, som er ret" (Gal 6,9). Vi har alle vore sym- og antipatier, og måske er vi netop i dette øjeblik vrede på nogen. Lad os i det mindste sige til Herren: "Herre, jeg er vred på NN. Jeg beder for ham ..." At bede for det menneske, som vi er irriterede på, det er et stort skridt hen mod kærligheden, og det er en måde at forkynde evangeliet på. Lad os gøre det lige på stedet! Lad ingen tage broderkærlighedens ideal fra os!

Og der er andre kirkelige udfordringer

102. Lægfolket udgør helt enkelt det umådeligt store flertal i Guds folk. Til tjeneste for dem er der et mindretal: de viede biskopper, præster og diakoner. Bevidstheden om lægfolkets identitet og kald inden for Kirken er vokset. Vi har et talstærkt lægfolk, selv om der ikke er nok af dem, med en godt rodfæstet sans for menighedsfællesskabet og en stor trofasthed over for den karitative forpligtelse, over for katekesen, over for gudstjenesten. Men bevidstheden om lægfolkets ansvar, som vokser ud af dåben og firmelsen, slår ikke igennem på samme måde hos alle. Det kan nogle gange være, fordi lægfolket ikke har fået en oplæring og uddannelse, der får dem til at tage vigtige ansvarsområder på sig; andre gange er situationen, at der på grund af en udtalt klerikalisme ikke har været plads i deres lokalkirker til, at de kunne udtrykke sig og handle – de er blevet holdt uden for beslutningerne. Endvidere, selv om man bemærker en større deltagelse fra manges side i lægfolkets tjenester, så afspejler dette engagement sig ikke i den sociale, politiske eller økonomiske virkelighed i samfundet i form af større gennemslagskraft af kristne værdier. Det begrænser sig meget ofte til løsningen af interne opgaver i Kirken, uden et virkeligt engagement i, at evangeliet kan komme til at omdanne samfundet. Lægfolkets uddannelse og evangeliseringen af de faglige og akademiske miljøer udgør en vigtig pastoral udfordring.

103. Kirken ved om og anerkender kvindens uundværlige bidrag til samfundet – gennem hendes særlige sensibilitet, hendes intuition, ligesom der er egenskaber og evner, der som regel findes mere hos kvinder end hos mænd. For eksempel den særlige kvindelige opmærksomhed over for andre, som finder sit specielle udtryk i moderskabet – om end ikke udelukkende dér. Jeg ser med glæde,

hvordan mange kvinder deler pastoralt ansvar med præsterne, bidrager i vejledningen af enkeltpersoner, familier eller grupper og kommer med nye bidrag til den teologiske refleksion. Men det er nødvendigt yderligere at inddrage andre områder for at give plads for en skarpere kvindelig tilstedeværelse i Kirken. Thi "den kvindelige *genius* er nødvendig i alle samfundslivets udtryk; derfor må kvindens tilstedeværelse på arbejdsmarkedet også sikres",⁷² såvel som på alle de steder, hvor der træffes vigtige beslutninger, både i Kirken og i samfundets strukturer.

104. Hævdelsen af kvinders legitime rettigheder, baseret på den faste overbevisning om mænds og kvinders lige værdighed, konfronterer Kirken med dybtgående spørgsmål, der betyder udfordringer – spørgsmål, man ikke blot overfladisk kan slippe uden om. At det særlige præstedømme er forbeholdt mænd som et tegn på Kristus som brudgommen, der hengiver sig selv i eukaristien – dét er et spørgsmål, der ikke er til diskussion, men det kan give anledning til en særlig konflikt, hvis man i for høj grad sætter lighedstegn mellem sakramental myndighed og magt i det hele taget. Man må ikke glemme, at når vi taler om den præstelige magt og myndighed, "så taler vi begrebsmæssigt om *funktion*, ikke om *værdighed* eller *hellighed*".⁷³ Det særlige præstedømme er et af de redskaber, som Jesus bruger i tjenesten af sit folk, men den grundlæggende værdighed kommer fra dåben, som alle har adgang til. Præstens ligedannelse med Kristus-Hovedet, dvs. som hovedkilden til al nåde, medfører ikke en ophøjelse, som placerer ham over hele resten. Inden for Kirken "retfærdiggør funktionerne ikke nogen indbyrdes rangfordeling".⁷⁴ En kvinde, Maria, er jo mere betydningsfuld end biskopperne. Selv når man ser på det særlige præstedømmes funktion som "hierarkisk", så er det på sin plads nøje at have for øje, at denne funktion "er *helt og aldeles* til for helligheden hos lemmerne på Kristi mystiske legeme".⁷⁵ Nøglen til denne funktion og dens grundlag er ikke magten forstået som dominans, men myndigheden til at administrere alterets sakramente; det er derfra, at denne funktion har sin autoritet, som altid er en tjeneste for folket. Det er en stor udfordring, der her ligger for hyrdeembedet og teologerne, som skulle kunne hjælpe med en bedre forståelse af, hvad dette indebærer med hensyn til, hvilken rolle kvinden vil kunne spille dér, hvor vigtige beslutninger træffes inden for Kirkens forskellige områder

⁷² Det Pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale lære*, 295

⁷³ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om det kristne lægfolk *Christifideles laici* (30. december 1988), 51: AAS 81 (1989), 493

⁷⁴ Erklæring fra Troskongregationen om spørgsmålet om kvinders adgang til præsteembedet *Inter insigniores* (15. oktober 1976), VI: AAS 68 (1977). Citeret i: Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om det kristne lægfolk *Christifideles laici* (30. december 1988) 51, note 190: AAS 81 (1989), 493

⁷⁵ Johannes Paul II, apostolsk brev om Kvindens værdighed og kald *Mulieris dignitatem* (15. august 1988) 27: AAS 80 (1988), 1718

105. Det pastorale arbejde blandt ungdommen – i den form, som vi har været vant til at udvikle det – har lidt under chok'et fra de samfundsmæssige omvæltninger. I de gængse strukturer finder de unge ofte ikke noget svar på deres uro, deres behov, deres spørgsmål, deres sår. Det er svært for os voksne at lytte til dem med tålmodighed, at forstå deres uro eller deres spørgsmål, og at lære at tale med dem i det sprog, som de forstår. Af samme grund giver de religionspædagogiske projekter ikke de ventede resultater. Væksten af ungdomsorganisationer og -bevægelser i mange udgaver kan tolkes som Åndens gerning, der baner nye veje i samklang med de unges forventninger og deres søgen efter en dyb spiritualitet og en mere konkret oplevelse af at høre til. Det er imidlertid nødvendigt, at disse grupperingers deltagelse i Kirkens samlede pastorale arbejde bliver mere stabil.⁷⁶

106. Selv om det ikke altid er lige let at nå de unge, er der gjort fremskridt i så henseende på to felter: bevidstheden om at det er hele fællesskabet, der har en evangeliserende opgave over for de unge og et opdragende ansvar, og at det er presserende vigtigt, at de selv i højere grad bliver hovedaktører. I den nuværende situation, hvor det fælles engagement og relationerne indenfor fællesskabet er i krise, er det al anerkendelse værd, at der er mange unge, som – når de står over for problemerne i verden – stiller op til solidarisk hjælp og går ind i forskellige former for aktion og frivilligt arbejde. Nogle deltager i Kirkens liv, de går ind i forskellige hjælpegrupper eller missionale aktiviteter i deres lokale bispedømmer eller andre steder. Hvor er det dejligt, når unge mennesker er "troens pilgrimme", lykkelige over at bære Jesus ud på alle gader, pladser – ja til alle afkroge af verden!

107. Mange steder er det ved at være sjældent, at der kommer præstekald eller kald til gudviet liv. I fællesskaberne skyldes dette ofte, at der mangler en smittende apostolisk iver og glød, og af denne grund begejstrer de ikke og vækker ingen tiltrækning. Der, hvor der er liv, begejstring, hvor man længes efter at bære Kristus ud til de andre, dér vokser ægte kald frem. Selv i sogne, hvor præsterne ikke er særligt engagerede eller glade, er det menighedens broderlige liv, fyldt med iver, som vækker ønsket om at vie sig helt til Gud og til forkyndelsen af evangeliet – især hvis denne levende menighed beder indstændigt om kald og tør lægge en kaldsvej til et viet liv frem som en mulighed for sine unge. På den anden side har vi i dag til trods for manglen på kald en klarere bevidsthed om nødvendigheden af en bedre udvælgelse af præstekandidater. Man kan ikke fylde præsteseminarierne på basis af ligegyldigt hvilke kaldsmotiver, og da slet ikke hvis disse motiver

⁷⁶ Jf. *Propositioner* 51

hænger sammen med en affektiv usikkerhed, en stræben efter former for magt, menneskelig ære eller økonomisk velstand.

108. Som jeg allerede har sagt, har jeg ikke villet fremsætte en fuldstændig analyse, men jeg opfordrer fællesskaberne til at supplere og berige disse perspektiver ud fra dét, de er sig bevidst om deres egne udfordringer og om dem, de kan se hos deres naboer. Når de gør dette, så håber jeg, at de er opmærksomme på, at hver gang vi søger at læse tidens tegn i den aktuelle virkelighed, så er det på sin plads at lytte både til de unge og til de gamle. Begge er folkenes håb. De gamle bidrager med erindringen og erfaringens visdom, som tilskynder til ikke at gentage fortidens fejl på tåbelig vis. De unge kalder os til at få håbet til at vågne og få det til at vokse, fordi de bærer i sig, hvad der rører sig af nyt i menneskeheden. De åbner os mod fremtiden, sådan at vi ikke forbliver ankret op i nostalgien efter strukturer og vaner, som ikke længere bærer livet i sig i den verden, vi lever i nu.

109. Udfordringer er til for at blive mødt. Lad os være realister, men uden at miste glæden, dristigheden og hengivenheden som er fuld af håb! Lad ingen tage udsendelsens kraft fra os!

EVANGELIETS FORKYNDELSE

110. Efter at vi har set på nogle af de udfordringer, der ligger i den aktuelle situation, vil jeg nu minde om, at "der ikke kan være tale om sand evangelisering uden en *udtrykkelig forkyndelse* af, at Jesus er Herren", og "at forkyndelsen af Jesus Kristus er vigtigere end noget andet i enhver evangeliserende aktivitet".⁷⁷ Her ligger den opgave, som er den vigtigste for os til alle tider og på alle steder. I en sammenfatning af dét, der lå de asiatiske biskopper på sinde, fastslog Johannes Paul II, at hvis Kirken "skal opfylde det formål, som Forsynet har givet den, så må evangeliseringen i form af en prædiken fuld af glæde over Jesu Kristi frelserdød og hans opstandelse, en tålmodig prædiken, der går frem skridt for skridt – det må være den absolutte førsteprioritet".⁷⁸ Dette gælder for alle.

I. DET ER HELE GUDS FOLK, DER FORKYNDER EVANGELIET

111. Evangeliseringen er Kirkens opgave. Men den, der evangeliserer, er her meget mere end en velordnet og hierarkisk institution, thi det er frem for alt et folk, der er på vandring mod Gud. Det drejer sig her i sandhed om et *mysterium*, som har sine rødder i Treenigheden – men som finder sit konkrete historiske udtryk i et pilgrimsfolk, et folk af forkyndere, som altid er meget mere end ethvert institutionelt udtryk, selv om dette er nødvendigt. Jeg vil gerne stoppe lidt op ved denne måde at opfatte Kirken på, som har sin sidste og inderste grund i Guds frie og nådefulde initiativ.

Ét folk for alle

112. Den frelse, som Gud tilbyder os, er hans barmhjertigheds værk. Der er ingen menneskelig gerning, hvor god den end måtte være, der ville kunne fortjene os så stor en gave. Af ren og skær nåde drager Gud os til sig for at gøre os til ét med sig.⁷⁹ Han sender sin Ånd i vore hjerter for at gøre os til sine børn, for at omdanne os og for at sætte os i stand til at svare med vort liv på hans kærlighed. Kirken er sendt af Jesus Kristus som frelsens sakramente, givet af Gud.⁸⁰ Gennem sine

⁷⁷ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Asia* (6. november 1999) 19: AAS 92 (2000), 478

⁷⁸ *Ibid* 2: AAS 92 (2000), 451

⁷⁹ Jf. *Propositioner* 4

⁸⁰ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, 1

måder at forkynde evangeliet på samarbejder den som et redskab for Guds nåde, der virker uden ophør og fuldstændig suverænt. Benedikt XVI har meget fint udtrykt dette i sin tale ved synodens åbning: "Det er ... vigtigt, hele tiden at gøre sig klart, at det første ord, det egentlige initiativ, den egentlige handling kommer fra Gud, og det er alene ved at knytte sig til dette guddommelige initiativ, det er alene ved at bønfalde om og påkalde dette initiativ, at også vi – med Ham og i Ham – kan blive forkyndere af evangeliet".⁸¹ Princippet om *nådens primat* skal være som et fyrtårn, der hele tiden kaster lys på vore refleksioner over evangeliseringen.

113. Denne frelse, som Gud virker, og som Kirken forkynder med glæde, er bestemt for alle,⁸² og Gud har skabt en vej, hvor han til alle tider kan forene alle mennesker med sig. Han har valgt at kalde dem sammen som folk og ikke som isolerede enkeltvæsener.⁸³ Ingen frelses helt alene, dvs. hverken som isoleret enkeltmenneske eller ved sine egne kræfter. Gud drager os til sig ved at bruge det komplekse netværk af interpersonelle relationer, som livet i et menneskeligt fællesskab rummer.

Det folk, som Gud har udvalgt sig, og som han har kaldt sammen, er Kirken. Jesus siger ikke til apostlene, at de skal danne en eksklusiv gruppe, *en elite*. Jesus siger: "Gå ud og gør alle nationer til disciple" (Matt 28,19). Den hellige Paulus bekræfter, at i Guds folk, i Kirken, "kommer det ikke an på at være jøde eller græker [...] for I er alle én i Kristus Jesus" (Gal 3,28). Jeg ville så gerne sige til dem, der føler sig langt borte fra Gud og Kirken, til dem, der er frygtsomme og ligeglade: Han kalder også dig til at blive del af sit folk, og han gør det med stor respekt og kærlighed!

114. At være Kirke er at være Guds folk, i overensstemmelse med Faderens store kærlighedsprojekt. Det er et kald til at være Guds surdej i menneskeheden. Det betyder at forkynde og bringe Guds frelse ind i vores verden, som så ofte farer vild og har brug for svar, der indgyder mod og håb og nye kræfter på vejen frem. Kirken skal være stedet for den ufortjente barmhjertighed, hvor hele verden kan føle sig taget imod, velkommen, elsket, tilgivet og opmuntret til at leve Evangeliets gode liv.

Ét folk med mange ansigter

115. Dette gudsfolk får kød og blod i jordens folkeslag, hvert af dem har sin egen kultur. Begrebet kultur er et værdifuldt redskab, når vi skal forstå diversiteten i de udtryk for kristent liv, der er til

⁸¹ *Meditation under den første almindelige samling ved bispesynodens 13. almindelige generalforsamling* (8. oktober 2012): AAS 104 (2012), 897

⁸² Jf. *Propositioner* 6; Det Andet Vatikankoncils pastorale konstitution om Kirken i den moderne verden *Gaudium et spes* (Håb og glæde), 22

⁸³ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen Gentium*, 9

stede i gudsfolket. Det drejer sig om livsstilen i et bestemt samfund, om den særlige måde, som dets medlemmer knytter indbyrdes relationer på, relationer til andre skabninger og til Gud. Forstået på denne måde omfatter kulturen helheden af et folks liv.⁸⁴ Igennem sin historiske tilblivelse videreudvikler ethvert folk med legitim autonomi sin egen kultur.⁸⁵ Det skyldes det forhold, at enhver person "i kraft af selve sin natur nødvendigvis har brug for et socialt liv",⁸⁶ og vedkommende refererer konstant til det samfund, hvor han eller hun helt konkret lever sit forhold til virkeligheden. Mennesket er altid placeret i en kulturel sammenhæng: "Natur og kultur er forbundet så tæt, som det overhovedet kan tænkes".⁸⁷ Nåden forudsætter kulturen, og Guds gave får kød og blod i det menneskes kultur, som modtager den.

116. Igennem kristendommens totusindårige historie har utallige folkeslag taget imod troens gave; de har fået den til at blomstre i deres daglige liv, og de har givet den videre i overensstemmelse med den særlige karakter af deres egen kultur. Når et fællesskab tager frelsesbudskabet til sig, frugtbar gør Helligånden dets kultur med evangeliets omdannende kraft. Det betyder, som vi kan se det i kirkehistorien, at kristendommen ikke kun har én kulturel form, men "alt mens den forbliver helt og fuldt sig selv, i absolut troskab over for forkyndelsen af Evangeliet og Kirkens tradition, så antager den sig også utallige kulturers og folkeslags ansigter dér, hvor den er blevet modtaget og har slået rod".⁸⁸ Dér, hvor de forskellige folkeslag gør erfaringer med Guds gave i overensstemmelse med deres egen kultur, udtrykker Kirken sin ægte katolicitet og viser "skønheden i dette ansigt med de mange udtryk".⁸⁹ Igennem et evangeliseret folks kristne udtryksformer gør Helligånden Kirken smukkere; det sker ved at pege på nye aspekter af Åbenbaringen og ved at give den endnu et nyt ansigt. Gennem inkulturationen "tager Kirken folkeslagene med deres kulturer med ind i sit eget samfund",⁹⁰ thi "enhver kultur frembyder positive værdier og livsformer, som kan berige den måde, evangeliet forkyndes, forstås og leves på".⁹¹ Når Kirken på den måde tager de

⁸⁴ Jf. Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 3. generalforsamling *Puebladokumentet* (23. marts 1979), 386-387.

⁸⁵ Jf. Andet Vatikankoncils pastorale konstitution om Kirken i den moderne verden *Gaudium et spes* (Håb og glæde), 36

⁸⁶ *Ibid* 25

⁸⁷ *Ibid* 53

⁸⁸ Johannes Paul II, apostolsk skrivelse ved indgangen til det nye årtusinde *Novo millennio ineunte* (6. januar 2001) 40: AAS 93 (2001), 294-295

⁸⁹ *Ibid*

⁹⁰ Johannes Paul II, rundskrivelse om Kristi mission *Redemptoris missio* (7. december 1990) 52: AAS 83 (1991), 300. Jf. apostolsk skrivelse om katekesen i vor tid *Catechesi Tradendae* (16. oktober 1979) 53: AAS 71 (1979), 1321

⁹¹ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Oceania* (22. november 2001) 16: AAS 94 (2002), 384

forskellige kulturers værdisæt til sig, bliver hun "*sponsa ornata monilibus suis*"– "bruden, der smykker sig med sine smykker" (jf. Es 61,10)".⁹²

117. Den kulturelle diversitet truer ikke Kirkens enhed, når denne diversitet forstås rigtigt.. Det er Helligånden, sendt af Faderen og Sønnen, som omdanner vores hjerter og sætter os i stand til at gå ind i Treenighedens fuldkomne samfund, hvor alting finder sin enhed. Helligånden skaber samfundet og harmonien i gudsfolket. Ja, Helligånden er selv harmonien, på samme måde, som den er kærlighedens bånd mellem Faderen og Sønnen.⁹³ Det er den, der opvækker en stor og mangfoldig rigdom af gaver, og som på samme tid skaber en enhed, som aldrig er ensrettet, men er en mangfoldighedens harmoni, der virker dragende. Evangeliseringen tager med glæde hele denne mangesidige rigdom til sig, som Ånden bringer til live i Kirken. Man yder ikke logikken i menneskevordelsen retfærdighed, hvis man forestiller sig en enstrengt og monokulturel kristendom. Selv om det jo er sandt, at der er visse kulturer, som har været tæt knyttet til evangeliets forkyndelse og til udviklingen af et kristent tankesæt, så identificerer det åbenbarede budskab sig ikke med nogen af dem, og det har et indhold, der er transkulturelt. Når man evangeliserer nye kulturer eller kulturer, som ikke har taget imod den kristne forkyndelse, så er det derfor ikke obligatorisk sammen med forkyndelsen af evangeliet at påtvinge en særlig kulturel form, hvor smuk og ærværdig den så end er. Budskabet, som vi forkynner, har altid en kulturel iklædning, men i Kirken forfalder vi ind imellem til forfængelig idealisering af egen kultur, og vi kan her lægge en fanatisme for dagen mere end en ægte evangelisk iver.

118. Stillehavsregionens biskopper har således udtrykt ønske om, at Kirken hos dem "lader sig inspirere af regionens traditioner og kulturer, når den skal præsentere Kristi sandhed og gøre denne sandhed forståelig", og de har også ønsket, "at alle missionærer arbejder i harmoni med de indfødte kristne, således at Kirkens tro og liv kan blive udtrykt i overensstemmelse med de legitime former, der passer til hver kultur".⁹⁴ Vi kan ikke forvente, at alle folkeslag verden over, når de selv skal udtrykke deres tro, så efterligner de udtryksformer, som de europæiske folk brugte på et givet tidspunkt af *deres* historie, thi troen kan ikke lukkes inde i de begrænsninger, der ligger i én bestemt

⁹² Johannes Paul II, eftersynodal apostolske skrivelse *Ecclesia in Africa* (14. september 1995) 61: AAS 88 (1996), 39

⁹³ Thomas af Aquin *S. Th.*, I, q. 39, a. 8 cons. 2. "Hvis man ser bort fra Helligånden, *båndet mellem de to*, bliver det umuligt at gøre sig en forestilling om forbindelsens enhed mellem Faderen og Sønnen"; jf. også I q. 37, a. 1 ad 3.

⁹⁴ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Oceania* (22. november 2001) 17: AAS 94 (2002), 385

kulturs forståelse og udtryksform.⁹⁵ At en enkelt kultur alene ikke kan give udtømmende udtryk for Kristi forløsningsmysterium – det er ikke til diskussion.,

Vi er alle disciple, der sendes ud i mission

119. Åndens helliggørende kraft virker i alle døbte, fra den første til den sidste, og vækker dem til at gå ud og evangelisere. Guds folk er helligt i kraft af denne salvelse, som gør det *ufejlbart "in credendo"*. Det betyder, at når folket tror, tager det ikke fejl, selv om det ikke finder ord for at give udtryk for sin tro. Ånden vejleder det til sandheden og fører det til frelsen.⁹⁶ Som en del af mysteriet om hans kærlighed til menneskeheden udruster Gud de troende som helhed med et *trosinstinkt – sensus fidei* – som hjælper dem til at skelne, hvad der virkelig er af Gud. Åndens tilstedeværelse giver de kristne en vis *konnaturalitet* (beslægtethed. O.a.) med Guds virkelighed og en visdom, som intuitivt lader dem forstå denne virkelighed, selv om de ikke råder over egnede redskaber til præcist at give udtryk for den.

120. I kraft af den dåb, han har modtaget, er hvert eneste medlem af gudsfolket blevet til en missional discipel (jf. Matt 28,11). Hver eneste døbte – ligegyldigt hvilken funktion han har i Kirken, eller hvilket niveau af trosviden han har – er *aktør* i evangeliseringen; der ville mangle noget afgørende, hvis man forestillede sig et evangeliseringsprogram, der alene skulle udføres af aktører med særlige kvalifikationer, hvor hele resten af det troende folk ikke skulle spille nogen anden rolle end at være dem, der nød godt af de andres indsats. Nyeangeliseringen må indebære, at den enkelte døbte bliver hovedperson på en ny måde. Denne overbevisning resulterer i en appel til hver eneste kristen: der er ikke nogen, der skal stå af på sit engagement i evangeliseringen – thi hvis han virkelig har erfaret den Guds kærlighed, der frelser ham, behøver han ikke lang forberedelsestid for at gå ud og forkynde denne kærlighed; han kan ikke vente, til han har hørt mange forelæsninger og fået lange instruktioner. Hver kristen er missionær i samme grad, som han har mødt Guds kærlighed i Jesus Kristus; vi siger ikke længere, at vi er "disciple" og "missionærer", men altid, at vi er "discipel-missionærer". Hvis vi skulle mene noget andet, så lad os se på de første disciple, som efter at have mødt Jesus, der ser på dem, omgående går ud og forkynder fulde af glæde: "Vi har mødt Messias" (Joh 1,41). Den samaritanske kvinde er næppe blevet færdig med at tale med Jesus, førend hun begynder at forkynde, og mange samaritanere tror på Jesus "på grund af kvindens ord"

⁹⁵ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Asia* (6. november 1999) 20: AAS 92 (2000), 478-482

⁹⁶ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, 12

(Joh 4,39). Også den hellige Paulus "prædiker straks, at Jesus er Guds søn" (ApG 9,20), efter at han har mødt Jesus Kristus. Og hvad med os, hvad venter vi på?

121. Det er en selvfølge, at vi alle er kaldede til at vokse i rollen som aktive i evangeliseringen. Vi skal både bestræbe os på at blive bedre uddannet, at få en dybere kærlighed og at give et klarere vidnesbyrd om evangeliet. I denne forstand bør vi hele tiden lade andre evangelisere os. Men det betyder ikke, at vi skal sætte sendelsen til at evangelisere på *stand by*, men snarere, at hver af os må finde den måde at fortælle om Jesus på, der svarer til den situation, vi befinder os i. Hvorom alting er: vi er alle kaldede til uden omsvøb at vidne for andre om Herrens frelsende kærlighed – den kærlighed, som langt hinsides vores ufuldkommenhed skænker os hans nærhed, hans Ord, hans styrke, og giver vores liv en mening. Dit hjerte ved godt, at livet ikke er det samme uden ham – så det er altså dét, du har opdaget, dét, som hjælper dig til at kunne leve, og som giver dig et håb; det er dét, som du skal give videre til de andre. Vores ufuldkommenhed må ikke blive en undskyldning; tværtimod, sendelsen er en stadig spore til ikke at installere sig i middelmådigheden, men til at blive ved med at vokse. Det trosvidnesbyrd, som alle kristne er kaldede til at give, indebærer at bekræfte, ligesom den hellige Paulus gjorde det: "Ikke at jeg allerede har grebet det eller allerede er blevet fuldkommen, men jeg jager efter det [...] og jeg strækker mig frem mod det, der ligger forude" (Fil 3,12-13).

Den evangeliserende kraft i folkefromheden

122. Vi kan altså forestille os, at de forskellige folkeslag, hvor evangeliet er blevet inkultureret, er aktive kollektive aktører i evangeliseringen. Sådan er det, fordi hvert folk skaber sin kultur og er hovedpersonen i sin egen historie. Kultur er noget dynamisk, som et folk hele tiden genskaber på ny; hver generation videregiver til den næste en samlet måde at forholde sig på over for eksistentielle situationer i livet – en samlet måde, som denne må genformulere, stillet over for sin egen tids udfordringer. "Mennesket er på én gang barn af og forældre til den kultur, som han er del af".⁹⁷ Når et folk har inkultureret evangeliet, så videregive det også troen i den proces, hvori det videregiver kulturen, og dette sker på stadig nye måder; heraf følger vigtigheden af at forstå evangeliseringen som inkulturation. Når den enkelte del af gudsfolket i sit liv tolker Guds gave i overensstemmelse med sin egenart, så aflægger det vidnesbyrd om den tro, det har modtaget, og beriger denne tro med nye rammende udtryk. Man kan sige, at "folket evangeliserer sig selv i en

⁹⁷ Johannes Paul II, rundskrivelse om forholdet mellem tro og fornuft *Fides et ratio* (14. september 1998) 71: AAS 91 (1999), 60

fortsat proces".⁹⁸ Heraf kommer den særlige betydning af folkefromheden: den er et ægte udtryk for gudsfolkets spontane missionale aktivitet. Det handler om en realitet, der er i stadig udvikling, og hvor Helligånden er primus motor.⁹⁹

123. Når man ser på folkefromheden, kan man forstå, hvordan den modtagne tro har inkarneret sig i en kultur og fortsætter med at give sig videre. Denne folkefromhed blev i en vis periode betragtet med mistillid, men den er i årtierne efter koncilet igen kommet til ære og værdighed. Det var Paul VI, som i sin apostolske skrivelse *Evangelii nuntiandi* bidrog hertil på afgørende vis. Her forklarer han, at folkefromheden "afspejler en hunger efter Gud, som kun de fattige og enfoldige kan føle den",¹⁰⁰ og at den "sætter i stand til en gavmildhed og offervillighed helt ud i heroisme, når det gælder at give troen til kende".¹⁰¹ Tættere på vor tid har Benedikt XVI i Latinamerika givet udtryk for, at det drejer sig om "en kostbar skat, som den katolske Kirke har", og at i den "viser de latinamerikanske folks sjæl sig".¹⁰²

124. I *Aparecidadokumentet* er der en beskrivelse af hele den rigdom, som Helligånden udfolder i folkefromheden med sine ufortjente initiativer. På dette højtelskede kontinent, hvor en stor del af befolkningen finder udtryk for deres tro gennem folkefromheden, kalder biskopperne den også for "den folkelige spiritualitet", eller "den folkelige mystik".¹⁰³ Det drejer sig om en ægte "spiritualitet, der er inkarneret i jævne menneskers kultur".¹⁰⁴ Den er ikke uden indhold, men den får dette indhold frem og udtrykker det mere gennem symboler end gennem ræsonnementer, og når den bekender sin tro, lægger den mere vægt på *credere in Deum* end på *credere Deum* (dvs. mere vægt på forholdet til Gud end på trosindholdet. O.a.).¹⁰⁵ "Det er en legitim måde at leve troen på, en måde at føle sig som fuldgældigt medlem af Kirken på og en måde at missionere på";¹⁰⁶ den bærer i sig sendelsens nådegave, nådegaven til at gå ud af sig selv og til at være på pilgrimsfærd: "At vandre sammen mod helligdommene, og at tage del i andre manifestationer af folkefromheden, hvor man

⁹⁸ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 3. generalforsamling *Puebladokumentet* (23. marts 1979), 450. Jf. samme, 5. generalforsamling *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 264

⁹⁹ Jf. Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Asia* (6. november 1999) 21: AAS 92 (2000), 482-484

¹⁰⁰ N. 48: AAS 68 (1976), 38

¹⁰¹ *Ibid*

¹⁰² *Tale under det indledende møde ved den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. almindelige samling* (13. maj 2007) 1: AAS 99 (2007), 446-447

¹⁰³ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 262

¹⁰⁴ *Ibid* 263

¹⁰⁵ Jf. Thomas af Aquin, *S. Th.* II-II, q. 2, a. 2

¹⁰⁶ Den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling, *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007) 264

også tager børnene med eller indbyder andre mennesker – dét er i sig selv en evangeliserende handling".¹⁰⁷ Læg ikke snærende bånd på denne missionale kraft og formast jer ikke til at ville kontrollere den!

125. Hvis man vil forstå denne realitet, må man nærme sig den med den gode hyrdes indstilling, der ikke søger at dømme, men at elske. Kærligheden skænker nemlig en fornemmelse af at være i familie med hinanden, og det er denne fornemmelse, der gør, at vi kan komme til at værdsætte det liv med Gud, som er til stede i denne folkelige fromhed, især hos de fattige. Jeg tænker på den faste tro hos disse mødre, som ved fodenden af sengen hos deres syge barn beder rosenkransen, selv om de knap kender leddene i trosbekendelsen; eller på hele det håb, der ligger i et lys, man tænder i et fattigt hjem for at bede om Marias hjælp, eller det blik fuldt af dyb kærlighed, som man ser på krucifikset med. Den, som elsker Guds hellige trofaste folk, kan ikke se disse handlinger bare som en søgen på det naturlige plan efter det guddommelige. De er udtryk for et trosliv, som Helligånden er sjælen i, den, som er blevet udgydt i vore hjerter (jf. Rom 5,5).

126. Eftersom folkefromheden er en frugt af det inkulturerede evangelium, findes der i den en kraft, der er aktivt evangeliserende, og som vi ikke må undervurdere: det ville være at miskende Helligåndens virke. Vi er langt snarere kaldede til at opmuntre den og hæge om den for at uddybe inkulturationsprocessen, som altid er uafsluttet. Folkefromhedens udtryk har meget at lære os, og for den, der forstår at tyde dem, er de *et teologisk sted* (dvs. en kilde til og et grundlag for det teologiske arbejde. O.a.), som vi bør have opmærksomheden henledt på, især når vi har Nyevangeliseringen i tankerne.

Fra person til person

127. I dag, hvor Kirken ønsker at gå ud i en grundlæggende missional fornyelse, er der er form for forkyndelse, der påhviler os alle som en daglig opgave. Det handler om at bære evangeliet ud til de mennesker, som den enkelte har eller får at gøre med – snart de allernærmeste, snart ukendte personer. Det er den uformelle forkyndelse, som kan foregå i en samtale – det er også den, der foregår, når en missionær er på husbesøg. At være discipel betyder at have den permanente indstilling, at man bringer Jesu kærlighed til de andre, og dette gøres helt spontant overalt – på gaden, på torvet, på arbejde, når man er undervejs.

¹⁰⁷

Ibid

128. I denne forkyndelse, der altid er respektfuld og venlig, er det første skridt altid en personlig dialog, hvor den anden udtrykker sig og deler sine glæder, sine forhåbninger, sine bekymringer for dem, der står ham nær, og mange andre ting, som han har på hjerte. Det er først efter denne samtale, at det er muligt at præsentere Ordet, hvad enten det nu er, at man læser et sted i Bibelen, eller at man fortæller derom – men altid ved at minde om det fundamentale budskab: Guds personlige kærlighed, Gud, der er blevet menneske, har givet sit liv for os, og som nu lever og tilbyder os sin frelse og sit venskab. Det er et budskab, som deles med ydmyghed, i et vidnesbyrd fra den, der altid forstår selv at tage ved lære og har bevidstheden om, at budskabet er så rigt og dybt, at det altid er større, end vi fatter. Nogle gange udtrykker det sig mere direkte, andre gange gennem et personligt vidnesbyrd, en beretning, en gestus eller den form, som Helligånden nu selv kan vække i en given konkret situation. Hvis man mener, det er klogt, og hvis betingelserne er til stede, er det godt, hvis dette broderlige og missionale møde afsluttes med en kort bøn, som knytter an til dét, som vedkommende tilkendegav at være optaget af. På den måde bliver det mere klart for den pågældende, at han er blevet hørt og forstået, at hans situation er lagt i Guds hænder, og han erkender, at Guds Ord virkelig taler ind i hans egen eksistens.

129. Man må ikke tænke, at det evangeliske budskab altid skal videregives i bestemte stivnede formuleringer eller med præcise ord, som udtrykker et indhold, der altid ligger fuldstændig fast. Budskabet videregives under mange forskellige former, som det ville være umuligt at beskrive eller opstille i et katalog – former, som gudsfolket kollektivt tegner med sine utallige gestus og tegn. Det vil derfor sige, at hvis evangeliet har inkarneret sig i en bestemt kultur, så kommunikerer det ikke alene gennem forkyndelsen fra person til person. Dette må få os til at tænke på, at i lande hvor kristendommen er en minoritet, så må lokalkirkerne udover at tilskynde alle døbte til at forkynde evangeliet også gøre en aktiv indsats for at tage hul på inkulturationsopgaven. Dét, som det altså gælder at tilstræbe, er, at Evangeliet forkyndes i kategorier, som er gældende i den pågældende kultur, og dermed giver stødet til en ny syntese med denne kultur. Selv om disse processer altid foregår langsomt, så hænder det, at frygten paralyserer os mere, end den behøvede gøre. Hvis vi lader tvivlrådighed og alt det, vi er bange for, kvæle vores dristighed, så sker der måske dét, at vi i stedet for at være kreative simpelthen ligger hen uden overhovedet at give anledning til noget fremskridt; i så fald deltager vi ikke aktivt i historiens forløb, men ser bare passivt til, mens Kirken stagnerer og ikke kommer videre.

Nådegaverne skal tjene det evangeliserende fællesskab

130. Helligånden beriger tillige hele den evangeliserende kirke med forskellige nådegaver. Disse gaver gives for at forny Kirken og bygge den op.¹⁰⁸ Det er ikke en båndlagt fædrearv, som en gruppe har fået overladt til opbevaring; det drejer sig snarere om gaver fra Ånden, der er integreret i Kirkens legeme, knyttet til centrum som er Kristus, hvorfra de kanaliseres ud i en evangeliserende impuls. Et tydeligt tegn på ægtheden af en nådegave er dens kirkelige karakter, dens evne til harmonisk at indføje sig i Guds hellige folks liv til gavn for alle. Noget virkelig nyt, som Ånden har bragt i stand, har ikke brug for at sætte andre åndelige retninger og gaver i skyggen for at hævde sig selv. Jo mere en nådegave har evangeliets kerne i fokus, jo mere vil dens funktion være indpasset i Kirken. Selv om det er svært, så er det, når samdrægtigheden bevares, at en nådegave viser sig som autentisk og hemmelighedsfuldt frugtbar. Hvis Kirken møder denne udfordring, kan den være et forbillede for fred i verden.

131. Forskellighederne mellem personer og mellem fællesskaber er ind imellem belastende, men Helligånden, som vækker denne diversitet, kan få noget godt ud af alt, så forskellighederne kan give en spændende dynamik i forkyndelsen. Mangfoldigheden må altid komme overens ved Helligåndens hjælp; det er Ånden alene, der kan vække diversiteten, det mangeartede og det mangfoldige – og på samme tid virkeliggøre enheden. Men til gengæld, hvis det bare er os selv, der vil være det mangfoldige, og vi lukker os inde i vores særinteresser, i vores hang til at udelukke andre, så fremprovokerer vi splittelsen; og når det – på den anden side – er os selv, der vil fabrikere enheden med vores menneskelige planlægning, så ender vi med at gennemtvinge en ensretning, og at alle skal være enige om alting. Det er Kirkens mission ikke hjulpet af.

Kulturen, den intellektuelle verden, uddannelsessektoren

132. Forkyndelsen ind i kulturens verden indebærer også en forkyndelse i forhold til de faglige, videnskabelige og akademiske kulturer. Det drejer sig om mødet mellem troen, fornuften og videnskaberne, et møde, der sigter mod at udvikle en ny *diskurs* om troværdigheden, en ny apologetik,¹⁰⁹ som hjælper med til at skabe betingelserne for, at evangeliet kan blive hørt af alle. Når bestemte erkendelsesfilosofiske og videnskabelige kategorier tages i brug i forkyndelsen af budskabet, så bliver også disse kategorier selv redskaber i forkyndelsen; det er vandet, der bliver til

¹⁰⁸ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, 12

¹⁰⁹ Jf. *Propositioner* 17

vin. Det, som engang er blevet indoptaget i forkyndelsen, er ikke bare blevet forløst, men bliver også Åndens redskab i oplysningen og fornyelsen af verden.

133. Når forkynderens optagethed af at nå hvert eneste menneske ikke er nok, og Evangeliet også skal forkyndes for de forskellige kulturer som sådan, så er det, at teologien – og her ikke blot pastoralteologien – i dialog med andre videnskaber og menneskelige erfaringer får stor betydning. Det gælder nemlig her at gennemtænke, hvordan dét, som Evangeliet bringer, skal nå mangfoldigheden af kulturelle sammenhænge og modtagere.¹¹⁰ Engageret, som den er i evangeliseringen, værdsætter og opmuntrer Kirken teologernes nådegave og deres arbejde i den teologiske forskning, som fremmer dialogen med kulturens og videnskabens verden. Jeg appellerer til teologerne om at udfylde denne tjeneste – den er del af Kirkens frelsesmission. Men når dette er målet, er det nødvendigt, at de lægger sig Kirkens såvel som også teologiens forkyndende endemål på sinde, og at de ikke nøjes med en skrivebords-teologi.

134. Universiteterne er et privilegeret miljø, når det gælder at gennemtænke og udvikle dette evangeliserende engagement på en interdisciplinær og integreret måde. De katolske skoler, som altid sætter sig for at samordne undervisningsopgaven med den eksplicitte forkyndelse af Evangeliet, udgør et kvalificeret bidrag til kulturens evangelisering – selv i de lande og byer, hvor en ugunstig situation ansporer os til at vise vores kreativitet, når det gælder at finde de rigtige veje.¹¹¹

II. PRÆDIKENEN

135. Lad os nu se på prædikenen i liturgien: her kræves der en seriøs evaluering fra præsternes side. Prædikenen og dens forberedelse er noget, jeg i særlig grad vil gøre noget ud af, thi denne vigtige tjeneste giver anledning til talrige negative reaktioner, og dem kan vi ikke bare vende det døve øre til. Prædikenen er prøvestenen, når det gælder at vurdere, om en præst er tæt på sin menighed, og hvordan hans evne er til at møde den. Vi ved jo, at de troende finder prædikenen særdeles vigtig; og begge parter – troende som præsterne selv – lider ofte under den, de troende ved at skulle høre på den, og præsterne ved at skulle prædike. Det er sørgeligt, at det skal forholde sig sådan; prædikenen

¹¹⁰ Jf. *Propositioner* 30

¹¹¹ Jf. *Propositioner* 27

kan virkelig være en stærk og god oplevelse af Ånden, et styrkende møde med Ordet, en stadig kilde til fornyelse og vækst.

136. Lad os på ny fatte tillid til prædikenen, en tillid, der bygger på overbevisningen om, at det er Gud, som vil nå andre gennem prædikanten, og at Gud udfolder sin kraft gennem menneskeordet. Den hellige Paulus taler stærkt om prædikenens nødvendighed, fordi Herren også har villet nå andre ved vores ord (jf. Rom 10,14-17). Det er ved ordet, at vor Herre har erobret menneskers hjerter for sig. De kom overalt fra for at høre ham (jf. Mark 1,45). De var betagede, de labbede hans undervisning i sig (jf. Mark 6,2). De mærkede, at han talte til dem som en, der har myndighed (jf. Mark 1,27). Og apostlene, som han har indsat, "for at de skulle være hos ham, og for at han kunne sende dem ud for at prædike" (Mark 3,14), de drog med ordet alle folkeslag til Kirkens favn (jf. Mark 16,15.20).

Den liturgiske kontekst

137. På dette sted må der mindes om, at "den liturgiske forkyndelse af Guds Ord, især i den eukaristiske forsamling, ikke så meget er en tid til meditation eller katekese som en tid til dialog mellem Gud og hans folk, en dialog, hvor frelsens store under forekynnes, og Pagtens krav bestandigt gentages".¹¹² Prædikenen får en særlig værdi, som stammer fra dens liturgiske kontekst, en værdi, som rækker langt ud over enhver katekese, fordi den er højdepunktet i dialogen mellem Gud og hans folk, før han sakramentalt forener sig med os. Prædikenen genoptager den dialog, som allerede er sat i gang mellem Herren og hans folk. Den, som prædiker, må kunne fornemme, hvor hans menigheds hjerte er, for at kunne få fat på, hvor længslen efter Gud er levende og brændende, og også hvor kærlighedens dialog er blevet kvalt eller ikke har båret frugt.

138. Prædikenen kan ikke være underholdning, den fungerer ikke efter medieverdenens logik, men den skal give fejringen glød og mening. Det er en særlig *genre*, for det drejer sig om en prædiken inden for rammerne af en *liturgisk* fejring; altså skal den være kortfattet og undgå at ligne et foredrag eller en skoletime. Prædikanten kan muligvis godt fastholde folks opmærksomhed i en hel time – men så bliver dét, han siger, vigtigere end fejringen af troen. Hvis prædiken fortsætter for længe, så øver den vold på to af den liturgiske fejnings kendetegn: harmonien mellem liturgiens enkelte dele og dens rytme. Når prædikenen foregår inden for den liturgiske sammenhæng, så indpasser den sig som del af offergaven til Faderen og som formidling af den nåde, som Kristus

¹¹² Johannes Paul II, Apostolsk brev om Herrens Dag *Dies Domini* (31. maj 1998) 41: AAS 90 (1998), 738 - 739

skænker i fejringen. Det er denne kontekst selv, der lægger op til, at prædikenen orienterer både menighed og prædikant mod den livgivende kommunion med Kristus i eukaristien. Dette kræver, at prædikantens tale ikke breder sig ud over det hele: det er Herren, der skal glimre, ikke hans tjener.

Som en mor ville sige det

139. Vi sagde i det foregående, at gudsfolket konstant evangeliserer sig selv gennem Åndens stadige virken i det. Hvad indebærer det for prædikanten? Det minder os om, at Kirken er mor, og at den prædiker for folket, som en mor taler til sit barn, vel vidende, at barnet har tillid til, at alt hvad hun belærer det om, er til dets bedste, fordi det ved sig elsket. Endvidere, moderen forstår at se alt det, som Gud har sået i hendes barn, hun lytter til dét, barnet er optaget af, og lærer af det. Den kærlighedens ånd, som hersker i en familie, vejleder i lige høj grad moderen som barnet i deres dialog, hvor man belæres og lærer, hvor man retter op, og hvor man roser det, som er godt. Sådan er det også med prædikenen. Ånden, som har inspireret evangelierne, og som virker i gudsfolket, inspirerer også til, hvordan man skal lytte til folkets tro, og hvordan man skal prædike i den enkelte messe. Den kristne prædiken finder således i hjertet af folkekulturen en kilde med levende vand, både så man kan vide, hvad man skal sige, og finde den rigtige måde at sige det på. På samme måde, som vi sætter pris på, at man taler til os på vort modersmål, så ser vi på troens plan også gerne, at man taler til os med de ord, der ligger i en moderlig kulturs sprogbrug, at man taler vores mors dialekt (jf. 2 Makk 7,21.27) – så indstiller hjertet sig på at høre bedre efter. Dette sprog har en klang, som indgyder mod, opmuntring, styrke og et skub i den rigtige retning.

140. Man bør fremme og dyrke dette moderlige og kirkelige miljø, hvor Herrens dialog med sit folk udvikler sig gennem prædikantens personlige nærhed, den varme klang i hans stemme, mildheden i hans måde at tale på, glæden, som hans gestus viser. Selv i de tilfælde, hvor prædikenen måske er lidt kedelig, så vil den altid bære frugt, hvis man mærker denne moderlige og kirkelige ånd, akkurat som de moderlige råd, der også kan være kedsommelige at høre på, med tiden bærer frugt i hendes børns hjerter.

141. Man må til stadighed se med beundring på de midler, som Herren tager i brug for at komme i samtale med sit folk, for at åbenbare sit mysterium for alle, for at få helt almindelige mennesker til at spidse øren overfor en lære, der er så ophøjet og krævende. Jeg tror, at hemmeligheden gemmer sig i den måde, Jesus ser på sit folk på, han ser ligesom forbi dets svagheder og fald: "Frygt ikke, du lille hjord, thi din Far har besluttet at give dig Riget" (Luk 12,32). Jesus prædiker i denne ånd. Fuld

af glæde i Ånden, lovpriser han Faderen, som drager de små til sig: "Jeg priser dig, Far, himlens og jordens Herre, thi du har skjult dette for vise og forstandige og åbenbaret det for umyndige" (Luk 10,21). Herren kan virkelig lide at tale med sit folk, og prædikanten skal få folk til at mærke denne Herrens glæde.

Ord, som får hjerterne til at brænde

142. En dialog er meget mere end at meddele en sandhed. Dialogen kommer i stand, fordi man sætter pris på at bruge sproget, og fordi der er noget godt, som de, der holder af hinanden, gerne vil sige til hinanden. Dialogen er et gode, som ikke består i ting, men i personerne selv, som gensidigt giver sig til hinanden. Den rent moralistiske eller belærende prædiken eller den, der bliver til en eksegetisk forelæsning, reducerer den kommunikation fra hjerte til hjerte, der foregår i prædikenen, og som skal have en quasi-sakramental karakter: "Troen kommer altså af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord" (Rom 10,17). I prædikenen går sandheden hånd i hånd med det smukke og det gode. For at skønheden i de billeder, som Herren bruger for at vække os til at gøre det gode – for at den skønhed skal kunne gives videre, så må det ikke handle om abstrakte sandheder eller iskold logik. Det trofaste folks erindring skal altid flyde over med Guds under – ligesom det var for Maria. Folkets hjerte åbner sig for håbet om, at det er blevet muligt at praktisere den kærlighed, der forkyndes for det, og at gøre det med glæde. Dets hjerte mærker, at hvert ord i Skriften først og fremmest er en gave, inden det betyder et krav.

143. At prædike inkultureret er en udfordring. Udfordringen består i at videregive helheden i det evangeliske budskab og ikke nogle ideer eller værdier, der ikke længere hænger sammen. Der, hvor dit helhedssyn er, dér er dit hjerte. Forskellen mellem at kaste lys over helheden og at belyse ideer, der ikke hænger sammen, svarer til forskellen på, at man keder sig, og at hjertet brænder i én. Prædikanten har den meget smukke og meget vanskelige mission at forene de hjerter, som elsker hinanden – Herrens og hans folks. Dialogen mellem Gud og hans folk forstærker endda mere pagten mellem dem og knytter kærlighedens bånd endnu stærkere. Mens der prædikes, tier de troendes hjerter stille og lader Ham tale til dem. Herren og hans folk taler sammen direkte og uden mellemmand på tusinder af måder. Men i prædikenen vil begge parter, at der er én, der tjener som redskab og tolker dét, der er i deres hjerter; så kan den enkelte bagefter vælge, hvordan han vil fortsætte samtalen. Ordet er i sit væsen formidlende og kræver ikke kun, at der er to, der samtaler, men også at der er en prædikant, som genfremsætter dette ord i en overbevisning om, at "vi ikke

prædiker os selv, men Jesus Kristus som Herren, og os selv som jeres tjenere for Jesu skyld" (2 Kor 4,5).

144. At tale med hjertet, det forudsætter at holde det ikke alene brændende, men også oplyst af den hele Åbenbaring og af den vej, som dette Ord har gennemløbet i Kirkens og vores trofaste folks hjerte historien igennem. Den kristne identitet, som er det dåbens favntag, som Faderen gav os, da vi var små, får os til at længes inderligt – som fortabte børn og i Maria allerede hans yndlinge – efter den anden omfavelse, den, der venter os fra den barmhjertige Far i herligheden. Den, der prædiker Evangeliet, har den svære, men smukke opgave at få vores folk til at vide sig mellem disse to favntag.

III. FORBEREDELSEN AF PRÆDIKENEN.

145. Forberedelsen af prædikenen er en så vigtig sag, at det er på sin plads at bruge god lang tid dertil; der skal studier til, bøn, refleksion, og pastoral kreativitet. Jeg vil gerne her bruge tid og plads – og jeg gør det med stor hengivenhed – til at foreslå en måde at gå frem på, når man skal forberede prædikenen. Jeg peger på ting, som nogen nok vil synes er helt indlysende, men jeg mener, det er på sin plads at komme frem med dem her for at minde om, hvor nødvendigt det er at afsætte den fornødne tid til denne tjeneste, som ikke på nogen måde kan undværes. Der er nogle sognepræster, som ofte fastholder, at dette ikke er muligt; der er alt for mange ting, de skal gøre. Ikke desto mindre drister jeg mig til at sige, at der hver uge skal afsættes tilstrækkelig lang tid – personligt og i fællesskab – til denne opgave, uanset at det betyder, at der er mindre tid til rådighed til andre opgaver, selv om de er vigtige. Tilliden til Helligånden, som virker i prædikenen, er ikke en rent passiv tillid, men aktiv og *kreativ*. Den indebærer, at man stiller sig selv til rådighed som redskab (jf. Rom 12,1) med alle sine evner, for at de kan blive taget i brug af Gud. En prædikant, der ikke forbereder sig, er ikke "et åndeligt menneske", han er ikke nogen tro tjener og tager ikke ansvaret på sig for de gaver, han har fået.

At dyrke sandheden

146. Efter at have påkaldt Helligånden er det første skridt at rette hele sin opmærksomhed mod den bibelske tekst, som skal være prædikenens fundament. Når man bruger tid på at prøve at få fat på

budskabet i en tekst, så "dyrker man sandheden".¹¹³ Dette er hjertets ydmyghed, som vedkender sig, at Ordet altid er større, end vi er, at vi hverken er "dets herrer eller dets ejere, men dem, der har fået det betroet, dets budbringere, dets tjenere".¹¹⁴ Denne holdning af ydmyg og bjergtagen ærefrygt overfor Ordet finder sit udtryk i, at man bruger tid på at studere det med den største opmærksomhed og med en hellig frygt for at komme til at manipulere med det. Skal man kunne tolke en bibeltekst, skal der tålmodighed til, man må opgive al uro, og man må hellige tid dertil, interesse og en udelt hengivenhed. Man må lægge enhver bekymring, man har i sindet, til side, så man kan gå ind i en anden verden, hvor der hersker en enkel og udelt opmærksomhed. Det er ikke ulejligheden værd at bruge tid på at læse en bibeltekst, hvis dét, man vil have ud af det, er hurtige, nemme, øjeblikkelige resultater. Derfor kræver prædikenforberedelse kærlighed. At vie sin tid uden krav om at få noget til gengæld og uden at forhaste sig – det gør man kun med ting og personer, som man holder af, og her handler det om at elske Gud, som har villet *tale* til os. Når denne kærlighed er der, kan man bruge al den tid, der skal til med disciplens holdning: "Tal, Herre, din tjener hører" (1 Sam 3,9).

147. Det er først og fremmest væsentligt, at man er helt sikker på at forstå betydningen af *de ord*, vi læser. Jeg vil insistere på noget, som man kan synes er indlysende, men som man ikke altid tager højde for: den bibelske tekst, vi studerer, er 2-3.000 år gammel, dens sprog er helt anderledes end dét, vi taler i dag. Selv om vi synes, vi forstår ordene, som er oversat til vores eget sprog, så er det ikke det samme som, at vi forstår præcist dét, som forfatteren har villet udtrykke. Vi kender de forskellige værktøjer, som den litterære analyse bruger: at lægge mærke til de ord, der gentages eller fremhæves, at få fat på den struktur eller den dynamik, der er særegen for en tekst, at se på den plads, som personerne indtager osv. Men målet er ikke at forstå alle de små detaljer i teksten; det vigtigste er at opdage *hovedbudskabet*, dét, som strukturerer teksten og holder den sammen i en enhed. Hvis prædikanten ikke gør dette arbejde, så risikerer han, at heller ikke hans prædiken har orden eller enhed; dét, han siger, vil i så fald blot være en samling forskellige ideer uden indre sammenhæng, som ikke dur til at få tilhørerne sat i gang. Kernebudskabet er dét, som forfatteren primært har villet videregive; det indebærer, at det ikke blot gælder om at få fat på en idé, men også på den virkning, som denne forfatter har villet frembringe. Hvis en tekst er skrevet for at trøste, skal den ikke bruges til at rette vildfarelser; er den skrevet for at formane, skal den ikke bruges til at undervise; er den skrevet for at lære noget om Gud, skal den ikke bruges til at forklare forskellige

¹¹³ Paul VI, apostolske skrivelse om forkyndelsen af Evangeliet *Evangelii nuntiandi* (8. december 1875) 78: AAS 68 (1976), 71

¹¹⁴ *Ibid*

teologiske ideer; er den skrevet for at motivere til lovprisning eller til mission, så skal vi ikke bruge den til at give besked om aktuelle nyheder.

148. Skal vi forstå meningen med det centrale budskab i en tekst på en ordentlig måde, er det selvfølgelig nødvendigt at sætte dette budskab ind i sammenhængen med hele Bibelens belæring, sådan som Kirken har overleveret den. Vi har her et væsentligt princip for tolkningen af Bibelen, som medregner det forhold, at Helligånden ikke kun har inspireret en del af Bibelen, men den hele, og at folket – hvad angår enkelte spørgsmål – er vokset i sin forståelse af Guds vilje ud fra, hvad det har gennemlevet og erfaret. Det er med denne forståelse in mente, at man undgår fejlagtige eller partielle tolkninger, som modsiger anden belæring fra den samme hellige Skrift. Men dette er ikke ensbetydende med at svække den specifikke egenart, der kendetegner den tekst, man skal prædike over. En af manglerne ved en kedelig og ligegyldig prædiken er netop, at den ikke formår at videregive den helt særlige styrke i netop den tekst, der forkyndes.

At personalisere Ordet

149. Prædikanten "må allerførst erhverve sig en stor personlig fortrolighed med Guds Ord. Han kan ikke nøjes med at være fortrolig med den sproglige og eksegetiske side af Skriften, selv om dette også er nødvendigt. Han må tage imod Ordet med et redebont og bedende hjerte, sådan at det kan trænge ned i dybet af hans tanker og sind og kalde en ny ånd til live i ham".¹¹⁵ Det er godt for os hver dag, hver søndag, at forny vores engagement, når vi forbereder prædikenen, og når vi spørger os selv, om kærligheden vokser i os til det Ord, som vi prædiker. Vi må især ikke glemme, at "den større eller mindre grad af virkelig hellighed hos Ordets tjener har en reel indflydelse på hans måde at forkynde på".¹¹⁶ Som den hellige Paulus siger: "Vi forkynnder ... ikke for at behage mennesker, men Gud, som prøver vort hjerte" (1 Tess 2,4). Hvis vi selv er de første til at have dette levende ønske om og længsel efter at høre det Ord, som vi skal prædike, så vil det på den ene eller anden måde nå ud til Guds folk: "Hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med" (Matt 12,34). Søndagens tekster vil give genlyd i al deres herlighed i folkets hjerte, hvis de på samme måde først har givet genlyd i præstens hjerte.

150. Jesus blev vred, når han stod over for mennesker, der fremstod som lærere; de stillede store krav til andre, de underviste om Guds Ord, men lod sig ikke selv oplyse af det: "De binder tunge og uoverkommelige byrder sammen og lægger dem på menneskers skuldre, men selv vil de ikke røre

¹¹⁵ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Pastores dabo vobis* (25. marts 1992) 26: AAS 84 (1992) 698

¹¹⁶ *Ibid* 25: AAS 84 (1992), 696

dem med en finger" (Matt 23,4). Apostlen Jakob formandede: "Mine brødre, kun få af jer skal være lærere; I ved, at vi får en særlig hård dom" (Jak 3,1). Den, der vil prædike, må først være indstillet på at lade sig røre af Ordet og at lade det få kød og blod, helt konkret, i hans tilværelse. På denne måde kommer prædikenen til at bestå i denne intense og frugtbare aktivitet, hvor man "videregiver til de andre, hvad man selv har skuet i bøn".¹¹⁷ For at alt dette nu kan ske, må man, førend man konkret forbereder dét, som man skal sige i prædikenen, sige ja til først at lade sig ramme af dette Ord, som kommer til at ramme de andre; det er jo et Ord, der er "*levende og virksomt* og skarpere end noget tveægget sværd: det trænger igennem, så det skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjertets tanker og meninger" (Heb 4,12). Dette har betydning på det pastorale plan. Også i vor tid vil folk helst høre vidner: "De tørster efter, hvad der er autentisk [...] Verden efterlyser evangelister, som taler til den om den Gud, som de selv kender og omgås, som om de så den usynlige".¹¹⁸

151. Det kræves ikke af os, at vi skal være "uden plet og lyde", men snarere, at vi altid skal være i vækst, at vi lever den dybe længsel efter at gøre fremskridt på Evangeliets vej, og at vi ikke lader armene falde. Det er helt nødvendigt, at prædikanten er fuldstændig sikker på, at Gud elsker ham, at Jesus Kristus har frelst ham, at Guds kærlighed altid har det sidste ord. Overfor så meget stort og smukt, vil han mange gange komme til at føle, at hans liv ikke fuldt ud gør Gud ære, og han vil oprigtigt ønske at kunne svare bedre på en så stor kærlighed. Men hvis han ikke standser op for at lytte til Ordet med en oprigtig åbenhed, hvis han ikke gør sig umage for, at det virkelig kommer til at røre ved hans liv, udfordre det, formane og ryste det, hvis han ikke sætter tid af til at bede med Ordet – så bliver han en falsk profet, en bedrager eller en charlatan uden konsistens. Men, går han ud fra erkendelsen af egen fattigdom og med ønsket om at vokse i sit engagement, så vil han altid kunne "give Jesus Kristus", han vil kunne sige som Peter: "Sølv og guld, det har jeg ikke, men jeg giver dig, hvad jeg har" (ApG 3,6). Herren vil bruge os som levende væsener, frie og kreative, som lader sig gennemtrænge af hans Ord, inden vi giver det videre; hans budskab skal virkelig passere gennem prædikanten, ikke kun gennem fornuften, men ved at tage hele hans væsen i besiddelse. Helligånden, som har inspireret Ordet, er den, der "i dag som i Kirkens første begyndelse, virker i enhver forkynder, der lader sig gribe og lede af ham. Han lægger dem ord i munden, som de aldrig selv ville kunne finde på".¹¹⁹

¹¹⁷ Thomas af Aquin, *S. Th.* II-II, q. 188, a. 6

¹¹⁸ Paul VI, apostolsk skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975) 76: AAS 68 (1976), 68

¹¹⁹ *Ibid* 75: AAS 68 (1976), 65

Åndelig bibellæsning

152. Der findes en særlig måde at lytte konkret på til dét, som Herren vil sige os i sit Ord, og for at lade os omforme af hans Ånd. Det er det, som vi kalder *lectio divina*. Det består i at læse Guds ord under bøn for at lade Gud oplyse og forny os. Denne bedende læsning af Bibelen er uadskillelig fra det studium, som prædikanten foretager, når han skal identificere det centrale budskab i teksten. Han må tværtimod starte i studiet, når han skal søge at opdage dét, som *budskabet selv* siger hans liv. Den åndelige læsning af en tekst må gå ud fra, hvad teksten betyder rent bogstaveligt. Ellers kommer man meget nemt til få teksten til at sige dét, som er gængs, dét, som tjener til at bekræfte ens egne beslutninger, dét, som passer ind i ens egen mentalitet. Det ville faktisk betyde at bruge noget helligt til egen fordel og at videregive denne tvetydighed til Guds folk. Man må aldrig glemme, at af og til "giver Satan selv sig jo ud for at være en lysets engel" (2 Kor 11,14).

153. Når man læser teksten for Guds ansigt i fred og ro, er det godt for eksempel at spørge: "Herre, hvad siger denne tekst *til mig*? Hvad vil du ændre i mit liv med denne tekst? Hvad er det, der generer mig i denne tekst? Hvorfor interesserer det mig ikke?" eller: "Hvad kan jeg godt lide, hvad sætter mig i gang i dette Ord? Hvad er det, der tiltrækker mig? Hvorfor mon?" Når man forsøger at lytte til Herren, er det normalt at opleve fristelser. En af dem er ganske enkelt at føle sig generet eller ramt og at lukke sig til; en anden meget almindelig fristelse er at begynde at tænke på, hvad teksten kunne sige andre, for at undgå at anvende den på sit eget liv. Det kan også ske, at man begynder at lede efter undskyldninger, som gør det muligt at svække det specifikke budskab i en tekst. Andre gange holder man fast i, at Gud kræver en alt for vigtig beslutning af os, som vi endnu ikke kan klare at træffe. Det får rigtig mange mennesker til at miste glæden over mødet med Ordet, men her glemmer man, at ingen er så tålmodig som Gud vor Far, ingen kan være så forstående og vente så tålmodigt som han. Han indbyder os hele tiden til at gå ét skridt mere, men han kræver ikke et fuldstændigt svar, hvis vi endnu ikke har tilbagelagt den vej, som gør et sådant svar muligt. Han ønsker bare, at vi ser oprigtigt på vores liv og lægger det frem for ham uden omsvøb, at vi er parat til at fortsætte med at vokse, og at vi beder ham om dét, som endnu ikke vil lykkes for os.

At lytte til folket

154. Prædikanten må også finde ud af, hvad det er, folket har brug for, at man siger til det. Derfor må han *lytte til folket*. En prædikant er én, der er optaget af Ordet, og én, der er optaget af folket. Det er således, at han opdager "længslerne, rigdommene og begrænsningerne, måderne at bede på, at elske på, at betragte livet og verden på – som præger denne eller hin menneskelige

sammenhæng". Det må han gøre, idet han tager "det *konkrete* folk med dets tegn og symboler" i betragtning, "og svarer på de spørgsmål, som det stiller ham".¹²⁰ Det drejer sig om at forbinde den bibelske teksts budskab med en menneskelig situation, at forbinde til noget, som dette folk lever, til en erfaring, som har brug for lyset fra Ordet. At dette ligger ham på sinde, er ikke strategisk tænkning, men er dybt pastoralt og religiøst. Dybest set er der tale om en "åndelig sensibilitet, der i begivenhederne læser et budskab fra Gud",¹²¹ og det går meget længere end at finde på noget interessant at sige. Det, som man søger at opdage, er "*dét, som Herren har at sige i denne situation*".¹²² Det betyder, at forberedelsen af prædiken bliver til en øvelse i *en evangelisk skelnen*, hvor man – i Åndens lys – søger at erkende "et kald, som Gud lader lyde i selve den historiske situation; det er også i situationen og gennem den, at Gud kalder den troende".¹²³

155. I denne søgen kan man helt enkelt bruge ofte tilbagevendende menneskelige erfaringer såsom glæden ved et nyt møde, skuffelserne, frygten for ensomheden, medfølelsen med Næstens lidelse, usikkerheden overfor fremtiden, bekymringen for et menneske, man holder af etc. Men man må dog have en fingerspidsfornemmelse for at se, hvad der her i livet virkelig interesserer dem. Husk på, at der aldrig er brug for at svare på spørgsmål, som ingen stiller sig. Det er heller ikke nogen særlig god idé at komme med nyhedsoversigter for at vække interesse – tv-programmer er allerede opfundet. Men det er alligevel muligt at gå ud fra noget faktisk foreliggende, for at Ordet kan give bedre og stærkere genlyd i sin indbydelse til omvendelse, tilbedelse, til konkrete holdninger af broderlighed, af tjeneste osv. Ind imellem er der dog mennesker, som elsker at høre kommentarer i prædiken til, hvad der foregår i omverdenen, uden af den grund at lade sig udfordre personligt.

Den pædagogiske værktøjskasse

156. Der er nogen, der mener, de er gode til at prædike, fordi de ved, *hvad* de skal sige, men de interesserer sig ikke for *hvordan*, for den konkrete måde, man udvikler en prædiken på. De bliver fornærmede, når andre ikke lytter til dem eller ikke værdsætter dem, men måske har de ikke gjort nok ud af at finde frem til den relevante måde at præsentere budskabet på. Lad os huske på, at "den indlysende betydning, som indholdet har i evangeliseringen, ikke må skygge for, at veje og midler også er vigtige".¹²⁴ At være optaget af prædikenens form er også en dybt åndelig holdning. Den vil

¹²⁰ *Ibid* 63: AAS 68 (1976), 53

¹²¹ *Ibid* 43: AAS 68 (1976), 33

¹²² *Ibid*

¹²³ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Pastores dabo vobis* (25. marts 1992) 10: AAS 84 (1992), 672

¹²⁴ Paul VI, apostolsk skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975) 40: AAS 68 (1976), 31

sige, at man svarer på Guds kærlighed ved at vie sig med alle sine evner og al sin kreativitet til den tjeneste, som han betror os – men det er også en gerning i kærlighed til Næsten, en taktfuld kærlighed, for vi vil ikke give noget til andre, som er af dårlig kvalitet. I Bibelen funder vi for eksempel den anbefaling, at man skal forberede prædikenen for at sikre, den har det rette omfang: "Fat dig i korthed. Sig meget med få ord" (Sir 32,8).

157. Det følgende skal blot tages som eksempler på nogle pædagogiske virkemidler, som kan gøre en prædiken bedre og mere værd at høre. En af de mest nødvendige ting er at lære at bruge billeder, når man prædiker, altså at tale i billedsprog. Man bruger af og til eksempler for at lette forståelsen af noget, man gerne vil forklare, men disse eksempler henvender sig ofte kun til det logiske ræsonnement. Billederne derimod hjælper til at få budskabet, som man kommer med, gjort værd at høre på og accepteret. Et tiltrækkende billede gør, at budskabet opleves velkendt, vedkommende, sandsynligt, som noget, der er i tråd med ens eget liv. Et godt billede kan gøre, at tilhørerne får smag for det budskab, som man ønsker at bringe videre, at ønsket og længslen vækkes, og at viljen motiveres i retning af Evangeliet. Som en gammel læremester sagde til mig: En god prædiken skal have "en idé, en stemning, et billede."

158. Allerede Paul VI sagde, at de troende "venter sig meget af prædikenen og får meget ud af den, forudsat at den er enkel, klar, direkte og kommer dem ved".¹²⁵ *Det enkle* har at gøre med det sprog, der bruges. Det må være det sprog, som modtagerne forstår, så man ikke risikerer at tale ud i den blå luft. Det sker tit, at prædikanterne bruger et sprog, som de har lært under deres studier og i særlige miljøer, men som ikke indgår i tilhørernes hverdagssprog. Det er ord fra teologiens eller katekesens fagsprog, men som de fleste kristne ikke forstår, hvad betyder. Den største fare for en prædikant er at vænne sig til sit eget sprog og at tro, at det er det samme, som alle andre bruger og forstår uden videre. Hvis man vil tilpasse sig til det sprog, de andre bruger, for at kunne nå dem med Ordet, så må man lytte meget, man må dele folks liv og være oprigtigt interesseret i det. Enkelhed og *klarhed* er to forskellige ting. Sproget kan være meget enkelt – men prædikenen ikke særlig klar. Den kan blive uforståelig på grund af sin mangel på struktur, sin mangel på logik, eller fordi den behandler flere forskellige ting på én gang. Derfor er det også nødvendigt, at prædikenen har en tematisk enhed, er klart struktureret og hænger sammen, så at folk kan følge prædikanten med lethed og få fat på logikken i det, han siger.

¹²⁵ *Ibid* 43: AAS 68 (1976), 33

159. Et andet træk ved den gode prædiken er, at der bruges et positivt sprog. Prædikanten taler ikke så meget om, hvad man ikke må gøre, men kommer især med bud på, hvad vi kan gøre bedre. Og hvis han peger på noget negativt, så søger han altid også at vise hen til noget positivt, som tiltrækker, for ikke at blive hængende i klagesangene, den negative kritik eller skyldfølelsen. Desuden viser en positiv prædiken altid hen til håbet, den orienterer mod fremtiden og lukker os ikke inde i det negative. Det er en god ting, når præster, diakoner og lægfolk regelmæssigt mødes for sammen at finde værktøjer, som kan gøre prædikenen bedre.

IV. EN EVANGELISERING, DER UDDYBER KERYGMAET

160. Herrens missionsbefaling omfatter kaldet til at få troen til at vokse – han siger jo: "idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer" (Matt 28,20). Således kommer det klart frem, at den første forkyndelse også skal lægge op til en yderligere trosoplæring og modning. Evangeliseringen vil også en vækst, og det indebærer at tage det enkelte menneske og Herrens projekt med ham eller hende helt alvorligt. Hvert eneste menneske trænger hele tiden mere og mere til Kristus, og evangeliseringen burde ikke acceptere, at nogen nøjes med mindre – alle skal kunne sige helt og fuldt: "Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig" (Gal 2,20).

161. Det ville ikke være rigtigt at tolke dette kald til vækst udelukkende eller først og fremmest som en udvidet katekismusundervisning. Det drejer sig om "at holde" dét, som Herren har befaleet, som svar på hans kærlighed; heraf følger – forbundet med alle moralske dyder – det nye bud, det første og største, dét, som bedst identificerer os som disciple: "Dette er mit bud, at I skal elske hinanden, som jeg har elsket jer" (Joh 15,12). Det er helt indlysende, at når forfatterne til Det nye Testamente vil sammenfatte dét, den kristne moral siger, i én syntese, i det mest væsentlige, så præsenterer de det ufravigelige krav om næstekærlighed for os: "Den, som *elsker andre*, har opfyldt loven ... kærligheden er altså lovens fylde" (Rom 13,8.10). For den hellige Paulus er det således ikke kun sådan, at kærlighedsbuddet sammenfatter loven, men det er også hjertet i den og dens *raison d'être*: "For hele loven er opfyldt i det ene ord: *Du skal elske din næste som dig selv*" (Gal 5,14). Og for sine menigheder fremstiller han det kristne liv som en vej, hvor man vokser i kærligheden: "Og Herren lade jer vokse og blive overstrømmende rige i kærligheden til hinanden" (1Thess 3,12). Således formaner også den hellige Jakob de kristne til at efterleve "den kongelige lov i Skriften: Du

skal elske din næste som dig selv; så handler I ret" (Jak 2,8) – så de ikke kommer til at overtræde noget bud.

162. På den anden side så kommer gaven altid førend og som en forudsætning for svarets og vækstens vej, for Herren siger jo først: "idet I døber dem ..." (Matt 28,19). Barnekåret, som Faderen giver helt ufortjent, og nådens gave, der er hans initiativ (jf. Ef 2,8-9; 1 Kor 4,7), er betingelsen for, at denne stadige helliggørelse er mulig, Gud til behag og til hans ære. Det handler om at lade sig omdanne i Kristus gennem et liv, der stadig mere er "i lydighed mod Ånden" (Rom 8,4).

En kerygmatiske og mystagogisk katekese

163. Oplæring og indføring i troens liv og katekesen tjener denne vækst. Vi har allerede til vores rådighed en række tekster fra læreembedet, og vi har materiale vedrørende katekesen fra Den hellige Stol og fra de forskellige bispedømmer. Jeg minder om den apostolske skrivelse *Catechesi tradendae* (1979), *Generel kateketisk Vejledning* (1997) og andre dokumenter, hvis indhold det ikke er nødvendigt at repetere her. Der er kun enkelte overvejelser, som jeg gerne her vil komme ind på, da det forekommer mig på sin plads at gøre opmærksom på dem.

164. Vi har genopdaget, at også i katekesen har den første forkyndelse, eller *kerygmaet*, en afgørende rolle. Det bør stå i centrum af den evangeliserende indsats og af alt, hvad man vil gøre med henblik på kirkelig fornyelse. *Kerygmaet* er trinitarisk. Det er Åndens ild, "tunger af ild", der får os til at tro på Jesus Kristus, som i sin død og opstandelse åbenbarer os Faderens uendelige barmhjertighed og formidler den til os. I det, kateketen siger, går det første budskab igen hele tiden: "Jesus Kristus elsker dig, han har givet sit liv for at frelse dig, og nu lever han ved din side hver eneste dag for at give dig lys, styrke, frihed". Når vi siger, at dette budskab er "det første", så vil det ikke sige, at det er dét, der begyndes med, hvorefter det glemmes, eller man går videre med det næste punkt på programmet, som er noget andet. Det er det første i kvalitativ betydning, det vil sige, det er det *væsentlige*, *hovedbudskabet*, det som man hele tiden skal høre igen og igen på forskellige måder, og som man hele tiden skal forkynde på ny i katekesen på den ene eller anden måde, på alle stadier af katekesen, i hvert af dens led.¹²⁶ Også af den grund "må præsten ligesom Kirken i det hele blive sig mere og mere bevidst, at han har et stadigt behov for selv at blive evangeliseret".¹²⁷

¹²⁶ Jf. *Propositioner* 9

¹²⁷ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Pastores dabo vobis* (25. marts 1992) 26: AAS 84 (1992), 698

165. Det går ikke at mene, at *kerygmaet* kan sættes til side i katekesen til fordel for en oplæring, som siges at være mere "solid". Der findes ikke noget mere solidt, dybere, mere sikkert, mere konsistent og mere fuldt af visdom end dette budskab. Hele den kristne oplæring er først og fremmest en uddybelse af *kerygmaet*, som tager konkret skikkelse stadig mere og altid bedre, som altid kaster det rette lys over det kateketiske arbejde, og som er nøglen til en forståelse af et hvilket som helst tema, som man vil forklare i katekesen. Kerygmaet er budskabet, som svarer på den tørst efter det uendelige, der bor i hvert eneste menneskes hjerte. *Kerygmaets* centrale karakter stiller krav om, at forkyndelsen i dag og overalt nødvendigvis må indeholde visse karakteristika, nemlig at den formulerer Guds frelsende kærlighed, førend den formulerer den moralske og religiøse pligt, at den ikke påtvinger sandheden, men at den kalder på friheden, og at den er præget af glæde, opmuntring, vitalitet og af en harmonisk syntese, som ikke reducerer prædikenen til nogle læresætninger, der ind imellem er mere filosofiske end evangeliske. Dette kræver nogle holdninger af den, der evangeliserer – holdninger, som hjælper budskabet på vej til at blive modtaget: nærhed, åbenhed overfor dialogen, tålmodighed, en hjertelighed, der tager imod og ikke fordømmer.

166. Et andet træk ved katekesen, som har udviklet sig i de senere år, er den *mystagogiske indføring*.¹²⁸ Denne indføring betyder i det væsentlige to ting, nemlig dels at oplæring og troserfaring nødvendigvis må komme i et fremadskridende forløb, hvor hele det troende fællesskab engagerer sig – dels en fornyet værdsættelse af de liturgiske symboler i indføringen i den kristne tro og det kristne liv. Mange håndbøger og kateketiske programmer har endnu ikke taget denne udfordring op og set nødvendigheden af en mystagogisk fornyelse, som vil kunne antage meget forskellige former alt efter, hvad man vurderer i det enkelte fællesskab, hvor indføringen foregår. I den kateketiske situation sker en forkyndelse af Ordet, og i situationen er dét det centrale, men der er tillige altid brug for et egnet miljø og en indbydende fremlæggelse, som bruger meningsfyldte symboler; katekesen må placere sig inden for en omfattende vækstproces, og den må integrere alle lag i personen – alt sammen i et forløb i et fællesskab, hvor man lytter og svarer.

167. Det er godt, når katekesen er særligt opmærksom på "Skønhedens vej" (*via pulchritudinis*).¹²⁹ At forkynde Kristus betyder at vise, at dét at tro på ham og følge ham ikke kun er noget sandt og ret, men også noget smukt, der kan fylde livet til overflod med en ny herlighed og dyb glæde – også under alvorlige vanskeligheder. Set i dette perspektiv kan alle udtryk for en ægte skønhed godtages som et spor, der kan føre til et møde med Herren Jesus. Det handler ikke om at opmuntre en

¹²⁸ Jf. *Propositioner* 38

¹²⁹ *Propositioner* 20

æstetisk relativisme,¹³⁰ som kunne udviske det ubrydelige bånd mellem det sande, det gode, det smukke – det handler om at genfinde værdsættelsen af det smukke, så menneskehjertet bliver rørt, og den Opstandnes sandhed og godhed kan lyse op i det. Hvis det er, som den hellige Augustin siger det, at vi kun elsker dét, som er smukt,¹³¹ så er den menneskevordne Søn, åbenbaringen af det uendeligt smukke, uendeligt værd at elske, og han drager os til sig med kærlighedens bånd. Det er således nødvendigt at belæringen om *via pulchritudinis* er en fast del af videregivelsen af troen. Det er ønskeligt, at den enkelte lokalkirke fremmer brugen af kunsten i sit evangeliseringsarbejde, både i sammenhæng med fortidens rigdomme, men også i hele bredden af kunstens mange nutidige udtryk, alt med det mål for øje at videregive troen i et "nyt sprog, der taler i nye lignelser".¹³² Vi må turde finde nye tegn, nye symboler, nyt kød og blod, som Ordet kan formidles i, forskellige skønhedsudtryk, som kommer til syne i forskellige kulturmiljøer – inklusive ukonventionelle måder at udtrykke det smukke på, som måske ikke siger kateketerne selv ret meget, men som andre elsker særlig højt.

168. Katekesens moralske budskab indbyder til at vokse i troskaben overfor den evangeliske livsstil, og her gælder det altid om at pege på det gode, vi ønsker, livet, modenheden, at blive sig selv, frugtbarheden; det er i lyset heraf, man kan forstå, at vi siger fra over for de ondt, som skygger for det gode. Man skal ikke så meget kunne se os som eksperter i undergangsdignoser eller som strenge dommere, der elsker at sætte fingeren på hver fare eller afvigelse – det ville være bedre, hvis man så på os som glade budbringere af gode budskaber, og som dem, der passer på det gode og smukke, der lyser op i et liv, der er trofast over for Evangeliet.

At vejlede personligt igennem vækstprocesser

169. Vi lever i en kultur, der paradoksalt nok er mærket af anonymitet samtidig med, at den med en sygelig nysgerrighed er som besat af alle detaljer i hinandens privatliv. Her har Kirken brug for at se med et medmenneskeligt blik, den har brug for at blive berørt og standse op foran Næsten, så ofte det er nødvendigt. I den verden kan Kirkens viede tjenere og andre pastorale aktører sprede en velgørende oplevelse af Jesu nærvær og af, at han omfatter hver enkelt med et personligt blik. Kirken skal indføre sine medlemmer – præster, gudviede personer og lægfolk – i denne "ledsagelsens kunst"; alle skal lære altid at "drage deres sandaler af" foran den andens "hellige

¹³⁰ Jf. Det andet Vatikankoncils dekret om samfundets meddelelsesmidler *Inter mirifica*, 6

¹³¹ Jf. Augustin *De musica* VI, 13, 38: PL 32, 1183-1184; sammes *Bekendelser* IV, 13, 20: PL 32, 701

¹³² Benedikt XVI, *Tale ved fremvisningen af dokumentarfilmen "Kunst og tro - Via pulchritudinis"* (25. oktober 2012); *L'Osservatore Romano* (27. oktober 2012). s. 7

grund" (jf. 2 Mos 3,5). Vi skal gå denne vej i en rolig rytme, der vidner om vores nærvær, og med et blik, der både er respektfuldt og fuldt af medfølelse, og som på én gang helbreder, sætter fri og opmuntrer til at modnes i det kristne liv.

170. Selv om det ikke burde være nødvendigt at nævne det, så skal det åndelige følgeskab altid føre nærmere mod Gud – det er i ham, at vi kan nå den sande frihed. Der er dem, der mener sig frie, når de vandrer i god afstand af Herren; de gør sig ikke klart, at de eksistentielt set er som forældreløse, de har ikke et sted at søge ly, ikke noget sted, som de altid kan vende tilbage til. De holder op med at være pilgrimme og bliver i stedet til nogen, der flakker rundt, de drejer rundt om sig selv uden at komme ud af stedet. Ledsagelsen ville blive kontraproduktiv, hvis den blev en slags terapi, som forstærker denne personernes lukken sig til i selvtilstrækkelighed; den ville holde op med at være en pilgrimsfærd mod Faderen sammen med Kristus.

171. Mere end nogensinde har vi brug for mænd og kvinder, som ud fra deres egen erfaring med vejledning ved, hvordan man skal bære sig ad. Ud af denne erfaring vokser klogskab, evnen til at forstå, kunsten at vente, lydhørhed overfor Ånden, så vi alle i fællesskab kan beskytte fårene, der betror sig til os, mod ulvene, som søger at splitte hjorden. Vi har brug for at øve os i kunsten at lytte, som er mere end blot at høre, hvad der bliver sagt. I kommunikationen med den anden er det allerførste hjertets evne til at komme den anden nær – uden dette eksisterer der ikke noget ægte åndeligt møde. At lytte hjælper os til at finde den gestus og det ord, som passer ind i situationen, og som ryster os selv ud af tilskuerens fred og ro. Det er alene på basis af denne respektfulde og medfølende lytten, at man kan finde vejene til en ægte vækst – at man kan vække længslen efter det kristne mål, utålmodigheden efter at kunne svare helt og fuldt på Guds kærlighed og tørsten efter at udvikle alt det bedste af dét, som Guds har sået i ens liv. Men hele tiden med den tålmodighed, som kendetegner den, der kender dét, som den hellige Thomas har sagt: Der er nogen, som kan have både kærlighed og nåde, men ikke kan klare at praktisere moralen helt ud "på grund af visse modsatte tilbøjeligheder", som bliver ved at være der.¹³³ Med andre ord: at det moralske liv skal være i orden og hænge sammen – dét må altid og med nødvendighed være til stede *in habitu*. dvs. i holdning og ønske, selv om der i det konkrete menneskeliv kan være forhold, der betinger, at det er vanskeligt at *praktisere denne moral*. Dette nødvendiggør en pædagogik, "som lader personen tilegne sig mysteriet skridt for skridt".¹³⁴ Skal denne modenhed nås – altså en tilstand, hvor personen er i stand til at træffe helt frie og ansvarlige valg – så er det afgørende nødvendigt, at der

¹³³ S. Th. I-II q. 65, a. 3, ad 2: "*propter aliquas dispositiones contrarias*"

¹³⁴ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Asia* (6. november 1999) 20: AAS 92 (2000), 481

gives tid, at der er en umådelig tålmodighed til stede. Som den salige Peter Faber sagde: "Tiden er Guds budbringer".

172. Den, som ledsager en anden, ved godt, at den enkeltes situation foran Gud og hans liv i nåden er et mysterium, som ingen fuldt ud kan kende udefra. Evangeliet viser os hen til at retlede og hjælpe et menneske til vækst ud fra en erkendelse af, at hans handlinger objektivt set er forkerte (jf. Matt 18,15), men uden at fælde dom om hans ansvarlighed og skyld (jf. Matt 7,1; Luk 6,37). I alle tilfælde forfalder en god vejleder hverken til en holdning, hvor alt er ligegyldigt, eller til ikke at turde kalde tingene ved deres rette navn. Han inviterer hele tiden til at ville gøre noget ved det, komme på benene, tage korset op, give slip på alt, altid på ny at drage ud for at forkynde evangeliet. Vores egen personlige erfaring med nogen, der ledsager os, og med at lade nogen sige noget til os, og med at få det til at lykkes at åbne os om vores liv i fuld oprigtighed for den, der ledsager os – det lærer os at være tålmodige med og forstående mod de andre, og sætter os i stand til at finde ud af, hvordan vi skal vække tilliden i dem, åbenheden og ønsket om at vokse.

173. Ægte åndelig vejledning begynder altid inden for rammen af tjenesten i evangeliseringen og udvikler sig videre herfra. Paulus' forhold til Timotheus og Titus er et eksempel på en sådan ledsagelse og på en sådan formning i det apostoliske arbejde. Når han betror dem sendelsen, opgaven at standse op i hver eneste by for at "ordne, hvad der endnu stod tilbage" (Tit 1,5; jf. 1 Tim 1,3-5), giver han dem kriterier for deres personlige liv og for den pastorale indsats. Det hele adskiller sig tydeligt fra en eller anden form for omklamring eller isoleret selvrealisering. Disciple i mission ledsager andre disciple i mission.

Hvad angår Guds Ord

174. Det er ikke kun prædikenen, der skal næres af Guds Ord. Al evangelisering er grundlagt på Ordet – hørt, overvejet i tro, levet, fejret, bevidnet. Den hellige Skrift er kilden til evangeliseringen. Følgelig gælder det om til stadighed at lade sig forme ved at lytte til Ordet. Kirken evangeliserer ikke, hvis den ikke selv uophørligt lader sig evangelisere. Det er uomgængelig nødvendigt, at Guds Ord "hele tiden stadig mere bliver hjertet i al kirkelig aktivitet".¹³⁵ Det hørte og fejrede Gud Ord – fejret især i Eukaristien – nærer de kristne og styrker dem i deres indre, det gør dem i stand til at aflægge et ægte evangelisk vidnesbyrd i hverdagen. I dag er vi kommet ud over den gamle

¹³⁵ Benedikt XVI, eftersynodal apostolsk skrivelse om Herrens Ord *Verbum Domini* (30. september 2010) 1: AAS 102 (2010), 682

modsætning mellem Ord og Sakramente. Det forkyndte Ord, levende og virksomt, forbereder til en modtagelse af sakramentet, og i sakramentet når dette Ord sin maksimale virkekraft.

175. Studiet af Den hellige Skrift skal være en dør, der står åben for alle troende.¹³⁶ Det er af fundamental betydning, at det åbenbarede Ord radikalt beriger katekesen og enhver indsats for at bringe troen videre.¹³⁷ At evangelisere forudsætter, at man er hjemme i Guds Ord, og dette kræver af bispedømmerne, sognene og alle katolske grupper, at de har et seriøst og grundigt studium af Bibelen på programmet, ligesom de skal slå til lyd for den personlige og fælles bibellæsning under bøn.¹³⁸ Vi famler os her ikke frem i mørke, og vi skal heller ikke vente på, at Gud henvender sig til os, for virkeligheden er, at "Gud *har* talt, han er ikke længere den store ukendte, men han har åbenbaret sig selv".¹³⁹ Lad os tage imod den uvurderlige skat, som det åbenbarede Ord er.

¹³⁶ Jf. *Propositioner* 11

¹³⁷ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Guds Åbenbaring *Dei Verbum*, 21-22

¹³⁸ Jf. Benedikt XVI, eftersynodal apostolsk skrivelse om Herrens Ord *Verbum Domini* (30. september 2010) 86-87: AAS 102 (2010), 757 - 760

¹³⁹ Benedikt XVI, *Meditation under den 13. bispesynodes første almindelige samling* (8. oktober 2012): AAS 104 (2012), 896

KAPITEL 4

EVANGELISERINGENS SOCIALE DIMENSION

176. At evangelisere – det er at gøre Guds Rige nærværende i verden. Men "der er ingen delvis og brudstykkevis definition, der yder retfærdighed til den rige, komplekse og dynamiske virkelighed, som evangeliseringen er – man risikerer at forarme den, ja, endda at lemlæste den".¹⁴⁰ Nu vil jeg gerne dele dét, jeg er optaget af med hensyn til evangeliseringens sociale dimension – netop fordi man altid løber risikoen for at fortegne den ægte, hele og fulde betydning af den evangeliserende mission, hvis denne sociale dimension ikke forklares ordentligt.

I. KERYGMAETS INDVIRKEN PÅ FÆLLESSKABET OG SAMFUNDET

177. Kerygmaet har uomgængeligt et socialt indhold: fællesskabet og livet med de andre er i selve hjertet af evangeliet. Det primære budskab har umiddelbare moralske følgevirkninger, hvor kærligheden står i centrum.

Trosbekendelse og socialt engagement

178. At bekende sig til en Far, som elsker hvert eneste menneske med en uendelig kærlighed, indebærer at opdage, at "Han gennem denne kærlighed skænker det en uendelig værdighed".¹⁴¹ At bekende, at Guds Søn har taget vort kød på sig, betyder, at hver eneste person er blevet løftet op, helt til Guds hjerte. At bekende, at Jesus har udgydt sit blod for os, gør det umuligt for os at nære den mindste tvivl om den ubegrænsede kærlighed, som giver hvert menneske dets adelsmærke. Menneskets forløsning har en social betydning, thi "i Kristus forløser Gud ikke alene den enkelte, men også de sociale relationer mellem mennesker".¹⁴² At bekende, at Helligånden handler i alle, indebærer at forstå, at Ånden søger at trænge ind i hver eneste menneskelige situation og i alle sociale bånd: "Helligånden er i besiddelse af en uendelig opfindsomhed, nemlig præcis en guddommelig Ånds opfindsomhed, som ved, hvordan den skal løse knuderne i menneskets historie

¹⁴⁰ Paul VI, apostolsk skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975) 17: AAS 68 (1976), 17

¹⁴¹ Johannes Paul II, *Budskab til en gruppe handicappede* i Osnabrück, *Angelus* (16. november 1980): *Insegnamenti* 3/2 (1980), 1232

¹⁴² Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale Lære*, 52

op, uanset hvor komplicerede og hvor sammenfiltrede de er".¹⁴³ Evangeliseringen søger også at samarbejde med denne Åndens befrielsesaktion. Selve treenighedsmysteriet minder os om, at vi er blevet skabt i dette guddommelige samfunds billede, og derfor kan vi hverken realisere os selv eller frelse os selv helt alene. Ud fra kernen i Evangeliet forstår vi den intime forbindelse mellem evangelisering og menneskelig udvikling og fremskridt, en forbindelse, som nødvendigvis må komme til udtryk og udvikle sig videre i al aktivitet med evangeliserende sigte. Budskabet inviterer os til at lade os elske af Gud med den kærlighed, som han selv meddeler til os – og accepten af dette budskab fremprovokerer i personens liv og i hans handlinger en første og fundamental reaktion: at længes efter andres ve og vel, at søge det og at have det på sinde.

179. Denne uopløselige forbindelse mellem at tage imod frelsesbudskabet og en virksom broderkærlighed kommer til udtryk i visse af Skriftens tekster, som det er på sin plads opmærksomt at overveje og meditere over, så vi kan få fat på alle deres konsekvenser. Det drejer sig om et budskab, som vi i den grad har vænnet os til, ja, vi gentager det næsten mekanisk, uden at vi kan være sikre på, at det har en reel indflydelse på vores eget liv og i vores menigheder. Hvor er den dog farlig og skadelig, denne tilvænning! Den fører os til at miste den undrende glæde, fascinationen, begejstringen over at leve broderskabets og retfærdighedens evangelium! Guds Ord lærer os, at for enhver af os gælder det, at vi finder den stadige forlængelse af menneskevordelsen i vore brødre.: "Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste af mine brødre, det har I gjort imod mig" (Matt 25,40). Alt, hvad vi gør mod de andre, har en transcendent dimension: "Det mål, I måler med, med dét skal I selv få tilmålt " (Matt 7,2) og denne dimension svarer til Guds barmhjertighed mod os: "Vær I barmhjertige, som jeres Far er barmhjertig. Døm ikke, så skal I ikke selv dømmes. Fordøm ikke, så skal I ikke fordømmes. Tilgiv, så skal I få tilgivelse. Giv, så skal der gives jer ... det mål, I måler med, skal I selv få tilmålt med" (Luk 6,36-38). Dét, som disse tekster udtrykker, er den absolutte førsteprioritet af "at gå ud af sig selv mod sin bror"; det er ét af de to store bud, der er grundlaget for enhver moralsk norm; det er det tydeligste kriterium, vi har, for undervejs i den åndelige vækstproces at skelne og træffe valg, når vi skal finde svar på Guds helt og aldeles frie gave. Og af netop den grund "er den tjenende kærlighed også en konstituerende dimension i Kirkens mission, og denne kærlighed hører med som et udtryk for selve dens væsen".¹⁴⁴ Ligesom Kirken af natur er missional, så opstår der uundgåeligt fra en sådan natur den virksomme kærlighed til Næsten, den medfølelse, som forstår, står bi og hjælper frem.

¹⁴³

Johannes Paul II, *Katekese* (24. april 1991); *Insegnamenti* 14/1 (1991), 856

¹⁴⁴

Benedikt XVI, apostolsk brev i form af et motu proprio *Intima Ecclesia natura* (11. november 2012): AAS 104 (2012), 996

180. Når man læser Skrifterne, så fremgår det for øvrigt helt klart, at Evangeliets *projekt* ikke kun består i et personligt forhold til Gud. Og kærlighedens svar fra vores side burde heller ikke forstås bare som en række små personlige gestus overfor den ene eller anden af vore medmennesker, der er i nød, altså i en slags "kærlighed *a la carte*" – i en række handlinger, der blot skal give os en god samvittighed. Projektet er *Guds Rige* (Luk 4,43); det handler om at elske Gud, som hele tiden opretter sit herredømme i verden. I samme grad, som det lykkes ham at oprette dette herredømme blandt os, vil samfundslivet blive et broderlighedens rum, et rum, hvor der hersker retfærdighed, fred, værdighed for alle. Det betyder, at såvel forkyndelsen som den kristne troserfaring har det i sig at fremprovokere konsekvenser på samfundets plan. Lad os altså søge hans Rige: "Søg først Guds Rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift" (Matt 6,33). Jesu projekt er at oprette hans Fars Rige; han siger til sine disciple: "Gå ud og prædik: Himmeriget er kommet nær!" (Matt 10,7).

181. Gudsriget er allerede til stede og vokser iblandt os, det har med alting at gøre, og det minder os om det princip for at skelne og træffe valg, som Paul VI formulerede, da han talte om ægte udvikling: "Alle mennesker og det hele menneske".¹⁴⁵ Vi ved, at "evangeliseringen ikke vil være fuldstændig, hvis den ikke tager de konkrete og stadige forbindelser i betragtning, der er til stede mellem Evangeliet og menneskers personlige og sociale liv".¹⁴⁶ Det drejer sig om det kriterium om *det altomfattende*, som er særegent for Evangeliets dynamik fra første begyndelse, hvor Faderen vil, at alle mennesker skal frelses, og hvor hans frelsesplan består i at sammenfatte alle ting, i himlen og på jorden, i én Herre, Kristus (jf. Ef 1,10). Befalingen lyder: "Gå ud i alverden og prædik Evangeliet for hele skabningen" (Mark 16,15), eftersom "skabningen venter med længsel på, at Guds børn skal åbenbares" (Rom 8,19). Hele skabningen – det betyder også alle aspekter af vores menneskenatur, således at "den sendelse, der består i forkyndelsen af Jesu Kristi glade budskab, har en universel dimension. Hans kærlighedsbud omfatter alle dimensioner i tilværelsen, alle mennesker, alle sektorer af samfundslivet og alle folkeslag. Intet menneskeligt kan være fremmed for dét".¹⁴⁷ Det ægte kristne håb, som søger det eskatologiske gudsrige, skaber hele tiden historien.

¹⁴⁵ Paul VI, rundskrivelse om Folkenes fremskridt *Populorum progressio* (26. marts 1967), 14: AAS 59 (1967), 264

¹⁴⁶ Paul VI, apostolsk skrivelse om Evangeliets forkyndelse *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975), 29: AAS 68 (1976), 25

¹⁴⁷ Den latinamerikanske og caribiske Bispekonferences 5. generalforsamling *Aparecidadokumentet* (29. juni 2007), 380

182. Kirkens lære vedrørende tids- og stedsbestemte sociale situationer udvikler sig væsentligt og løbende, og denne lære kan også diskuteres. Men vi er nødt til at være konkrete – uden dog at ville gå ind i detaljerne – i modsat fald kommer de store principper til at stå tilbage som almindeligheder og generaliseringer, der ikke udfordrer nogen. Vi må drage de praktiske konklusioner af principperne, "således at disse kan få en effektiv indflydelse på de komplekse situationer i samtiden".¹⁴⁸ Med støtte fra bidrag fra de forskellige videnskaber er biskopperne berettigede til at komme med meninger om alt, hvad der angår menneskers liv, så snart som den forkyndende opgave indebærer og kræver en helhedsindsats til bedste for hvert enkelt menneske. Man kan ikke længere fastholde, at religion skal holde sig indenfor privatsfæren, og at den kun er til for at forberede sjælene på Himlen. Vi ved, at Gud ønsker, at hans børn skal være lykkelige, også her på jorden, uanset at de er kaldede til livsfylden i evigheden – sådan er det, eftersom han jo har skabt alle ting, "for at vi må nyde godt deraf" (1 Tim 6,17), for at *alle* skal nyde godt af dem. Det følger heraf, at omvendelse i kristen forstand kræver, at man ser med nye øjne "især på alt, hvad der har med samfundslivet at gøre, og på, hvordan vi arbejder for det fælles gode".¹⁴⁹

183. Der er følgelig ingen, der kan forlange af os, at vi skal forvise religionen til menneskers privatliv uden nogen indflydelse på det sociale og nationale liv, uden at vi interesserer os for civilsamfundets institutioners tilstand, uden at vi udtaler os om de begivenheder, der optager borgerne. Hvem ville vove at lukke Frans af Assisis eller Moder Teresas budskaber inde i kirkerne og lukke munden på dem begge to? Det ville de ikke finde sig i. En ægte tro – som aldrig er bekvem og individualistisk – indebærer altid et dybt ønske om at ændre verden, viderebringe værdier og efterlade verden i en noget bedre stand, efter at vi har været her på jorden. Vi elsker denne herlige planet, hvor Gud har anbragt os, og vi elsker den menneskehed, der bebor den, med alle dens dramaer og stress, dens drømme og håb, dens værdier og sårbarhed. Jorden er vores fælles hjem, og vi er alle brødre. Selv om "den retfærdige stats- og samfundsorden er en hovedopgave for det politiske system", så hverken kan eller skal "Kirken stå på sidelinjen i kampen for retfærdigheden".¹⁵⁰ Alle kristne inklusive deres hyrder er kaldede til at beskæftige sig med opbygningen af en bedre verden. Det drejer sig herom, fordi Kirkens sociale lære primært er positivt formuleret, den kommer med forslag og giver retningslinjer for en indsats, der vil ændre

¹⁴⁸ Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale Lære*, 9

¹⁴⁹ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in America* (22. januar 1999), 27: AAS 91 (1999), 762

¹⁵⁰ Benedikt XVI, rundskrivelse *Deus caritas est* (25. december 2005), 28: AAS 98 (2006), 240

samfundet, og i den forstand er den et stadigt håbets tegn, et tegn, der kommer fra Jesu Kristi hjerte, fra hans kærlighed. Samtidig "forener den sine bestræbelser med den indsats, der gøres på det sociale område af andre kirke- og trossamfund, både på den teologiske refleksions område og på det praktiske plan".¹⁵¹

184. Det er ikke her tiden eller stedet til at behandle alle de alvorlige sociale spørgsmål, som præger vor tid, og som jeg delvist har kommenteret i kapitel 2. Det foreliggende er ikke en afhandling om sociale spørgsmål, og hvad angår en refleksion over alle disse forskellige problemstillinger, har vi et udmærket redskab i *Kompendium over Kirkens sociale lære*, og jeg anbefaler stærkt at nærlæse og bruge dette dokument. I øvrigt har hverken paven eller Kirken monopol på at fortolke den sociale virkelighed eller på at komme med løsningsforslag til aktuelle problemer. Her kan jeg gentage, hvad Paul VI pegede på med stor indsigt: "Over for så forskelligartede situationer er det vanskeligt for os at komme med en enkelt udtalelse, der dækker alt, eller en løsning med universel gyldighed. Det er ikke dét, vi vil, det er endnu mindre dét, vi er der for. Det påhviler de kristne menigheder at komme med en objektiv analyse af den situation, der hersker i deres eget land."¹⁵²

185. I det følgende vil jeg forsøge at koncentrere mig om to store problemområder, som forekommer mig at være af fundamental betydning i denne fase af historien. Jeg vil behandle dem ret udførligt, da jeg anser dem for at være afgørende for menneskeheden fremtid. Det drejer sig for det første om de fattiges sociale integration og dernæst om freden og dialogen i samfundet.

II. DE FATTIGES INTEGRATION I SAMFUNDET

186. Vi tror på Kristus, der gjorde sig fattig og altid var nær de fattige og udstødte. Vor optagethed af de mest forladte i samfundet og af deres menneskelige og sociale udvikling vokser ud af denne tro.

I forening med Gud hører vi et klageskrig

187. Hver eneste kristen og hver eneste menighed er kaldet til at være Guds redskaber i de fattiges befrielse og i støtten til dem, således at de kan integrere sig helt og fuldt i samfundet. Skal dette

¹⁵¹ Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale Lære*, 12

¹⁵² Paul VI, apostolsk brev om aktuelle samfundsproblemer *Octogesima adveniens* (14. maj 1971), 4: AAS 63 (1971), 403

kunne ske, forudsætter det, at vi er lydhøre og opmærksomme på den fattiges klageskrig og på at komme ham til hjælp. Vi behøver bare at gå til Skriften for at høre, hvordan Faderen, som er god, vil høre de fattiges råb: "Jeg har set mit folks lidelse i Egypten. Jeg har hørt dets klageskrig over slavefogederne; jeg har lagt mig deres lidelser på sinde. Derfor er jeg steget ned for at redde dem [...] Gå nu! Jeg vil sende dig ..." (2 Mos 3,7-8.10). Og Gud har omsorg for deres nød: "Så råbte israelitterne til Herren, og han lod en befrier fremstå" (Dom 3,15). At vende det døve øre til dette klageskrig, når vi er Guds redskaber, som han bruger til at hjælpe den fattige – dét sætter os uden for Faderens vilje og hans plan, thi denne fattige "vil råbe til Herren og anklage dig, og det vil blive regnet dig til synd" (5 Mos 15,9). Og manglen på solidaritet med den fattiges behov påvirker direkte vort forhold til Gud: "Hvis nogen forbander dig i sit sinds bitterhed, da skal Han, som har skabt ham, høre hans bedende røst" (Sir 4,6). Det ældgamle spørgsmål melder sig hele tiden på ny: "Den, der har jordisk gods og ser sin broder lide nød, men lukker sit hjerte for ham – hvorledes kan Guds kærlighed blive i ham?" (1 Joh 3,17). Lad os også huske på, hvordan apostlen Jakob tager billedet op med de undertrykte skrig og gør det med voldsom radikalitet: "Den løn, I har unddraget arbejderne, der har høstet jeres marker, skriger til himlen, og høstfolkenes råb har nået Hærskarers Herres ører" (Jak 5,4).

188. Kirken har indset, at selve nådens frisættende gerning i hver eneste af os skaber forpligtelsen til at høre dette skrig; det handler således ikke om en opgave, der bare er lagt hen til nogle få: "Vejledt af barmhjertighedens evangelium og af kærlighed til mennesket *hører Kirken råbet på retfærdighed* og vil svare på det af alle sine kræfter".¹⁵³ Jesu opfordring til disciplene kan ses inden for denne forståelsesramme: "Giv I dem at spise" (Mark 6,37). Dette indebærer i lige så høj grad samarbejdet for at tage fat på de strukturelle årsager til fattigdommen og for at fremme de fattiges hele og fulde udvikling som de enkle handlinger i hverdagen, der viser solidaritet over for de meget konkrete udtryk for elendighed, som vi møder. Ordet "solidaritet" er noget slidt og er ind imellem blevet tolket skævt, men det betegner meget mere end nogle sporadiske generøse handlinger. Det kræver, at der skabes en ny mentalitet, som tænker i fællesskabs-terminologi, i en terminologi af liv for alle – modsat den situation, hvor nogle få tilegner sig alle goder.

189. Solidariteten er en spontan reaktion hos den, der anerkender, at *dét at besidde* har en social funktion, og at goderne er bestemt for alle – samt at dette er *facts*, der kommer før den private ejendomsret. Den private besiddelse af goder er retfærdiggjort med henblik på at bevare dem og få

¹⁵³

Troskongregationens instruks *Libertatis nuntius* (6. august 1984), XI,1: AAS 765 (1984), 903

dem til at vokse, sådan at de bedre kan tjene til det fælles bedste; dét er baggrunden for, at solidariteten skal leves ud som en beslutning om at give tilbage til den fattige, hvad der tilkommer ham. Når denne solidaritetens overbevisning og praksis føres ud i livet, åbner den vejen for andre strukturelle forandringer, som nu bliver mulige. En ændring af strukturer, som ikke fører til ny indsigt og nye adfærdsmønstre, resulterer i, at disse strukturer før eller senere bliver korrupte, tyngende og ineffektive.

190. Af og til drejer det sig om at høre hele folkeslags klageskrig, de fattigste folk på jorden, thi "freden baserer sig ikke kun på en respekt for menneskerettighederne, men også på *folkenes* rettigheder".¹⁵⁴ Det er dybt beklageligt, at selv menneskerettighederne kan udnyttes til at retfærdiggøre et overdrevent forsvar for individuelle rettigheder eller for de rigeste folkeslags rettigheder. Selv om hver nations uafhængighed og kultur må respekteres, må man altid have for øje, at planeten tilhører og er der for hele menneskeheden, og at den simple kendsgerning at være født et sted med færre ressourcer, et sted, som ikke er så udviklet, dét retfærdiggør ikke, at mennesker lever i mindre værdighed. Det må gentages, at "de mest begunstigede er skyldige at give afkald på nogle af deres rettigheder, for at deres goder i større udstrækning kan stilles til andres disposition".¹⁵⁵ Hvis vi skal tale på en ordentlig måde om vores rettigheder, må vi åbne øjnene og lukke ørerne op, så vi hører andre folkeslags klageskrig og skriget fra andre dele af vores eget land. Vi har brug for at vokse i en solidaritet, der "skal gøre det muligt for alle folkeslag selv at afgøre deres skæbne",¹⁵⁶ på samme måde som "alle mennesker er kaldede til at udvikle sig".¹⁵⁷

191. Tilskyndet dertil af deres hyrder er de kristne alle vegne og under alle forhold kaldede til at høre de fattiges klageskrig. Brasiliens biskopper har udtrykt det ganske klart: "Hver eneste dag vil vi tage det brasilianske folks glæder og håb på os, deres ængstelse og sorger, ganske særligt hos befolkningen i storbyernes yderkanter og i landdistrikterne – de, der er uden jord, uden tag over hovedet, uden det daglige brød, uden sundhedsyndelser – krænkede i deres rettigheder. Vi ser deres elendighed, vi hører deres klageråb, vi kender deres lidelser, og det er en forargelse for os at vide, at der er mad nok til alle, og at sulten skyldes den elendige fordeling af goderne og af indkomsterne. Problemet vokser i omfang på grund af det udbredte spild".¹⁵⁸

¹⁵⁴ Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale Lære*, 157

¹⁵⁵ Paul VI, Apostolsk Brev om aktuelle samfundsproblemer *Octogesima adveniens* (14. maj 1971), 23: AAS 63 (1971), 418

¹⁵⁶ Paul VI, rundskrivelse om folkenes fremskridt *Populorum progressio* (26. marts 1967), 65: AAS 59 (1967), 289

¹⁵⁷ *Ibid* 15: AAS 59 (1967), 265

¹⁵⁸ Brasiliens nationale bispekonference, *Exigências evangélicas e éticas de superação da miséria e da fome* (april 2002), Indledning, 2

192. Men vores ønsker går videre end dette, vores drøm går længere. Vi taler ikke kun om at sikre alle tilstrækkelig mad eller en "rimelig levestandard", men om, at alle kommer til at kende "velstanden i dens mange aspekter".¹⁵⁹ Dette indebærer uddannelse, adgang til sundhedsydelser og især til arbejde, fordi det er i det frie og skabende arbejde, hvor man deltager solidarisk i samfundet, at mennesket udtrykker værdigheden i sit liv og får denne værdighed til at vokse. En retfærdig løn tillader rimelig adgang til de andre goder, som er beregnet til fælles brug.

Troskab mod Evangeliet for ikke at "løbe forgæves"

193. Den bydende nødvendighed af at høre de fattiges klageskrig går for alvor op for os, når vi rystes i vores inderste ved at møde næstens lidelse. Lad os genlæse nogle uddrag af Guds Ords belæring om barmhjertigheden, så at de højt og tydeligt kan give genlyd i Kirkens liv. Evangeliet forkynnder: "Salige de barmhjertige, thi de skal møde barmhjertighed" (Matt 5,7). Apostlen Jakob lærer, at barmhjertigheden mod andre gør, at vi kan gå sejrige ud af Guds dom: "I skal tale og handle som mennesker, der vil blive dømt efter frihedens lov. For den dom er ubarmhjertig mod den, der ikke selv handler barmhjertigt; barmhjertighed triumferer over dom" (Jak 2,12-13). I denne tekst står Jakob frem som arvtager af den rige hebraiske spiritualitet efter eksilet, som anser barmhjertigheden for at besidde en ganske særlig frelsende værdi: "Hør op med dine synder og vær retfærdig, hør op med dine overtrædelser og vær barmhjertig mod de hjælpeløse, så vil du kunne leve længe i tryghed" (Dan 4,24). I det samme perspektiv taler visdomslitteraturen om godgørenhed som et konkret tegn på barmhjertigheden mod dem, der er i nød: "Almisse redder fra døden og renses for al synd" (Tob 12,9). Siraks bog udtrykker det samme mere billedligt: "Vand slukker flammende ild, barmhjertighed soner synd" (Sir 3,30). Den samme syntese møder vi igen i Det nye Testamente: "Først og fremmest skal I holde fast ved den indbyrdes kærlighed, thi kærlighed skjuler mange synder" (1 Pet 4,8). Denne sandhed er trængt dybt ind i kirkefædrenes mentalitet, den har fungeret som en profetisk modstandskraft og som et kulturelt alternativ til den individualistiske hedenske hedonisme. Lad os minde om et enkelt eksempel: "I ildebrandens fare løber vi efter vand for at slukke branden,[...] og hvis syndens flamme slår op fra vores halmstrå, og vi derfor er i trængsel, så lad os på samme måde glæde os i denne situation, hvis vi har lejlighed til at øve barmhjertighed, som var den en kilde, der skænkes os, for at vi kan kvæle branden".¹⁶⁰

194. Det er et budskab, der er så klart, så direkte, så enkelt og talende, at ingen kirkelig udlægning har lov til at relativere det. Kirkens refleksion over disse tekster må ikke fordunkle eller svække

¹⁵⁹ Johannes XXIII, rundskrivelse *Mater et Magistra* (15. maj 1961), 2: AAS 53 (1961), 402

¹⁶⁰ Augustin, *De Catechizandis Rudibus*, I, XIV, 22: PL 40, 327

deres betydning som formaning, men må snarere hjælpe med til, at vi tager dem til os med mod og iver. Hvorfor komplicere dét, som er så lige til? Begrebsapparater er til for at lette kontakten med den virkelighed, som man vil forklare – ikke for at fjerne os fra den. Det gælder frem for alt for Bibelens formaninger, som umisforståeligt lægger op til broderkærligheden, til den ydmyge og gavmilde tjeneste, retfærdigheden, til barmhjertigheden mod de fattige. I sine ord og handlinger har Jesus lært os denne vej til anerkendelsen af den anden. Hvorfor gøre dét, der er så klart, uklart? Lad os ikke kun være optagede af at undgå læremæssige vildfarelser – men også af at være trofaste overfor denne lysende klare livets og visdommens vej. Thi "af og til bebrejder man "ortodoksiens" forsvarere deres passivitet, deres "seen gennem fingre med" eller deres medskyldighed i situationer med utålelig uretfærdighed og over for politiske regimer, som opretholder disse situationer".¹⁶¹

195. Da den hellige Paulus begav sig til apostlene i Jerusalem af frygt for at løbe eller have løbet forgæves (jf. Gal 2,2), så var det nøglekriterium for ægthed, som de viste ham hen til, dette: ikke at glemme de fattige (jf. Gal 2,10). Dette vigtige kriterium havde de paulinske menigheder, så de ikke lod sig opsluge af hedningernes individualistiske livsstil, og dét er uhyre aktuelt i nutidens kontekst, hvor en ny hedensk individualisme er ved at udvikle sig. Vi kan ikke altid i tilstrækkelig grad få klart og tydeligt frem, hvor smukt evangeliet er, men vi skal altid kunne kendes på dette: at vi har tegnet os for de mindste i samfundet, dem, som samfundet udstøder og skubber til side.

196. Af og til er vi hårde af hjerte og sind, vi er glemsomme, vi underholder os, vi går i ekstase over de umådelige muligheder for forbrug og for underholdning, som samfundet tilbyder os. Der sker således en slags fremmedgørelse, som rammer os alle, eftersom "et samfund er fremmedgjort, når det – i sine måder at organisere sig på, i organiseringen af produktionen og forbruget – gør det mere vanskeligt at virkeliggøre denne gave (dvs. at give sig selv. O.a.) og at etablere denne solidaritet mellem mennesker".¹⁶²

De fattiges privilegerede plads i Guds folk

197. De fattige har en ganske særlig plads i Guds hjerte – helt dertil, at han selv "for jeres skyld blev fattig" (2 Kor 8,9). Hele vejen til vor forløsning er præget af de fattige. Frelsen er nået frem til os gennem et ja-ord fra en pige i ydmyge kår, fra en lille landsby, uden betydning, i udkanten af et stort imperium. Frelseren blev født i en stald blandt kvæget, sådan som det gik for sig for børn af de

¹⁶¹ Troskongregationens instruks *Libertatis nuntius* (6. august 1984), XI, 18: AAS 76 (1984), 907-908

¹⁶² Johannes Paul II, rundskrivelse om den katolske sociallære *Centesimus annus* (1. Maj 1991), 41: AAS 83 (1991), 844-845

allerfattigste; han blev fremstillet i templet med to dueunger, som var det foreskrevne offer for dem, der ikke havde råd til at købe et lam (jf. Luk 2,24; 3 Mos 5,7); han voksede op i et jævnt arbejderhjem og arbejdede med sine hænder for at tjene det daglige brød. Da han begyndte at forkynde Riget, var det de marginaliserede masser, der fulgte ham, og således manifesterede han dét, som han selv havde sagt: "Herrens Ånd er over mig, fordi han har salvet mig. Han har sendt mig for at bringe godt budskab til fattige" (Luk 4,18). Dem, som var tyngede af lidelse, undertrykte af fattigdom forsikrede han om, at Gud bar dem i sit hjerte: "Salige er I, som er fattige, for Guds Rige er jeres" (Luk 6,20); han identificerede sig med dem: "Jeg var sulten, og I gav mig at spise" – og lærte, at barmhjertigheden mod dem er nøglen til himlen (jf. Matt 25,35f).

198. For Kirken er "optionen for de fattige" en teologisk kategori, førend den er noget kulturelt, sociologisk, politisk eller filosofisk. De fattige "står i første række, når Gud skænker sin barmhjertighed".¹⁶³ Denne præference fra Guds side har konsekvenser for alle kristnes trosliv; de er jo kaldede til at "have det samme sindelag, som var i Kristus Jesus" (Fil 2,5). Inspireret af denne præference har Kirken tegnet sig for en *option for de fattige*, forstået som en "særlig form for førsteprioritet i den kristne *caritas-praksis*, som er bevidnet i hele den kirkelige tradition".¹⁶⁴ Denne option – lærte Benedikt XVI – "ligger implicit i den kristologiske tro på den Gud, som gjorde sig fattig for os, for at vi kunne blive rige ved hans fattigdom".¹⁶⁵ Af denne grund ønsker jeg en fattig kirke for de fattige. De har meget at lære os. De er med i *sensus fidei* – og ud over dét kender de gennem deres lidelser den lidende Kristus. Det er nødvendigt, at vi alle lader os evangelisere af dem. Nyevangeliseringen er en indbydelse til at erkende den frelsebringende kraft, der ligger i deres liv, og at sætte dem i centrum af Kirkens vandring. Vi er kaldede til at opdage Kristus i dem, at lægge stemme til deres anliggender, men også til at være deres venner, lytte til dem, forstå dem og at tage den hemmelighedsfulde visdom til os, som Gud vil formidle til os gennem dem.

199. Vort engagement består ikke alene i hjælpeaktioner eller i udviklings- og hjælpeprogrammer; dét, Ånden vækker, er ikke en overflod af aktivisme, men først og fremmest en opmærksomhed over for den anden, som opfattes som "hørende til mig".¹⁶⁶ Denne kærlighedsfulde opmærksomhed er begyndelsen til virkeligt at være optaget af den andens person, som udgangspunkt for, at jeg

¹⁶³ Johannes Paul II, *Prædiken under messen for evangeliseringen af alle folkeslag i San Domingo* (11. oktober 1984), 5: AAS 77 (1985), 354-361

¹⁶⁴ Johannes Paul II, rundskrivelsen om sociale forhold *Sollicitudo rei socialis* (30. december 1987), 42: AAS 80 (1988), 572

¹⁶⁵ *Tale ved det indledende møde i den latinamerikanske og caribiske bispekonferences 5. generalforsamling* (13. maj 2007), 3: AAS 99 (2007), 450

¹⁶⁶ Thomas af Aquin, *S.Th.* II- II, q. 27, a.2

effektivt søger det, som er godt for ham. Det indebærer at værdsætte den fattige i den godhed, der er hans, med hans måde at være på, hans kultur, hans måde at leve troen på. Den virkelige kærlighed er altid kontemplativ, den lader os tjene den anden, ikke af nødvendighed eller af forfængelighed, men fordi han er smuk hinsides dét, jeg kan se: "Det er, fordi man elsker én, at man giver ham gaver".¹⁶⁷ Når den fattige er elsket, "er han værdsat som dyrebar",¹⁶⁸ og det er dette, der adskiller den ægte "option for de fattige" fra en eller anden ideologi, en eller anden hensigt om at bruge de fattige i personlige eller politiske interesserens tjeneste. Det er alene ud fra denne reelle og hjertelige nærhed, at vi på en ordentlig måde kan gå sammen med de fattige på deres vej mod befrielse. Det er kun dette, der vil gøre det muligt, at "de fattige kan føle sig hjemme i enhver kristen menighed. Denne "stil" – vil den ikke være den bedste og mest effektive til at præsentere Rigets glade budskab?"¹⁶⁹ Uden denne option til fordel for de allerfattigste "risikerer forkyndelsen af Evangeliet, som altid skal være den første af alle kærlighedsgjerninger, ikke at blive forstået eller at drukne i den strøm af ord, som det moderne kommunikationssamfund dagligt udsætter os for".¹⁷⁰

200. Eftersom denne Skrivelse henvender sig til medlemmerne af Den katolske Kirke, vil jeg sige med sorg i sindet, at den værste diskrimination, som de fattige lider under, er manglen på opmærksomhed i åndelig henseende. Det overvældende flertal af fattige har en særlig åbenhed over for troen; de har brug for Gud, og vi kan ikke bare lade være med at tilbyde dem hans venskab, hans velsignelse, hans Ord, fejringen af sakramenterne eller at lægge en vej frem for dem til vækst og modning i troen. Optionen til fordel for de fattige skal allerførst udmønte sig i en opmærksomhed på det religiøse plan, der giver dem positiv særbehandling.

201. Der er ingen, der skal komme og sige, at han holder sig på afstand af de fattige, fordi hans valg her i livet får ham til mere at rette sin opmærksomhed mod andre opgaver. Det er en ofte hørt undskyldning i akademiske kredse, i forretningsverdenen eller i faglige miljøer, ja, endda i kirkelige kredse. Selv om man kan hævde i al almindelighed, at lægfolkets særlige kald og sendelse er, at alle jordiske forhold og al menneskelig aktivitet skal omdannes af Evangeliet,¹⁷¹ så er der ingen, der kan mene sig fritaget for at bekymre sig om de fattige og den sociale retfærdighed: "Den åndelige omvendelse, intensiteten i kærligheden til Gud og Næsten, nidkærheden for retfærdighed og fred,

¹⁶⁷ *Ibid* I-II, q. 110, a.1

¹⁶⁸ *Ibid* I-II, q. 26, a. 3

¹⁶⁹ Johannes Paul II, apostolsk brev ved indgangen til det tredje årtusinde *Novo millennio ineunte* (6. juni 2001), 50: AAS 93 (2001), 303

¹⁷⁰ *Ibid*

¹⁷¹ Jf. *Propositioner* 45

den evangeliske følsomhed for de fattige og fattigdommen – det er et krav til alle".¹⁷² Jeg frygter, at disse ord bare vil afføde nogle få kommentarer uden virkelig at få praktiske konsekvenser. Men trods alt har jeg tillid til de kristnes åbenhed og rette holdning, og jeg beder jer om i fællesskab at eftersøge nye veje for at tage dette til jer, som jeg her på ny lægger jer på sinde.

Økonomi og indkomstfordeling

202. Det er bydende nødvendigt at få gjort noget ved de strukturelle årsager til fattigdommen, ikke kun på grund af det helt pragmatiske krav om at se resultater og få skabt orden i samfundet, men for at helbrede dette samfund for en sygdom, som gør det sårbart og uværdigt, og som kun vil føre det ud i nye kriser. De planer, der skal afhjælpe visse påtrængende problemer, bør kun anses for at være helt midlertidige foranstaltninger. Så længe de fattiges problemer ikke har fundet en radikal løsning ved, at man giver afkald på markedsøkonomiens og børsspekulationens absolutte autonomi, og ved, at man tager fat på de strukturelle årsager til den sociale ulighed,¹⁷³ så bliver verdens problemer ikke løst – og intet problem i øvrigt løst for alvor. Den sociale ulighed er roden til samfundets onder.

203. Hvert eneste menneskes værdighed og det fælles gode er spørgsmål, som burde strukturere hele den økonomiske politik. Men i stedet forekommer disse spørgsmål af og til at være tilføjelser, der er hægtet på udefra for at fylde en politisk *diskurs* ud, som mangler perspektiv og ikke har en integreret udvikling på programmet. Der er mange ord, der ikke er politisk korrekte! Det bliver nærmest pinligt, når der tales om etik, om global solidaritet, det virker upassende, når der tales om fordeling af goderne, det er pinligt, når der tales om at bevare arbejdspladser, om de sårbare og svages værdighed – det bliver endnu værre, når der tales om en Gud, der kræver, at vi gør en indsats for retfærdigheden. Andre gange sker det, at disse ord bliver genstand for en opportunistisk manipulation, som bringer dem i miskredit. Den bekvemme ligegyldighed over for disse spørgsmål tømmer vores liv og vores ord for enhver mening. Erhvervsmanden løser en fornem opgave; altid bør han lade sig udfordre af, at der er en større mening med livet; det er det, der gør det muligt for ham virkelig at tjene almenvellet gennem sine anstrengelser for at få denne verdens goder til at vokse og komme mere og mere inden for alles rækkevidde.

¹⁷² Troskongregationens instruks *Libertatis nuntius* (6. august 1984), XI, 18: AAS 75 (1984), 908

¹⁷³ Dette indebærer "at eliminere de *strukturelle* årsager til den globale økonomis dysfunktion": Benedikt XVI, *Tale til Diplomatiet* (8. januar 2007): AAS 99 (2007), 73

204. Vi kan ikke længere have tillid til det frie markedes blinde kræfter og usynlige hånd. Væksten mod større lighed kræver noget mere end økonomisk vækst, selv om ligheden forudsætter denne vækst; den kræver beslutninger, programmer, mekanismer og processer, der er specifikt orienteret mod en bedre fordeling af indkomsterne, mod jobskabelse, mod en integreret fremme af de fattige, som rækker ud over blot og bar socialhjælp. Det være langt fra mig at gøre mig til talsmand for en uansvarlig populisme, men økonomien kan ikke længere tage sin tilflugt til at dreje på håndtag, der åbner op for en ny gift – som når man for eksempel forestiller sig at kunne øge rentabiliteten ved at skære ned på arbejdsmarkedet, men hvor man i realiteten kun skaber nye udstødte.

205. Jeg beder til Gud om, at der må komme et voksende antal politikere, der er i stand til at gå ind i en virkelig dialog, som effektivt retter sig mod at sanere de dybtliggende rødder til de onder, vores verden lider under – og som ikke bare kradser lidt i overfladen. Politik er så forkættet, men det er et fornemt kald, det er en af de mest værdifulde former for kærligheden, fordi det søger det fælles gode.¹⁷⁴ Vi må overbevise os selv om, at "kærligheden ikke kun er princippet i mikrorelationerne mellem os: venskaber, familieband, smågrupper, men lige fuldt i makrorelationerne: de sociale forhold, økonomiske, politiske".¹⁷⁵ Jeg beder Herren om, at han vil skænke os flere politikere, hvem samfundet virkelig ligger på sinde – folket, de fattiges liv! Det er helt nødvendigt, at regeringerne og den økonomiske magtelite får øjnene op og udvider deres horisont, at de får udvirket, at alle borgere har et ordentligt arbejde, en uddannelse og en sundhedssikring. Og hvorfor ikke tage sin tilflugt til Gud, for at han må inspirere deres planer? Jeg er overbevist om, at hvis der skete en åbning mod det transcendent, så ville en ny politisk og økonomisk mentalitet kunne fødes, som ville gøre, at man kunne komme ud over den absolutte modsætning mellem økonomiske interesser og det fælles sociale gode.

206. Det ligger i selve ordet, at "økonomi" skulle være kunsten at nå frem til en ordentlig administration af det fælles *oikos*, "hus", dvs. af hele verden. Enhver handling af en vis rækkevidde på det økonomiske plan, som iværksættes et sted på jorden, breder sig som ringe i vandet over det hele; derfor er der ingen regering, der kan handle uden hensyntagen til et ansvar overfor helheden. Faktisk bliver det stadig vanskeligere at finde lokale løsninger i en situation med enorme globale modsætninger – derfor er den lokale politik overvældet af problemer, der skal løses. Hvis vi virkelig vil opnå en sund verdensøkonomi, er der i dag brug for en mere effektiv måde at intervenere på,

¹⁷⁴ Jf. De franske biskoppers kommission for sociale anliggender om at rehabilitere det politiske liv, *Rehabiliter la politique* (17. februar 1999); Pius XI, *Budskab* (18. december 1927)

¹⁷⁵ Benedikt XVI, rundskrivelse om menneskets fulde udvikling i kærlighed og sandhed *Caritas in veritate* (29. juni 2009), 2: AAS 101 (2009), 642

som respekterer landenes suverænitet, men alligevel sikrer den økonomiske velstand over hele jorden og ikke kun i enkelte lande.

207. Hvad angår hvert eneste kirkelige fællesskab, så løber også det risikoen for at gå i opløsning i samme grad, som det mener at kunne leve i fred og ro uden kreativt at være optaget af og uden at samarbejde om, at de fattige får en værdighed i deres liv, og at alle bliver socialt integrerede. Det gælder også, selv om fællesskabet sætter sociale emner på dagsordenen eller kritiserer myndighederne. Det kan let ende med, at fællesskabet bliver overhalet indenom af den åndelige verdslighed under dække af en religiøs praksis med mødevirksomhed, der ikke fører til noget, eller med indholdsløse taler.

208. Hvis der er nogen, der føler sig gået for nær af mine ord, så vil jeg sige til ham eller hende, at jeg siger dette i kærlighed og med den bedste af alle hensigter – langt fra bare skyggen af personlig interesse eller politisk ideologi. Det, jeg siger, kommer ikke fra en fjende eller en modstander. Det eneste, der interesserer mig, er at gøre noget, for at de, som ligger under for en individualistisk, indifferent eller egoistisk mentalitet, kan gøre sig fri af disse bindinger, der er så uværdige, og tage en mere medmenneskelig livsstil til sig, en mere medmenneskelig måde at tænke på, mere anstændig og mere frugtbar, som giver en værdighed til deres gang her på jorden.

At tage vare på det skrøbelige

209. Jesus var forkynnderen *par excellence*, han var Evangeliet i egen person, og han identificerer sig i særlig grad med de mindste (jf. Matt 25,40). Det minder os om, at vi alle som kristne er kaldede til at have omsorg for de mest skrøbelige her på jorden. Men med det mønster, vi lever efter i dag, hvor det gælder "succes" og "mine rettigheder" – så ser det ikke ud til, at det ville give mening at sætte sig selv ind, for at de, som er sakket bagud, de svage eller de dårligt stillede, skal kunne skabe sig en vej her i livet.

210. Det er afgørende nødvendigt at være opmærksom på de nye former for fattigdom og sårbarhed, hvori vi er kaldede til at se den lidende Kristus, selv om det ikke ser ud til, at vi får håndgribelige fordele ud af denne opmærksomhed her og nu. Det gælder de hjemløse, narkomanerne, flygtningene, de oprindelige befolkninger, de gamle, som bliver stadigt mere ensomme og forladte, etc. Indvanderne stiller mig overfor en helt særlig udfordring, fordi jeg er hyrde for en Kirke uden grænser, som opfatter sig som alles mor. Derfor opfordrer jeg indtrængende landene til generøst at

åbne sig; i stedet for at frygte en ødelæggelse af den nationale identitet, vil en åbning kunne skabe nye kulturelle synteser. Hvor er det vidunderligt at se de byer, som sætter sig ud over den sygelige mistillid og integrerer dem, der er anderledes, og som gør denne integration til en ny udviklingsfaktor! Hvor er de dejlige de byer, som helt ud i deres arkitektur er fulde af byrum, som skaber åbne forbindelser, sætter i relation til hinanden og favoriserer anerkendelsen af "den anden"!

211. Situationen for dem, som er genstand for forskellige former for menneskehandel, har altid gjort mig uendeligt trist. Jeg ville ønske, at vi kunne høre Gud, der råber til enhver af os: "Hvor er din bror?" (1 Mos 4,9). Hvor er din bror slaven? Hvor er han, som du er ved at slå ihjel hver eneste dag i den lille undergrundsfabrik, i prostitutionsnetværket, i børnene, som du udnytter til tiggeri, i ham, som må arbejde illegalt, fordi hans forhold ikke er bragt i orden? Vi må holde op med at lade, som om vi ikke kender noget til det. Der er mange former for medskyld. Spørgsmålet berører hele verden! Denne mafiaagtige og absurde kriminalitet er dybt rodfæstet i vores byer, og der er mange, der har blod på hænderne på grund af en bekvem og tavs medskyld.

212. De kvinder, som lider under at være udstødte, mishandlede, voldsramte – de er fattige i dobbelt forstand, fordi de ofte befinder sig i en situation med meget ringe muligheder for at forsvare deres rettigheder. Og alligevel møder vi hos dem igen og igen en beundringsværdig daglig heroisme i de gestus, de viser, i beskyttelsen af deres skrøbelige familier og i omsorgen for dem.

213. Blandt disse svage, som Kirken ganske særligt ønsker at tage vare på, er der også de ufødte børn, de er de mest forsvarsløse og uskyldige af alle. I vore dage afviser man, at de er mennesker med en menneskelig værdighed; så kan man gøre med dem, hvad man vil – man tager livet af dem, og man fremmer en lovgivning, som gør, at ingen kan forhindre én i dette forehavende. Man gør gladeligt nar af Kirkens forsvar for de ufødte børn og præsenterer derfor ofte Kirkens holdning som ideologisk bestemt, formørket og reaktionær. Og dog er dens forsvar for det ufødte liv intimt forbundet med forsvaret for alle menneskerettigheder. Dette forsvar forudsætter overbevisningen om, at et menneske altid er helligt og ukrænkeligt, i en hvilken som helst situation og i alle faser af sin udvikling. Mennesket er et mål i sig selv og er aldrig et middel til at løse andre problemer. Forsvinder denne overbevisning, er der intet holdbart og blivende grundlag tilbage at forsvare menneskerettighederne på – de vil derefter altid ligge under for, hvad øjeblikkets magthavere vilkårligt kan blive enige om. Fornuften er tilstrækkelig til at kunne fatte og anerkende alt menneskelivs ukrænkelige værd, men hvis vi også har troens perspektiv med, så "står enhver

krænkelser af menneskets værdighed som person for Guds ansigt og råber på gengældelse, og her står den som en krænkelser af Ham, der har skabt mennesket".¹⁷⁶

214. Netop fordi dette drejer sig om et spørgsmål, der har at gøre med den indre sammenhæng i vores budskab om den menneskelige persons værd, så skal man ikke forvente, at Kirken ændrer holdning på dette punkt. Jeg vil være krystalklar i så henseende. Dette spørgsmål står ikke på en såkaldt reformdagsorden, det vil ikke blive genstand for "moderniseringer". Der ligger intet fremskridt i at ville løse problemerne ved at udslette et menneskeliv. Men det er også sandt, at vi ikke har gjort meget for at bistå de kvinder, som befinder sig i meget hårde situationer, hvor aborten præsenterer sig for dem som en hurtig løsning på deres store angst, ganske særligt når det liv, der vokser i dem, er resultatet af en voldtægt, eller graviditeten er blevet til i den yderste fattigdom. Der har vi ikke hjulpet, sådan som vi skulle det – og hvem kan ikke forstå disse situationer, der er så fulde af lidelse?

215. Der findes andre skrøbelige og forsvarsløse væsener, som meget ofte er udleveret til økonomiske interessers forgodtbefindende, eller som bliver udnyttet uden videre. Jeg tænker her på hele skaberværket. Som mennesker er vi ikke bare dem, der kan nyde godt af andre skabninger, men vi skal også tage vare på dem. I kraft af vores fysiske natur har Gud forbundet os så tæt med den omgivende verden, at desertifikationen af jorden er som en sygdom, der rammer alle – og vi kan begræde udryddelsen af en art, som var det en lemlæstelse. Lad os ikke bære os sådan ad, at vores gang på jorden efterlader tegn på død og ødelæggelse, som rammer vores eget og kommende generationers liv.¹⁷⁷ Her gør jeg den både poetiske og profetiske klage til min, som de filippinske biskopper kom med for år tilbage: "Der levede en utrolig rigdom af forskellige insekter i skoven, og de havde alle mulige funktioner [...] Fuglene fløj i luften, deres strålende fjerpragt og deres forskelligartede sang føjede farver og melodier til træernes grønne bladhang ... Gud har villet denne jord for os, hans udvalgte skabninger, men ikke for at vi skulle ødelægge den og gøre den til et ørkenland [...] Efter en eneste nats regn, se på de chokoladebrune floder dér, hvor I bor, og tænk på, at de fører jordens levende blod mod havet [...] Hvordan skal fiskene kunne svømme i denne kloak. som Pasig floden og så mange andre vandløb er, som vi har forurennet? Hvem har omdannet det herlige havmiljø til undersøiske kirkegårde, uden liv, uden farver?"¹⁷⁸

¹⁷⁶ Johannes Paul II, eftersynodal apostolsk skrivelse om det kristne lægfolk *Christifideles laici* (30. december 1988), 37: AAS 81 (1989), 461

¹⁷⁷ Jf. *Propositioner* 56

¹⁷⁸ Den filippinske bispekonferences hyrdebrev *What is Happening to our Beautiful Land?* (29. januar 1988)

216. Alle vi kristne – små, men stærke i Guds kærlighed, sådan som Frans af Assisi var det, – vi er kaldede til at tage vare på skrøbeligheden i det folk og i den verden, som vi lever i.

III. ALMENVELLET OG DEN SOCIALE FRED

217. Vi har talt meget om glæden og kærligheden, men Guds Ord nævner også fredens frugt (jf. Gal 5,22).

218. Den sociale fred kan ikke forstås som "en fred for enhver pris" eller som et blot og bart fravær af voldelige konflikter, opnået ved, at en del af samfundet har taget magten over resten. På samme måde ville det være en falsk fred – den, der skulle tjene som undskyldning for at retfærdiggøre en social orden, som hindrer de fattige i at komme til orde, eller som pacificerer dem – sådan at de, der nyder godt af de største goder, problemfrit kan bevare deres livsstil, mens de andre overlever, som de nu kan. De sociale krav, som har med indkomstfordelingen at gøre, med den sociale integration af de fattige og med menneskerettighederne, kan ikke holdes nede under påskud af, at man fabrikkerer en ren skrivebordskonsensus eller en flygtig fred til gavn for en heldig minoritet. Personens værdighed og det fælles gode er vigtigere end, at nogle få, der ikke vil give afkald på deres privilegier, kan fortsætte deres uforstyrrede liv. Når disse værdier antastes, er en profetisk røst nødvendig.

219. Heller ikke freden "består blot i, at våbnene tier som følge af en altid tvivlsom magtbalance. Den vokser frem af den daglige kamp for en af Gud villet ordning, som består i en mere fuldkommen retfærdighed mellem menneskene".¹⁷⁹ I sidste ende vil en fred, der ikke er frugten af alles hele og fulde udvikling, ikke have nogen fremtid, men vil i sig altid bære kimen til nye konflikter og diverse former for vold.

220. I enhver nation udvikler indbyggerne den sociale dimension af deres tilværelse. De konstituerer sig således som ansvarlige borgere midt i et folk i stedet for at være en folkemasse, der domineres af styrende kræfter. Lad os huske på, at "det at være en ansvarlig borger er en dyd, og at deltage i det politiske liv er en moralsk pligt".¹⁸⁰ Men at blive *et folk* er alligevel noget mere; det kræver en fortsat proces, som hver ny generation er konfronteret med. Det er et tålmodigt og hårdt

¹⁷⁹ Rundskrivelse om folkenes fremskridt *Populorum progressio* (26. marts 1967), 76: AAS 59 (1967), 294-295

¹⁸⁰ Den amerikanske bispekonferences hyrdebrev *Forming Consciences for Faithful Citizenship* (2007), 13

arbejde, som kræver, at man søger at integrere sig, og at man lærer at gøre det ved at udvikle en *mødets kultur* i en mangfoldighedens harmoni.

221. For at komme videre i dette arbejde med at opbygge et folk, der lever i fred, et retfærdigt og broderligt folk, gælder der fire principper. De refererer til bipolare spændinger, der ligger i enhver social virkelighed. Principperne stammer fra de bærende grundsætninger i Kirkens sociale lære (dvs. menneskets værdighed, almenvellet, subsidaritet og solidaritet. O.a.), grundsætninger, der udgør "de primære og fundamentale referenceparametre, når den sociale virkelighed skal tolkes og vurderes".¹⁸¹ I lyset af disse grundsætninger vil jeg nu fremlægge ovennævnte fire principper, som specifikt retningsbestemmer udviklingen af et socialt samliv og en opbygning af et folk, hvor forskelligheder klinger sammen i en harmoni i et fælles projekt. Jeg gør det i den overbevisning, at bringer man dem i anvendelse, kan det være en autentisk vej til fred i hvert enkelt land og i hele verden,

Tid er vigtigere end rum

222. Der er en bipolar spænding mellem *fylde* og *begrænsning*. Fylden kalder på viljen til at tage alt i besiddelse, og begrænsningen er den mur, der rejser sig foran os. *Tiden* i vid forstand henviser til fylden, som udtryk for den horisont, der åbner sig foran os, ligesom *øjeblikket* er udtryk for den begrænsning, der ligger i et afgrænset rum. Borgeren lever i en spænding mellem øjeblikkets konjunktur og lyset, der strømmer fra tiden, fra en større horisont, fra utopien, der åbner os mod fremtiden som mod det endemål, der drager os. Af dette følger et første princip, når det gælder at komme videre med opbygningen af et folk: tiden er vigtigere end rummet.

223. Dette princip tillader os at arbejde langsigtet, uden at være fikserede af at skulle nå omgående resultater. Det hjælper os til at holde tålmodigt ud i vanskelige situationer, i situationer, hvor tingene går os imod – eller når vi må ændre planer, fordi de kræfter, der er på spil i virkelighedens verden, gør det nødvendigt. Princippet indbyder os til at tage spændingen på os mellem fylde og begrænsning, og her at prioritere tiden. En af de forsyndelser, som vi af og til møder i social og politisk virksomhed, er, at magtens rum tillægges en større betydning end den tid, som processer tager. At prioritere rum frem for tid fører til at blive manisk optaget af at ville løse alt her og nu, sådan at alle magtens og selvhævdelsens rum kan tages i besiddelse. Det betyder at klippe processer ud af deres tidsmæssige forløb i den formening, at man kan fastfryse dem. At prioritere tiden

¹⁸¹ Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over Kirkens sociale lære*, 161

betyder at beskæftige sig med at sætte processer i gang frem for at tage rum i besiddelse. Det er tiden, der bringer orden i rummet, oplyser det og omdanner det til led i en kæde, der stadig vokser i en irreversibel proces. Det handler om at privilegere de handlinger, der skaber ny dynamik i samfundet, og som aktiverer andre personer, andre grupper, som vil udvikle dem videre, indtil de bærer frugt i afgørende historiske begivenheder. Uden nervøs bekymring, men med klare overbevisninger og udholdenhed.

224. Jeg spørger af og til mig selv, hvem der i verden af i dag er virkelig optaget af at sætte processer i gang, der bygger et folk op – mere end af at opnå resultater her og nu, der giver et nemt, hurtigt og flygtigt politisk udbytte, men som ikke bygger menneskelivets fylde op. Måske vil historien dømme de sidste efter *Romano Guardinis* kriterium: "Den eneste målestok, der kan bruges til en korrekt evaluering af en historisk epoke, er at spørge efter, i hvor høj grad *den menneskelige tilværelses fylde* udfolder sig i den og får mening – i overensstemmelse med denne samme epokes særlige karakter og *muligheder*."¹⁸²

225. Dette kriterium egner sig også udmærket for evangeliseringen. Den kræver jo, at man holder sig horisonten for øje, at man tegner sig for gennemførlige processer og har et langsigtet perspektiv. I sit liv her på jorden gjorde også Herren selv det mange gange klart for sine disciple, at der var ting, de ikke kunne forstå nu, og at det var nødvendigt at vente på Helligånden (jf. Joh 16,12-13). Lignelsen om hveden og ukrudtet (jf. Matt 13,24-30) beskriver et vigtigt aspekt ved evangeliseringen; den viser nemlig, hvordan fjenden kan besætte Rigets *rum* og forurene det med ukrudtet, men han besejres af den gode hvede, som slår igennem, når *tiden* er inde.

Enhed går frem for konflikt

226. Konflikten kan man ikke ignorere eller skjule. Den må man tage på sig. Men hvis vi bliver ved at opholde os i den som i et fængsel, så taber vi perspektivet af syne, horisonterne indsnævres, og virkeligheden selv forbliver fragmenteret. Når vi graver os ned i en konfliktsituation, så mister vi sansen for den dybe enhed, der er i al virkelighed.

227. Når man står over for en konflikt, så er der dem, der simpelthen indregistrerer dens tilstedeværelse og så går videre, som om den ikke var der, de vasker deres hænder for at kunne fortsætte med deres liv. Andre går ind i konflikten, sådan at de bliver taget til fange af den, mister

¹⁸² *Das Ende der Neuzeit*, Würzburg ⁹ 1965, 30-31

udsynet og projicerer deres egen forvirring og utilfredshed ud på institutionerne, sådan at enhed bliver umulig. Men der er en tredje vej, som er den mest velegnede måde at møde en konflikt på. Det er at acceptere at udholde den, at få den løst, få lavet om på den ved at gøre den til et led i en ny proces. Ja – "salige er de, der stifter fred" (Matt 5,0).

228. På denne måde er det muligt at udvikle et fællesskab i forskelligheden, et fællesskab, som kun mennesker, der ikke går i for små sko, kan få i stand, de, der har modet til at gå dybere end bare til overfladen af konflikten, og som ser de andre i deres egentlige værdighed. For at kunne dét, og hvis man skal opbygge en generel venligsindet holdning på tværs i samfundet, så må vi hævde et helt nødvendigt princip, nemlig: *enhed går frem for konflikt*. Solidaritet, set i sin allerdybeste betydning og som en udfordring, bliver således en måde at skabe historien på, et dynamisk vækstområde, hvor konflikter, spændinger og modsætninger kan nå en kompleks enhed, en enhed, hvor nyt liv bliver til. Det drejer sig ikke om at sigte hverken på en synkretisme, eller på at det ene bliver opslugt af det andet – men at finde en løsning på et højere plan, en løsning, der bevarer i sig de værdifulde muligheder, der ligger i hver af de modsætninger, der er i spil.

229. Dette evangeliske kriterium minder os om, at Kristus i sig har samlet alt i ét: himmel og jord, Gud og menneske, tid og evighed, kød og ånd, person og samfund. Det tegn, på hvilket man kender denne enhed og denne forsoning af alt i ham, er fred: Kristus "er vor fred" (Ef 2,14). Forkyndelsen af evangeliet begynder altid med en fredshilsen, og freden er hele tiden kronen på værket, på relationerne mellem disciplene, dén, der giver disse relationer deres indre sammenhæng. Freden er mulig, fordi Herren har overvundet verden med dens evige konflikter, "idet han stiftede fred ved sit blod på korset" (Kol 1,20). Men hvis vi for alvor dykker ned i disse bibeltekster, vil vi opdage, at det første område, hvor vi er kaldet til at stifte fred mellem alle modsætninger, det er i vores eget indre, i vores eget liv, der hele tiden trues af en modsætningsfyldt splittelse.¹⁸³ Med hjerter, der er splintret i stumper og stykker, vil det være svært at opbygge en ægte social fred.

230. Når vi taler om freden, handler det ikke om den fred, der er forhandlet på plads – men om overbevisningen om, at enhed i Ånden kan bringe harmoni i alle forskelligheder. Det er en fred, der rækker ud over enhver konflikt, ind i en ny syntese, fuld af forjættelse. Forskelligartetheden er smuk, når den accepterer hele tiden at gå ind i en forsoningens proces, indtil en form for kulturpagt bliver beseglet, hvis resultat er en "forsonet forskellighed". Det er dette, biskopperne i Congo siger

¹⁸³ Jf. I. Quiles sj, *Filosofia de la educacion personalista*, ed. Depalma, Buenos Aires, 1981, ss. 46-53

så godt: "Vores etniske gruppers forskelligartethed er en rigdom [...] Det er alene i enheden, i hjerternes omvendelse og i forsoningen, at vi kan give vort land en fremtid".¹⁸⁴

Virkeligheden er vigtigere end idéen

231. Der er også en bipolar spænding mellem idé og virkelighed. Virkeligheden *er*, den eksisterer, helt enkelt, mens ideen bliver til, den udarbejdes. Mellem disse to må der etableres en stadig dialog; det går ikke, hvis ideen ender med at være skilt fra virkeligheden. Det er farligt at leve dér, hvor det kun er ord, der hersker, billedet, det spidsfindige argument. Heraf følger, at vi må slå til lyd for *et tredje princip*: virkeligheden står over ideen. Det forudsætter, at man undgår diverse måder at skygge for virkeligheden på: en åndelighed, som var vi engle, relativismens forskellige totalitære udtryk, de mange ord uden hold i realiteterne, skrivebordsprojekter, ahistorisk fundamentalisme, moral uden godhed, intellektualisme uden visdom.

232. Ideerne – begrebsdannelserne – er funktion af vores opfattelse af virkeligheden, vores forståelse af den og vores håndtering af den. Når idéen løsrives fra virkeligheden, bliver det til idealisme og til en ubrugelig nominalisme, som – når det går højt – klassificerer eller definerer, men ikke engagerer. Dét, som engagerer, er virkeligheden, belyst af fornuftens refleksion. Det handler om at bevæge sig væk fra en formel nominalisme og hen til en harmonisk virkelighed, hvor tingene hænger sammen. Ellers kommer man til at manipulere med sandheden – det svarer til, at man erstatter idrætstræning med skønhedspleje.¹⁸⁵ Der findes politikere – og her også kirkelige ledere – som ikke kan begribe, hvorfor folket ikke forstår, hvad de siger, og heller ikke følger dem, selv om dét, de siger, dog er så logisk og indlysende. Det er formentlig, fordi de har installeret sig i en ren idéverden og har reduceret politik eller tro til retorik. Andre har glemt det enkle og indlysende og har udefra hentet et tankesæt, som folk står fremmede over for.

233. Virkeligheden står over ideen. Dette princip knytter sig til Ordets inkarnation og til, at Ordet bliver til en praksis: "Derpå kan vi kende Guds Ånd: enhver ånd, der bekender Jesus Kristus, kommet i kød, er af Gud" (1 Joh 4,2). Et væsentligt kriterium for, om evangeliseringen befinder sig i virkeligheden, er, om den afspejler, at det allerede inkarnerede Ord til stadighed søger at inkarnere sig videre. Dette kriterium fører os – set fra én side – til at værdsætte Kirkens historie som frelseshistorie, at huske på vores helgener, som har inkultureret Evangeliet i vores folks liv, at tage

¹⁸⁴ Congos nationale bispekonferences Stående Udvalg, *Budskab om sikkerhedssituationen i landet* (5. december 2012), 11

¹⁸⁵ Jf. Platon, *Gorgias*, 465

imod hele Kirkens rige totusindårige tradition uden at forestille os, at vi skal konstruere et tankesæt, løsrevet fra denne skat, som om vi ville opfinde Evangeliet forfra. Set fra en anden side tilskynder dette kriterium os til at praktisere Ordet, at gøre retfærdighedens og kærlighedens gerninger, hvor dette Ord bærer frugt. Gør vi ikke dette, og sætter vi ikke Ordet ind i virkeligheden, så bygger vi på sand, vi forbliver i ideernes verden og forfalder til den rene inderlighed og gnosticisme, som ikke bærer frugt, og som gør Ordets dynamik gold.

Helheden står over delen

234. Også mellem globaliseringen og det lokale niveau opstår der en spænding. Opmærksomheden må være rettet mod den globale dimension, hvis man skal undgå at blive fanget ind af hverdagens smålighed. Men samtidig må det lokale perspektiv ikke tabes af syne – det vil sige alt det, der gør, at vi stadig har benene på jorden. De to poler i forening forhindrer os i at falde i én af to grøfter: den ene, hvor borgerne lever i en abstrakt og globaliserende verden, som var de passagerer i livets tog og sad i bageste vogn og så med begejstring og åben mund som bestilte klakører ud på de andres festfyrværkeri derude i verden. Den anden grøft er, hvor de bliver til en slags frilandsmuseum med indfødte eneboere, isolerede fra omverdenen; de kommer aldrig videre, de gentager de samme ting, og de formår ikke at lade sig udfordre af det, som er fremmed og anderledes, at værdsætte hele den herlighed, som Gud breder ud uden for deres grænser.

235. "Det Hele" er mere end enkeltdelen, og det er også mere end blot summen af delene. Derfor skal man ikke lade sig opsluge af begrænsede og specielle problemstillinger. Man skal altid udvide sin horisont, så man kan få øje på et større gode, der vil være til gavn for alle. Men dette skal man gøre uden at flygte, uden at miste sine rødder. Rødderne skal altid stikkes dybt ned i den frugtbare jord og i ens eget lands historie, begge er de Guds gave. Man arbejder ud fra det små, det nære, men i et større perspektiv. Sådan er det også med en person, der bevarer sin personlige egenart og ikke gemmer sin identitet bort, når han helhjertet integrerer sig i et fællesskab – han udsletter ikke sig selv, men får altid nye stimuli til sin egen udvikling. Det er hverken den globale verden, der tilintetgør – eller den isolerede lilleverden, der gør steril.

236. Vi kan her ikke bruge billedet af en kugle som model eller figur. Kuglens helhed står ikke over de enkelte dele, hvert punkt er lige langt fra centrum, og de enkelte punkter er uden indbyrdes forskelle. Den figur, vi kan bruge som billede, er polyederet (dvs. en flersidet rumlig figur. O.a.). Her ser vi, hvordan alle figurens delelementer mødes med hinanden, men hvor de enkelte elementer

bevarer deres originalitet i figurens helhed. Såvel den pastorale som den politiske aktivitet prøver i dette polyeder at sammenfatte det bedste af hvert element. De fattige med deres kultur, deres projekter og deres særlige muligheder indgår i det. Selv de personer, som man kan kritisere for deres fejltagelser, har noget at bidrage med, som ikke må gå tabt. Det, der er tale om, er at folkeslagene føjes sammen, men indenfor den verdensomspændende orden bevarer deres eget særpræg; det er alle mennesker under ét i et samfund, som stræber efter et fælles gode, der i sandhed holder dem sammen.

237. Til os kristne taler dette princip også om evangeliets helhed eller integritet, som Kirken videregiver til os og sender os ud for at forkynde. Evangeliets rige fylde inkorporerer alle, akademikere og arbejdere, forretningsfolk og kunstnere, alle. Den folkelige mystik tager på sin facon hele evangeliet til sig og inkarnerer det, så det finder udtryk i bøn, i broderligheden, retfærdigheden, kampen og festen. Det glade budskab er den Fars glæde, som ikke vil, at en eneste af hans små skal gå tabt. Således bryder Den gode Hyrdes glæde frem, når han finder det tabte får og bringer det tilbage til sin hjord. Evangeliet er surdejen, som kan få hele dejen til at hæve – det er byen, der stråler på toppen af bjerget og oplyser alle folkeslag. Evangeliet har et iboende helhedskriterium: det er stadig Den gode Nyhed, og det ophører det ikke med at være, så længe nyheden ikke er forkyndt for alle, så længe det ikke er alle dimensioner af menneskelivet, den har frugtbargjort og helbredt, så længe det ikke er alle mennesker, nyheden samler ved Rigets bord. Jo, helheden er mere end delen.

IV. DEN SOCIALE DIALOG SOM BIDRAG TIL FREDEN

238. Evangeliseringen indebærer også at gå en dialogens vej. Ser man særligt på Kirken, er der aktuelt tre dialogområder, hvor den bør være til stede i en tjeneste til gavn for menneskets fulde udvikling og for at bringe det fælles gode i stand. Disse tre områder er: dialogen med staterne, dialogen med civilsamfundet – som indbefatter dialogen med kulturer og med videnskaberne – og dialogen med de andre troende, som ikke tilhører Den katolske Kirke. I alle tre tilfælde "taler Kirken ud fra det lys, som troen skænker den", ¹⁸⁶ den medbringer sin totusindårige erfaring, og den har hele tiden menneskenes liv og lidelser for øje. Dette når ud over den blotte fornuft – men det har

¹⁸⁶ Benedikt XVI, *Tale til kurien* (21. december 2012); AAS 105 (2013), 51

også en betydning, som kan berige de ikke-troende, og som indbyder fornuften til at udvide sine perspektiver.

239. Kirken forkynder "Fredens evangelium" (Ef 6,15), og den er åben for samarbejdet med alle nationale og internationale myndigheder med henblik på at tage vare på dette universelle og så store gode. Når Nyevangelsiseringen forkynder Jesus Kristus, som er freden i egen person (jf. Ef 2,14), så engagerer den alle døbte i at være fredens redskaber og troværdige vidner om et forsonet liv.¹⁸⁷ Øjeblikket er inde til at forstå, hvordan man – i en kultur, der privilegerer dialogen som måden at mødes på – kan begynde at lede efter konsensus og enighed, men uden at skille dette fra engagementet for et retfærdigt samfund, med sin historie i behold og uden at udelukke nogen. Det egentlige ophav til denne proces, dens historiske aktør, det er folket og dets kultur og ikke en enkelt social klasse, en fraktion, en gruppe, en elite. Vi har ikke brug for et projekt, der ejes og køres af nogle få og *for* nogle få, ej heller for en velartikuleret minoritet, der optræder som sandhedsvidner eller tager monopol på at udtrykke, "hvad vi alle sammen mener". Det drejer sig om at enes, så vi kan leve sammen, om en social pagt, en kulturpagt.

240. Det er statens opgave at tage vare på og fremme det fælles gode i samfundet.¹⁸⁸ På basis af principperne om solidaritet og subsidiaritet og med en stor indsats for politisk dialog og for at skabe konsensus spiller staten en afgørende rolle i arbejdet for alles hele og fulde udvikling. Denne rolle kan staten ikke uddelegere. Den kræver under de aktuelle omstændigheder en dyb ydmyghed, hvad samfundsmæssige forhold angår.

241. I sin dialog med stat og civilsamfund har Kirken ikke løsninger på alle enkeltspørgsmål. Men sammen med de forskellige kræfter i samfundet arbejder Kirken med på de forslag, som bedst kan modsvare den menneskelige persons værdighed og det fælles gode. Når den gør det, så fremlægger den altid klart og tydeligt de grundlæggende værdier i menneskets tilværelse for at videregive de holdninger, som efterfølgende kan omsættes i politisk handling.

¹⁸⁷ Jf. *Propositioner* 14

¹⁸⁸ Jf. *Den katolske Kirkes Katekismus*, 1910; Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred, *Kompendium over den katolske Kirkes sociale lære*, 168

Dialogen mellem troen, fornuften og videnskaberne

242. Dialogen mellem videnskab og tro er også del af den evangeliserende indsats, som stifter fred.¹⁸⁹ Scientismen – den dogmatiske tro på videnskaben – og positivismen afviser "at acceptere validiteten af former for erkendelse, som adskiller sig fra dem, der er de eksakte videnskabers egne".¹⁹⁰ Kirken foreslår en anden vej, som kræver en syntese mellem en ansvarlig brug af de empiriske videnskabers egen metodologi og andre vidensformer såsom filosofi, teologi og troen selv, som løfter mennesket op til det mysterium, der transcenderer menneskets natur og intelligens. Troen er ikke bange for fornuften; tværtimod efterspørger troen den og har tillid til den, fordi "både fornuftens og troens lys kommer fra Gud",¹⁹¹ og der ikke kan være nogen modsætning imellem dem. Evangeliseringen er opmærksom på de videnskabelige landvindinger for at se dem i lyset fra troen og den naturlige lov, sådan at de altid kommer til at respektere, at den menneskelige person er det centrale og har uantasteligt værd i alle faser af sin eksistens. Hele samfundet kan blive rigere takket være denne dialog, som åbner nye horisonter for tanken og giver fornuften flere muligheder. Også dét er en vej til harmoni, en vej, hvor der stiftes fred.

243. Kirken har intet ønske om at ville standse videnskabens formidable fremskridt. Tværtimod glæder den sig over dette fremskridt og nyder endda godt af det, idet den erkender det enorme potentiale, som Gud har givet menneskeånden. Når videnskaberne gør fremskridt og herunder påviser evidensen af en bestemt konklusion – alt mens de med akademisk strenghed holder sig inden for deres specifikke genstandsområde – så modsiger troen ikke denne konklusion. Lige så lidt kan de troende hævde, at en videnskabelig hypotese, som tiltaler dem, men som ikke er blevet tilstrækkeligt bevist, opnår vægt som et troens dogme. Men det hænder af og til, at nogle videnskabsmænd går ud over deres felts genstandsområde og kommer med påstande eller konklusioner, der går videre end det strengt videnskabelige. I det tilfælde, er det ikke noget rationelt, som bringes til torvs, men en bestemt ideologi, der spærrer vejen for en ægte, fredelig og frugtbar dialog.

Den økumeniske dialog

244. Det økumeniske engagement er svaret på Herren Jesu bøn: "At de alle må være ét" (Joh 17,21). Det kristne budskabs troværdighed ville være meget større, hvis de kristne kom ud over deres

¹⁸⁹ Jf. *Propositioner* 54

¹⁹⁰ Johannes Paul II, rundskrivelse *Fides et Ratio* (14. september 1998), 88; AAS 91 (1999), 74

¹⁹¹ Thomas af Aquin, *Summa contra Gentiles*, I, VII; jf. Johannes Paul II, rundskrivelse om forholdet mellem tro og fornuft *Fides et ratio* (14. september 1998), 43; AAS 91 (1991), 39

splittelser, og hvis Kirken således kunne virkeliggøre "sin egen fylde af katolicitet i de børn, som visse er blevet inkorporeret i den ved dåben, men dog er adskilt fra dens fulde fællesskab".¹⁹² Vi må altid huske på, at vi er pilgrimme, og at vi vandrer sammen på pilgrimsvejen. Derfor må man betro sit hjerte til den, man følges med på vejen, uden mistænksomhed og uden mistillid, og frem for alt have dét for øje, som vi søger: freden på den eneste Guds ansigt. At have tillid til den anden er som et stykke håndværk; freden er et håndværk. Jesus har sagt det til os: "Salige er de, der arbejder på freden" (Matt 5,9, alternativ oversættelse). I dette engagement går også den gamle profeti i opfyldelse imellem os: "De skal smede deres sværd om til plovjern" (Es 2,4).

245. Set i dette lys er økumenien et bidrag til enheden i den menneskelige familie. Tilstedeværelsen ved Synoden af patriarken af Konstantinopel, hans Hellighed Bartholomæus I og ærkebiskoppen af Canterbury, Douglas Williams¹⁹³ var en sand Guds gave og et værdifuldt kristent vidnesbyrd.

246. Splittelsen mellem kristne er et antividnesbyrd, især i Asien og Afrika. I betragtning af, hvor alvorlig en sag dette er, haster det med at søge veje til enhed. Missionærerne i disse dele af verden bliver ved at tale om den kritik, de klager og den hån, de er udsat for, på grund af den forargelse, som splittelsen mellem kristne vækker. Hvis vi koncentrerer os om de ting, der forener os, og husker på princippet om sandhedernes hierarki (altså at ikke alle sandheder er lige vigtige. O.a.), så vil vi kunne bevæge os med faste skridt hen imod fælles udtryk i forkyndelsen, tjenesten og vidnesbyrdet. Vi kan ikke være ligeglade med, at der stadig er enorme menneskemasser, der ikke har modtaget budskabet om Jesus Kristus. Men – engagementet for den enhed, som skal fremme modtagelsen af Jesus Kristus, kan ikke bare være diplomati, og engagementet kan heller ikke være noget, der tvinges igennem – hvis det da skal blive til en vej i evangeliseringen, der ikke er til at komme uden om. Og i lande, som er ødelagt af vold, forsyner tegnene på de kristnes splittelse dem, der ellers skulle være fredens surdej, med flere motiver til konflikt. Og dog er de forhold, der forener os, i den grad talrige og værdifulde! Og hvis vi for alvor tror på Åndens frie og gavmilde virke, så er der så mange ting, vi kan lære af hinanden! Det handler ikke kun om at få informationer om de andre, så vi lærer dem bedre at kende, men om at høste det, som Ånden har sået i dem, som en gave, der også er til os. For blot at give et eksempel: i dialogen med de ortodokse brødre har vi katolikker muligheden for at lære noget mere om, hvad der ligger i kollegialiteten mellem biskopperne, og om erfaringer med synodeprincippet. Gennem en udveksling af gaver kan Ånden hver gang føre os stadig længere mod sandheden og det gode.

¹⁹²

Det andet Vatikankoncils dekret om økumenien *Unitatis redintegratio*, 4

¹⁹³

Jf. *Propositioner* 52

Forholdet til jødedommen

247. Vi omfatter det jødiske folk med særlig interesse. Det er det folk, hvis Pagt med Gud aldrig er blevet tilbagekaldt, for "sine nådegaver og sit kald fortryder Gud ikke" (Rom 11,29). Kirken har en væsentlig del af Den hellige Skrift fælles med jødedommen, og den betragter Pagts folk og dets tro som en hellig rod til sin egen kristne identitet (jf. Rom 11,16-18). Som kristne kan vi ikke betragte den jødiske tro som en fremmed religion. Vi henregner jo heller ikke jøderne til sådanne, som er kaldede til at opgive deres guder for at omvende sig til den sande Gud (jf. 1Tess 1,9). Sammen tror vi på den ene Gud, som handler i historien, og sammen med jøderne tager vi det fælles åbenbarede Ord til os.

248. Dialogen og venskabet med Israels børn er en del af Jesu disciples liv. Den hengivenhed, der har udviklet sig, får os til at sørge oprigtigt og bittert over de forfærdende forfølgelser, som de blev udsat for, især de forfølgelser, som involverer eller har involveret kristne.

249. Gud fortsætter med at gøre sin gerning i den første Pagts folk; han får skatte af visdom til at blive til, en visdom, der springer frem af mødet med Guds ord. Derfor bliver Kirken også rigere, når den indhøster de værdier, der hører til jødisk trosliv. Selv om der er forhold, vi som kristne er overbeviste om, der ikke kan accepteres i jødisk tro, og selvom Kirken ikke kan ophøre med at forkynde Jesus som Herre og Messias – så eksisterer der en rig komplementaritet, som gør det muligt for os sammen at læse den hebraiske Bibels tekster og gensidigt at hjælpe hinanden med at uddybe Ordets rigdomme – ligesom denne komplementaritet også tillader os at dele mange etiske holdninger og en fælles bekymring for retfærdigheden i verden og folkenes udvikling.

Den interreligiøse dialog

250. En åben holdning i sandhed og kærlighed skal karakterisere dialogen med troende fra de ikke-kristne religioner, på trods af mange forskellige hindringer og vanskeligheder, især parternes fundamentalisme. Denne interreligiøse dialog er en nødvendig betingelse for verdensfreden, og den er følgelig en pligt for de kristne, lige som den er det for de andre religiøse samfund. Denne dialog er primært en samtale om menneskelivet eller simpelt hen, sådan som de indiske biskopper siger det, "en åben holdning overfor dem, hvor man deler deres glæder og sorger".¹⁹⁴ Således lærer vi at acceptere de andre i deres anderledes måde at være på, at tænke på, at udtrykke sig på. På denne

¹⁹⁴ Den indiske bispekonferences 30. generalforsamling, afsluttende erklæring: *The Church's Role for a Better India* (8. marts 2012), 8.9

måde vil vi sammen kunne tage pligten på os til at være retfærdighedens og fredens tjenere, en pligt, der skal blive til et grundlæggende kriterium for alt, hvad der foregår mellem os. En dialog, hvor man søger den sociale fred og retfærdigheden, er i sig selv – udover det blot pragmatiske – et etisk engagement, der skaber nye sociale vilkår. Bestræbelserne omkring et bestemt emne kan blive til en proces, hvor de to parter ved gensidigt at lytte til den anden, kan nå en større autenticitet og blive beriget. Det vil sige, at sådanne bestræbelser også kan betyde kærlighed til sandheden.

251. I denne bestandigt venlige og hjertelige dialog må man aldrig se bort fra den væsentlige forbindelse mellem dialog og forkyndelse; det er denne forbindelse, som fører Kirken til at opretholde og intensivere relationerne med de ikke-kristne.¹⁹⁵ En udglattende synkretisme ville i grunden være det samme som at signalere en totalitær holdning fra deres side, som mener at kunne bringe en forsoning i stand ved at sætte parentes om værdier, som er hinsides deres rækkevidde, og som de ikke har ejerskab til. En virkelig og sand åbenhed indebærer, at man holder fast ved sine egne dybeste overbevisninger med en tydelig identitet fuld af glæde, men er "åben over for den andens overbevisninger for at kunne forstå dem" og "velvidende, at dialogen kan være en kilde til berigelse for begge".¹⁹⁶ En diplomatisk åbenhed, der siger ja til alting for at skøjte udenom problemerne, fører ingen steder hen, for den ville være en måde at narre den anden på og fornægte det gode, man selv har modtaget som en gave, der gavmildt skal deles. Evangeliseringen og den interreligiøse dialog er langt fra modsætninger, de støtter tværtimod hinanden og giver gensidigt næring til hinanden.¹⁹⁷

252. Forholdet til muslimerne får større og større betydning i vore dage. Deres tilstedeværelse gør sig i dag i særlig grad gældende i adskillige lande med en kristen tradition, hvor de uhindret kan fejre deres gudstjeneste og leve integreret i samfundet. Man må aldrig glemme, at de "bekender sig til Abrahams tro, de tilbeder som vi den ene Gud, der er barmhjertig, og som vil dømme menneskene på den yderste dag".¹⁹⁸ Islams hellige skrifter bevarer en del af den kristne lære; Jesus Kristus og Maria er genstand for dyb veneration, og vi ser med beundring, hvordan muslimske unge og gamle, mænd og kvinder er i stand til hver eneste dag at hellige tid til bøn og til trofast at tage del i deres religiøse ritualer. Samtidig har mange af dem en dyb overbevisning om, at deres liv i sin

¹⁹⁵ Jf. *Propositioner* 53

¹⁹⁶ Johannes Paul II, rundskrivelse om Kristi mission *Redemptoris missio* (7. december 1990), 56: AAS 83 (1991), 304

¹⁹⁷ Jf. Benedikt XVI, *Tale til kurien* (21. december 2012): AAS 105 (2013), 51; Det andet Vatikankoncils dekret om Kirkens missionale virke *Ad gentes*, 9; *Den katolske Kirkes Katekismus*, 856

¹⁹⁸ Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, 16

helhed kommer fra og er til for Gud. De anerkender også nødvendigheden af at svare Gud med et etisk engagement og med at vise barmhjertighed mod de fattigste.

253. For at understøtte dialogen med Islam er det afgørende nødvendigt, at de, der skal tale med hinanden, er ordentligt forberedt, ikke alene for at de kan være solidt og lykkeligt rodfæstet i deres egen identitet, men også for at de kan være i stand til at se de andres værdier, at forstå de bekymringer, der ligger bag ved deres fordringer, og for at bringe det, vi har fælles, frem i lyset. Hvad angår os kristne, skal vi tage imod de muslimske indvandrere, der kommer til vores lande, med venlighed og respekt – på samme måde, som vi også håber og ønsker at blive modtaget og respekteret i lande med islamisk tradition. Jeg beder og bønfaller ydmygt disse lande om at give de kristne frihed til at fejre gudstjeneste og leve deres tro, og her at tænke på den frihed, som muslimske troende nyder i så henseende i de vestlige lande! Når vi står over for begivenheder med foruroligende udslag af voldelig fundamentalisme, så må hengivenheden overfor de sande muslimer få os til at undgå hadefulde generaliseringer, eftersom det sande Islam og en autentisk tolkning af Koranen går imod en enhver form for vold.

254. I kraft af Guds frie beslutning kan ikke-kristne, der lever efter deres samvittighed, leve som "retfærdiggjorte af Guds nåde"¹⁹⁹ og således være "tilknyttet Jesu Kristi påskemysterium".²⁰⁰ Men fordi den helliggørende nåde har en sakramental dimension, så vil Guds virke i dem gå i retning af at skabe tegn, ritualer og hellige udtryksformer, og dette vil igen få andre mennesker til at nærme sig fællesskabets erfaring af at vandre mod Gud.²⁰¹ Der er her ikke tale om hverken den betydning eller den virkekraft, der hører til de sakramenter, som Kristus har indstiftet, men tegn, riter og udtryk kan være kanaler, som Ånden selv skaber for at frisætte de ikke-kristne fra den ateistiske immanentisme eller fra rent individuelle religiøse oplevelser. Den samme Ånd vækker overalt forskellige former for praktisk visdom, som bidrager til at kunne klare tilværelsen med alle dens mangler og til at leve i større fred og harmoni. Vi kristne kan også drage nytte af denne rigdom, som er blevet grundfæstet gennem århundreder; den kan hjælpe os til bedre at leve ud af vores egne overbevisninger.

¹⁹⁹ Den internationale teologikommission, *Kristendommen og religionerne* (1996) 72: Ench. Vat. 15, n. 1061

²⁰⁰ *Ibid*

²⁰¹ Jf. *Ibid*, nn 81-87: Ench Vat. 15, nn. 1070-1076

255. Synodefædrene har mindet om betydningen af respekten for religionsfriheden, set som en fundamental menneskeret.²⁰² Religionsfriheden omfatter "friheden til at vælge den religion, som man mener er den sande, og til offentligt at give udtryk for sin tro".²⁰³ En sund pluralisme, der i sandhed respekterer forskelle og værdier som det, de er, indebærer ikke en privatisering af religionerne for at få dem bragt til tavshed og henvist til den enkeltes samvittigheds lønkammer – eller til kirkernes, synagogernes og moskeernes lukkede område uden for resten af samfundet. Dette ville faktisk betyde en ny form for diskrimination og undertrykkelse af religionsfrihed. Den skyldige respekt overfor agnostiske og ikke-troende minoriteter må ikke tage vilkårligt overhånd sådan, at et troende flertals overbevisninger ikke får lov at komme til udtryk, eller sådan, at rigdommen i de religiøse traditioner ignoreres. I det lange løb ville dette komme til at vække mere bitterhed end tolerance og fred.

256. Når man rejser spørgsmålet om religionens påvirkning af det offentlige liv, må man skelne mellem forskellige måder at praktisere troen på. Både den intellektuelle verden og pressens kommentarer forfalder ofte til grove og ikke særligt akademiske generaliseringer, når de taler om, hvad der er galt med religionerne, og de er ofte ude af stand til at se, at ikke alle troende og heller ikke alle religiøse autoriteter er ens. Der er nogle politikere, der benytter sig af denne uklarhed til at retfærdiggøre diskriminerende indgreb. Andre gange taler man nedsættende om skrifter, der er blevet til i en trosmæssig kontekst, og glemmer, at klassiske religiøse tekster kan give mening i enhver tid, og at de har en motivationskraft, der altid åbner nye horisonter, stimulerer tanken og får intellekt og følelsesliv til at udvikles. De – teksterne – bliver nedgjort af et rationalistisk snæversyn. Er det fornuftigt og civiliseret at forvise dem til glemsel, alene fordi de kommer fra en kontekst, der hedder religiøs tro? De rummer væsentlige principper, der er dybt humanistiske, og som har en rationel værdi, selv om de er præget af religiøse symboler og læresætninger.

257. Som troende føler vi os også nær ved dem, der ikke vedkender sig nogen form for religiøs tradition, men som oprigtigt søger sandheden, godheden, skønheden – alt det, som for os finder deres fulde udtryk og har deres kilde i Gud. Vi ser dem som vigtige allierede i engagementet for forsvaret af menneskets værdighed, for opbygningen af en fredelig sameksistens mellem folkene og for beskyttelsen af skaberværket. Et særligt rum er det, som kaldes de nye *Areopagos*, som fx

²⁰² Jf. *Propositioner* 16

²⁰³ Benedikt XVI, eftersynodal apostolsk skrivelse *Ecclesia in Medio Oriente* (14. september 2012), 26: AAS 104 (2012), 762

Hedningernes Forgård, hvor "troende og ikke-troende kan være i dialog om grundlæggende emner inden for etik, kunst, videnskab og om en søgen efter transcendens".²⁰⁴ Også dét er en vej til fred for en såret verden.

258. Med udgangspunkt i nogle sociale spørgsmål, der er væsentlige set i perspektivet af menneskehedens fremtid, har jeg endnu engang forsøgt at gøre det klart, at evangeliets forkyndelse har en social dimension, der ikke er til at komme uden om. Det har jeg gjort for at tilskynde alle kristne til altid at manifestere denne dimension i deres ord, deres holdninger og deres handlinger.

²⁰⁴

Propositioner 55

KAPITEL 5

AT EVANGELISERE, BÅRET AF ÅNDEN

259. Forkyndere af Evangeliet, som bæres af Ånden – det vil sige mennesker, der uden frygt åbner sig for Helligåndens virken. Ved Pinsen får Helligånden apostlene til at gå ud af sig selv, og den forvandler dem til forkyndere af Guds vældige gerninger, som hver og én begynder at forstå på sit eget modersmål. Og Helligånden indgyder endvidere styrke til at forkynde Evangeliets nyhed med frimodighed – *parresía* – og højt og tydeligt, til enhver tid og overalt, også når apostlene må gå imod strømmen. Lad os i dag tage vores tilflugt til bønnen og påkalde Ånden – uden Ånden står al aktivitet i fare for at være forgæves og forkyndelsen i fare for i sidste ende at mangle sjæl. Jesus vil have evangeliserende kristne, som forkynnder det glade budskab ikke blot i ord, men også og især gennem et liv, der er som forklaret af Guds nærvær.

260. I dette sidste kapitel er det ikke min hensigt at bringe en syntese af kristen spiritualitet, og heller ikke at udvikle store emner såsom bønnen, den sakramentale tilbedelse eller den liturgiske fejring af troen – om alt dette findes der allerede værdifulde tekster fra læreembedets side, ligesom store forfattere har skrevet kendte værker herom. Jeg har ingen idé hverken om at erstatte eller om at forsøge at overgå så stor en rigdom. Jeg forestiller mig kun at fremsætte nogle refleksioner om ånden i Nyevangoliseringen.

261. Når man siger om noget, at det har en "ånd", så plejer man at tænke på de indre drivkræfter, som tilskynder, motiverer, opmuntrer og giver mening til, hvordan der handles på det personlige og på fællesskabets plan. En evangelisering, der sker "med ånd", er helt forskellig fra at opleve at have en bunke opgaver, der står som en tyngende pligt, som man kun lige netop tåler eller overstår på trods af, hvad man selv kunne have lyst til eller ønske. Hvor ville jeg dog gerne finde ord for at tilskynde til en evangeliseringens tid, der var mere fuld af iver, gledere, storsindet, fuld af frimodighed, fuld af dyb kærlighed og af smittende liv! Men – jeg ved godt, at ingen motivering vil slå til, hvis ikke Åndens ild brænder i hjerterne, for når det kommer til stykket, er en evangelisering "med ånd" en evangelisering med Helligånd, thi Helligånden er sjælen i den evangeliserende kirke. Og førend jeg kommer med nogle bud på åndelige motiveringer og forslag, så påkalder jeg endnu engang Helligånden; jeg beder den komme for at forny, ryste, ja skubbe til Kirken, så den tør gå uden for sig selv for at evangelisere alle folkeslag.

I. MOTIVER TIL ET FORNYET MISSIONALT *DRIVE*

262. "Forkyndere med ånd" – det vil sige forkyndere, der beder og arbejder. Set ud fra evangeliseringens synspunkt er der ikke brug for at komme med mystik uden et stærkt socialt og missionalt engagement, men heller ikke brug for sociale og pastorale taler og en ditto praksis uden åndelighed, der forandrer hjertet. Disse ufuldstændige og usammenhængende bud på evangelisering når kun ud til mindre grupper og har ingen virkelig gennemslagskraft, fordi de amputerer Evangeliet. Det handler altid om at få skabt og opdyrket et indre rum, hvor engagementet og den aktive indsats henter en kristen betydning.²⁰⁵ Uden god tid til tilbedelse, til et møde i bøn med Guds Ord, til en oprigtig dialog med Herren, så tømmes opgaverne let for mening, vi svækkes af træthed og af vanskelighederne, og iveren dør ud. Kirken kan ikke undvære bønnens åndedræt, og det glæder mig utroligt meget, at bedegrupper, forbønsgrupper, læsning i bøn af Ordet og Den evige Tilbedelse får større og større udbredelse i alle kirkelige institutioner. På samme tid "må vi afvise fristelsen til at tilbyde en privatiseret og individualistisk spiritualitet, som stemmer dårligt overens med næstekærlighedens krav, for ikke at tale om, hvad menneskevordelsen indebærer".²⁰⁶ Der er en risiko for, at visse aspekter af bønslivet kan blive en undskyldning for ikke at engagere sig i sendelsen, fordi en privatiseret livsstil kan få den kristne til at flygte ind i en falsk åndelighed.

263. Det er sundt at huske på de første kristne og på de mange brødre og søstre i tidens løb, som var fyldt af glæde, fyldt af mod, utrættelige i forkyndelsen og i stand til stor udholdenhed. Der er dem, der trøster sig med den undskyldning, at det er sværere i dag; og dog må vi erkende, at betingelserne i det romerske kejserrige ikke just var gunstige for forkyndelsen af Evangeliet, heller ikke for kampen for retfærdighed eller for forsvaret af menneskets værdighed. Gennem hele historien gør menneskelig skrøbelighed sig gældende og ligeledes den sygelige selvoptagethed, den bekvemme egoisme og endelig begæret, som lurder på os alle. Sådan er det hele tiden, under den ene eller anden form; det har med den menneskelige begrænsning at gøre, mere end med omstændighederne. Så vi skal ikke sige, at det er sværere i dag – det er bare på en anden måde. Lad os hellere lære af helgenerne, som er gået forud for os, og som ikke er vejet uden om de vanskeligheder, der hørte til deres tid. Derfor foreslår jeg, at vi bruger noget tid på at finde frem til motiver, der kan hjælpe os med at følge i deres spor i dag.²⁰⁷

²⁰⁵ Jf. *Propositioner* 36

²⁰⁶ Johannes Paul II, apostolsk brev ved indgangen til det tredje årtusinde *Novo Millennio ineunte* (6. januar 2001), 52: AAS 93 (2001), 304

²⁰⁷ Jf. V. M. Fernández, *"Espiritualidad para la esperanza activa. Discurso en la apertura del I Congreso Nacional de Doctrina social de la Iglesia"* (Rosario 2011), i : UCActualidad 142 (2011) 16

Det personlige møde med Jesu frelsende kærlighed

264. Det første motiv til at evangelisere er Jesu kærlighed, som vi har modtaget, erfaringen af at være frelst af ham – det er den, som driver os til at elske ham stadigt mere. Men – det ville vel være en underlig kærlighed, som ikke føler nødvendigheden af at tale om den, man elsker, at tale om ham, at gøre ham kendt? Hvis vi ikke mærker det intense ønske om at meddele os om ham, så må vi tage os tid til at bede ham komme og tage os fangen. Vi har brug for hver eneste dag at bede om hans nåde, så han åbner vores kolde hjerte og ryster vores lunkne og overfladiske liv. Når vi står foran ham med et åbent hjerte og lader ham betragte os – så genkender vi det kærlighedens blik, som Nathanael lærte at kende den dag, da Jesus kom ind i hans liv og sagde til ham: "Jeg så dig, da du sad under figentræet" (Joh 1,48). Hvor gør det godt at være foran et krucifiks eller at knæle foran sakramentet og bare være dér med hans blik hvilende på sig! Hvor er det godt for os, at han kommer for at røre ved vores liv og puffer os ud for at videregive det nye liv fra ham! Når det kommer til stykket, så er det, der sker, at "dét, vi har set og hørt, det forkynnder vi også for jer" (1 Joh 1,3). Det bedste motiv til at beslutte sig for at meddele Evangeliet videre, er at beskue det ret med kærlighed, at dvæle ved det og at læse det med hjertet. Hvis vi går ombord i det på denne måde, vil det overraske os, så smukt det er, og hver gang vil det tryllebinde os. Det er altså bydende nødvendigt at genfinde en kontemplativ holdning, som vil gøre det muligt for os hver dag igen og igen at opdage, at vi har fået betroet et gode, der gør os mere menneskelige, og som hjælper til at leve et nyt liv. Der findes ikke noget bedre at viderebringe til andre.

265. Hele Jesu liv – hans måde at forholde sig til de fattige på, hans gestus, sammenhængen i alt, hvad han gjorde og sagde, hans daglige og enkle gavmildhed og til sidst hans totale selvhengivelse – alt er dyrebart for os og taler til os i vores eget liv. Hver gang, der er nogen, der begynder at opdage ham, bliver vedkommende overbevist om, at dette lige netop er sagen, det er dét, som også andre har brug for, selv om de ikke ved af det: "Det, som I lærer uden at kende det, det kommer jeg for at forkynde for jer!" (ApG 17,23). Vi mister af og til begejstringen for sendelsen og glemmer, at *Evangeliet svarer til menneskers dybeste behov*, thi vi er alle blevet skabt for dét, som Evangeliet lægger frem for os: venskabet med Jesus og kærligheden til medmennesket. Når det lykkes for os at give rammende og smukt udtryk for det væsentlige i Evangeliet, så vil dette budskab med sikkerhed give svaret på hjerternes allerdybeste behov: "Missionæren er overbevist om, at der allerede, såvel hos den enkelte som hos folkeslagene, takket være Åndens virke eksisterer en forventning – om den så end er ubevidst – om at kende sandheden om Gud, om mennesket, om den vej, der fører til frihed fra synd og død. Begejstringen for at forkynde Kristus stammer fra overbevisningen om, at man

kommer med et svar på denne forhåbning".²⁰⁸ Ja – dynamikken i evangeliseringen grunder sig på denne overbevisning. Vi råder over en skat af liv og kærlighed, som ikke kan bedrage, det budskab, som hverken kan manipulere eller skuffe. Det er et svar, som formulerer sig i det dybeste lag af mennesket, og som kan holde det oppe og højne det. Det er den sandhed, der ikke går af mode, fordi den formår at trænge igennem dér, hvor intet andet kan nå ind. Vores uendelige sørgmodighed kan kun stilles af en uendelig kærlighed.

266. Denne overbevisning støttes så også af den personlige erfaring af at mærke hans venskab og hans budskab – en erfaring, der stadigt fornyes. Man kan ikke holde ud i en engageret evangelisering, hvis man ikke ud fra sin egen erfaring er overbevist om den forskel, der er på at have lært Jesus at kende og ikke at kende ham – på at vandre med ham og selv at famle sig frem, på at kunne lytte til ham og at ignorere hans Ord – ja, om forskellen på at kunne have ham bestandig for øje, tilbede ham, finde hvile i ham og ikke at gøre alt dette. At prøve på at bygge verden op med hans Evangelium er noget andet end at gøre det blot med sin egen fornuft. Vi ved godt, at sammen med ham bliver livet meget mere til i fylde, det er lettere at finde en mening i alt. Det er derfor, vi forkynder. Den sande forkynder, der aldrig holder op med at være discipel, ved, at Jesus går med ham, taler, når han taler, trækker vejret sammen med ham, arbejder sammen med ham. Han mærker, at Jesus er lyslevende til stede sammen med ham midt i al missionel aktivitet. Hvis man ikke opdager, at Jesus er dér, lige i selve hjertet af den missionale opgave, så mister man straks gejsten og kommer til at tvivle på dét, man siger – man mangler kraft og lidenskab. Og er der én, der ikke er overbevist, begejstret, sikker, forelsket – så overbeviser han ingen.

267. Vi er forenet med Jesus – lad os da søge, hvad han søger, elske, hvad han elsker. Når alt kommer til alt, er det Faderens herlighed, vi søger – vi lever og handler "til pris for hans nådes herlighed" (Ef 1,6). Hvis vi vil give os selv helt og fuldt og til stadighed, så må vi lægge alle andre motiver bag os. Dette er det endegyldige motiv, det dybeste, det største, det er rationalet i og meningen med hele resten. Det er Faderens ære og herlighed, som Jesus søgte hele sit liv igennem. Han er jo Sønnen, fyldt af en evig glæde, med hele sit væsen "vendt mod Faderens favn" (Joh 1,18). Hvis vi er forkyndende disciple, så er det – før noget andet – fordi Jesus har sagt til os: "Derved herliggøres min Far, at I bærer megen frugt" (Joh 15,8). Hinsides om det nu passer os eller ej, interesserer os eller ikke, om vi kan bruge det til noget eller ej – hinsides vores ønskes, vores

²⁰⁸ Johannes Paul II, rundskrivelse om Kristi mission *Redemptoris missio* (7. december 1990), 45: AAS 83 (1991), 292

fatteevnes, vores motivers småtskårne begrænsninger – hinsides alt dette, så forkynder vi til Faderens større ære, den Far, der elsker os.

Den åndelige glæde ved at være et folk

268. Guds Ord indbyder os også til at vedkende os, at vi er et folk: "I, som før ikke var et folk, men som nu er Guds folk" (1 Peter 2,10). Skal vi være sande forkyndere, må vi også udvikle en åndelig sans for at være tæt på folks liv – helt dertil, at vi får øjnene op for, at dette er en kilde til en anden og mere udtalt glæde. At gå ud i mission er en lidenskab for Jesus – men også for hans folk. Når vi standser op foran den korsfæstede Jesus, forstår vi hele hans kærlighed – den, som giver os en værdighed og holder os oppe; men hvis vi ikke er blinde, så begynder vi samtidig at opfatte, at Jesu blik – fuldt af hengivenhed og varme – ser længere ud og retter sig mod hele hans folk. Således opdager vi på ny, at han vil gøre brug af os for at komme stadigt nærmere ved det folk, han elsker. Han tager os ud af folkets midte og sender os til sit folk, sådan at vores identitet ikke kan forstås uden dette tilhørsforhold.

269. Når det gælder denne evangeliske satsning, som bringer os ind i hjertet af folket, så er Jesus selv forbilledet. Hvor er det godt for os at se ham tæt på alle! Når han talte med nogen, så han ham ind i øjnene med en dyb og kærlig opmærksomhed: "Jesus så på ham og fattede kærlighed til ham", siger Markus (Mark 10,21). Vi ser, hvordan han er tilgængelig, når han nærmer sig den blinde ved vejkannten (jf. Mark 10,46-52), og når han spiser og drikker med syndere uden at bekymre sig om, at man ser på ham, som var han en frådser og dranker (jf. Mark 2,16 og Matt 11,19). Vi ser, hvordan han ikke trækker sig, men lader en prostitueret salve hans fødder (jf. Luk 7,36-50) og er til rådighed for en natlig samtale med Nikodemus (jf. Joh 3,1-15). Jesu selvhengivelse på korset er ikke andet end kulminationen på den måde, han har levet hele sit liv på. Dette forbillede fængsler os, så vi får viljen til at integrere os dybt i samfundet, til at dele alles liv og lytte til deres uro og bekymringer, samarbejde materielt og åndeligt med dem i det, de trænger til, glæde os med dem, der er glade, sørge med dem, der græder, og engagere os i opbygningen af en ny verden, skulder ved skulder med de andre. Men altså – ikke som en sur pligt, som en tyngende byrde, der udmatter os, men som et personligt valg, som fylder os med glæde og giver os en identitet.

270. Vi er af og til fristede til at være som kristne, der holder sig på sikker afstand af Herrens sårmærker. Og så vil Jesus dog, at vi skal komme i berøring med den menneskelige elendighed, med de andres lidende krop. Han forventer, at vi giver afkald på at lede efter disse private eller

fælles "heller" i tilværelsen, hvor vi kan holde os på afstand af dét, der er på spil i de menneskelige dramaer – give afkald på dette for at kunne acceptere virkeligt at have med de andres konkrete tilværelse at gøre og for at lære ømhedens styrke at kende. Når vi gør dét, så bliver vores liv altid eventyrligt kompliceret, og vi oplever den intense erfaring af at være et folk, af at tilhøre et folk.

271. Det er rigtigt, at vi i vores omgang med verden indbydes til at gøre rede for vores håb, men ikke som fjender, der peger fingre og fordømmer. Vi advares på meget tydelig vis om, at det skal ske "med sagtnodighed og guds frygt" (1 Pet 3,16), og "idet I holder fred med alle mennesker, om det er muligt, så vidt det står til jer" (Rom 12,18). Vi er også kaldede til at forsøge at "overvinde det onde med det gode" (Rom 12,21) uden at blive trætte af at "gøre dét, som er ret," (Gal 6,9) og uden at have en prætention om at være bedre end andre, men snarere at "sætte de andre højere end jer selv" (Fil 2,3). Herrens apostle havde jo "hele folkets yndest" (ApG 2,47; jf. 4,21.33; 5,13). Det er helt tydeligt, at Jesus Kristus ikke vil have, at vi er som "fine folk", der ser ned på andre, men at vi er mænd og kvinder "af folket". Dette er hverken noget, paven har fundet på, eller et pastoralt valg blandt andre muligheder; det er dét, som Guds Ord viser os hen til, fuldstændig klart, indiskutabelt og direkte, så det ikke behøver fortolkninger, som kun ville fjerne dets udfordrende kraft. Lad os leve dette Ord "*sine glossa*", uden kommentarer. Sådan kommer vi til at opleve den missionale glæde ved at dele folkets liv, det folk, der er trofast mod Gud og forsøger at få ilden til at brænde i verdens hjerte.

272. Kærligheden til alle mennesker er en åndelig kraft, der lader os møde Gud fuldt ud. Det er jo sådan, at den, der ikke elsker sin bror, "vandreri i mørket" (1 Joh 2,11), "han bliver i døden" (1 Joh 3,14) og "kender ikke Gud" (1 Joh 4,8). Benedikt XVI siger, at "hvis vi lukker vores øjne for næsten, gør vi os også blinde for Gud", ²⁰⁹ og at kærligheden er kilde til det *eneste* lys, som "altid oplyser en mørk verden og giver os mod til at leve og handle". ²¹⁰ Det betyder, at når vi lever det mysterium, hvor vi nærmer os de andre for at søge dét, som er godt for dem, så bliver vores hjerte også større, så vi kan modtage Guds bedste gaver. Hver gang, hvor vi møder et andet menneske i kærlighed, så bringer vi os selv i en tilstand, hvor vi kan opdage noget nyt om Gud. Hver gang, vores øjne åbnes, så vi ser Næsten, så oplyses vores tro til ny erkendelse af Gud. Af dette følger, at hvis vi vil vokse i det åndelige liv, kan vi ikke stoppe med at være missionale kristne. Det evangeliserende arbejde gør ånd og hjerte rigere, det åbner nye åndelige horisonter for os, gør os mere følsomme til at erkende Åndens virken, får os til at komme ud af vores begrænsede åndelige

²⁰⁹ 209. Rundskrivelsen *Deus caritas est* (25. december 2005), 16: AAS 98 (2006), 230

²¹⁰ *Ibid* 39: AAS 98 (2006), 250

tankesæt. Samtidig erfarer en virkeligt engageret missional kristen i sit arbejde lykken ved at være en kilde, som flyder over med frisk vand til andre. Kun den, der har det godt med at søge dét, som er godt for andre, og som ønsker de andres lykke – kun han kan være en missional kristen. Når hjertet således åbner sig, er det en kilde til glæde, thi "det er saligere at give end at få" (ApG 20,35). Der er ingen, der får et bedre liv ved at flygte fra de andre, gå i hi, afvise at have medfølelse og at give eller ved at lukke sig til i egen bekvemmelighed. Det er ikke andet end langsomt at tage livet af sig selv.

273. At være sendt ind i hjertet af folket er hverken bare et stykke af mit liv eller noget, man sætter i knaphullet, som jeg kan tage af og lægge til side – det er heller ikke et vedhæng eller noget forbigående som så meget andet i min tilværelse. Det er noget, som jeg ikke kan rive ud af min identitet uden at ødelægge mig selv. Jeg *er en sendelse* på denne jord, og det er derfor, jeg er til stede i denne verden. Jeg må gøre mig klart, at denne sendelse til at oplyse, velsigne, levendegøre, trøste, helbrede, befri – at den har ligesom "brændemærket" mig. Her viser det sig, hvem der er sygeplejerske, lærer eller politiker af hele sin sjæl – nemlig de, som helhjertet har besluttet sig for at ville være sammen med de andre og for de andre. Thi dér, hvor et menneske skiller denne opgave – *sendelsen* – og sit privatliv fra hinanden, dér bliver alting gråt og trist, og han kommer til at leve sit liv i en evig jagt på anerkendelser eller i et forsvar for egne interesser. Han holder op med at "være folk".

274. Hvis vi skal kunne dele folks liv og give os selv uden at spare os, så må vi også forstå, at hvert eneste menneske er vores hengivenhed værd. Ikke, fordi det menneske ser godt ud, eller for dets evners skyld, dets sprog, dets indstilling til tingene, eller for den tilfredsstillelse, som pågældende giver os, men fordi det menneske er Guds værk, Guds skabning. Gud har skabt dette menneske i sit billede, og det afspejler noget af hans herlighed. Hvert eneste menneske er genstand for Herrens uendelige ømhed, han, som bor i dets liv. Jesus Kristus har udgydt sit dyrebare blod på korset for dette menneske. Hinsides alt udvortes er hvert menneske *uendeligt helligt og fortjener vores kærlighed og hengivenhed*. Det er grunden til, at hvis det blot lykkes mig at hjælpe et eneste menneske med at få et bedre liv, så retfærdiggør dette allerede, at jeg giver mit liv. Det er smukt at være et trofast gudsfolk. Og vi når fylden, når vi bryder de tykke mure ned, så vort hjerte kan blive fyldt med ansigter og navne!

275. I kapitel 2 reflekterede vi over den mangel på dyb åndelighed, som kommer til udtryk i en pessimisme, resignation, mistillid. Der er nogle mennesker, som ikke engagerer sig i sendelsen, fordi de ikke tror, at noget kan blive anderledes, og derfor ser det sådan ud for dem, at det ikke nytter at gøre en indsats. De tænker på denne måde: "Hvorfor skulle jeg opgive mit behagelige liv og alt, der er rart – når jeg ikke kan se, at det vil gøre en forskel?" Med sådan en mentalitet er det umuligt at være en missional kristen. Denne holdning er lige præcis en dårlig undskyldning for at blive i den magelige lænestol uden at flytte sig af stedet, i dovenskaben, utilfredshedens sortsyn, den egoistiske tomhed. Det handler om en selvdestruktiv holdning, for mennesket "kan ikke leve uden håb: hans liv ville ikke gøre nogen forskel, og det ville blive uudholdeligt".²¹¹ Hvis vi får den tanke, at tingene ikke bliver anderledes, så lad os huske på, at Jesus Kristus har sejret over synd og død, og at magten er hans. Jesus Kristus lever – det gør han i sandhed og virkelighed. Og hvis ikke – "men er Kristus ikke opstået, så er vores prædiken tom" (1Kor 15,14). Evangeliet fortæller os, at de første kristne gik ud for at prædike, og "Herren virkede med og stadfæstede Ordet" (Mark 16,20). Dette går også i opfyldelse i vore dage, Han indbyder os til at lære ham at kende og at leve sammen med ham. Den opstandne og herliggjorte Kristus er den dybe kilde til vores håb, og hans hjælp vil ikke komme til at mangle, når vi skal fuldføre den sendelse, som han betror os.

276. Hans opstandelse er ikke noget, der ligger bag os i en fjern fortid: den har en livskraft, som har gennemtrængt verden. Der, hvor alt synes dødt, spirer opstandelsens tegn overalt frem på ny. Det er en kraft, der er uden lige. Det er rigtigt, at Gud mange gange synes ikke at være til: vi ser jo, at uretfærdigheden, ondskaben, ligegyldigheden og grusomheden ikke tager af. Og alligevel er det også sikkert og vist, at midt i mørket begynder altid noget nyt at spire frem, noget, som før eller senere vil bære frugt. På den hærgede jord begynder livet at vise sig, stædigt og ubetvingeligt. At alle de mørke ting bliver ved at være der, forhindrer ikke det gode i at udfolde sig og brede sig. I verden genfødes hver dag det smukke og gode, det genopstår i forklaret skikkelse gennem historiens dramaer. Det, som er værdifuldt, vil altid have tendens til at dukke op igen i nye skikkelser, og sådan sker det, at mennesker ofte fødes på ny ud af tilsyneladende fastlåste situationer. Sådan er opstandelsens kraft, og enhver forkynder er et redskab for denne dynamik.

277. Men nye vanskeligheder bliver også ved at dukke op – nederlag, menneskelig småtskårighed, som gør megen skade. Vi ved alle af erfaring, at en opgave måske viser sig ikke at blive så

²¹¹ Bispesynodens 2. særlige samling vedrørende Europa, *Slutdokument 1: L'Osservatore romano* (23. oktober 1999), 5

tilfredsstillende, som vi kunne have ønsket det; der kommer ikke så meget ud af den, og forandringerne lader vente på sig – man kan blive fristet til at blive træt. Men – der er forskel på, at én lader armene falde et øjeblik, fordi han er blevet udmattet – og så helt at give op, fordi man er overvældet af en kronisk desillusionering, af en åndelig sløvhed, som udtørre sjælen. Det kan ske, at hjertet bliver træt af at kæmpe, fordi et menneske, når det kommer til stykket, søger sig selv i en karrierestræben, hvor man tørster efter anerkendelse, bifald, belønning, position; her er der ikke tale om, at mennesket lader armene falde, men han har ikke længere gennemslagskraft, han mangler opstandelsen. Og således går det til, at Evangeliet, det smukkeste budskab, der eksisterer i denne verden – at det ligger som begravet under et bjerg af undskyldninger.

278. Troen betyder at tro på *Ham*, tro på, at han virkelig elsker os, at han lever, at han formår at gribe hemmelighedsfuldt ind, at han ikke forlader os, at han "vender alt ondt med visdom, at det godt må falde ud" gennem sin magt og sin uendelige kreativitet. Det er at tro, at han vandrer sejrrig gennem historien "med sine; de kaldede og udvalgte og trofaste" (Åb 17,14). Vi tror på Evangeliet, som siger, at Guds Rige allerede er til stede i verden, og at det folder sig ud her og der på forskellige måder – som et lille frø, der kan vokse til at blive et stort træ (jf. Matt 13,31-32), som en håndfuld surdej, som får en stor portion mel til at hæve (jf. Matt 13,33), og som den gode hvede, der vokser midt i ukrudtet (jf. Matt 13,24-30) – altid kan det berede os gode overraskelser! Riget er nærværende, det kommer igen, det kæmper for at blomstre op på ny. Kristi opstandelse får denne nye verden til at spire frem overalt; og selv hvis spirene bliver skåret ned, så skyder de på ny, for Herrens opstandelse er allerede trængt igennem og blevet vævet ind som et islæt i historiens skjulte gang. Jesus er ikke opstået forgæves. Lad os ikke ende med at blive stående i vejkanterne ved denne det levende håbs vej!

279. Da vi ikke altid kan få øje på disse tegn på ny vækst, har vi brug for en indre vished, det vil sige den overbevisning, at Gud kan handle i alle omstændigheder, selv midt i dét, der ser ud som nederlag, thi vi "har denne skat i lerkar" (2 Kor 4,7). Denne vished kunne man kalde "at have sans for mysteriet". Det betyder at vide med sikkerhed, at den, der af kærlighed giver sig til Gud og lægger sit liv i hans hænder, er sikker på at bære frugt (jf. Joh 15,5). Denne frugtbarhed er ofte usynlig, uhåndgribelig, den kan ikke måles og vejes. Den pågældende ved godt, at hans eller hendes liv vil bære frugt, men har ingen prætention om at vide hvordan, ej heller hvor eller hvornår. Han er forvisset om, at intet af det, han har gjort i kærlighed, skal være forgæves, og at det samme gælder for hans oprigtige bekymringer for de andre og for dét, han har gjort af kærlighed til Gud; ingen udmattelse, hvor han ikke sparede sig selv, ingen lidelsesfyldt udholdenhed vil være forgæves. Alt

dette kommer ind i verden som en livskraft. Det hænder os, at vi tænker, at vores anstrengelser ikke bærer frugt, men sendelsen er ikke en forretning eller et virksomhedsprojekt – og den er heller ikke en humanitær organisation eller et show, der skal vise, hvor mange mennesker vi har fået fat på takket være vores kampagner; sendelsen er noget meget dybere, som unddrager sig at blive målt og vejjet. Det kan være, at Herren går via vores engagement for at skænke sin velsignelse et eller andet sted i verden, et sted, hvor vi aldrig selv kommer til at sætte vores ben. Helligånden virker, som den vil, når den vil, og hvor den vil, og vi sætter os selv ind, men uden at have nogen præntention om at se synlige resultater. Vi ved bare, at det er nødvendigt, at vi giver os selv. Lad os lære at finde hvile i Faderens kærlige favn, midt i det kreative engagement, hvor vi ikke sparer på os selv. Lad os gå videre, lad os engagere os til bunds, men lad os overlade til ham at gøre vores indsats frugtbar sådan, som han finder det for godt.

280. Hvis vi skal holde vores missionale iver brændende, må vi have fast tillid til Helligånden – det er jo Ånden, "der kommer os til hjælp i vores skrøbelighed" (Rom 8,26). Men denne uforbeholdne tillid skal næres, og derfor må vi til stadighed påkalde Ånden. Den kan helbrede alt, der svækker os i vores missionale engagement. Det er sandt, at denne tillid til det, der ikke kan ses, kan få det til at svimle for os: det er som at springe ud på dybt vand, hvor vi ikke ved, hvad der vil møde os. Det har jeg selv erfaret mere end én gang. Og dog eksisterer der ikke nogen større frihed end dér, hvor man giver afkald på at ville beregne og kontrollere alt for i stedet at lade sig lede af Ånden og tillade den at oplyse os, vejlede os, vise os retningen og føre os derhen, den vil. Ånden ved, hvad vi har brug for i hver en tidsalder og i hvert øjeblik. Det kaldes, at mysteriet bærer frugt i os.

Forbønnens missionale kraft

281. Der er en form for bøn, der ganske særligt tilskynder os til helt at give os selv i evangeliseringen, og som motiverer os til at søge de andres vel, nemlig forbønnen. Lad os et øjeblik se på en stor forkynner som den hellige Paulus og kigge på, hvordan der ser ud i hans indre menneske for at forstå, hvordan han beder. Hans bøn var befolket med mange mennesker: "Jeg takker min Gud, hver gang jeg mindes jer, og i alle mine bønner beder jeg altid for jer alle [...] for I er i mit hjerte" (Fil 1,4.7). Så vil vi opdage, at forbønnen ikke fjerner os fra den sande kontemplation, thi den kontemplation, som ikke har de andre med, er en illusion.

282. Denne holdning bliver også til en tak til Gud for de andre: "Og først og fremmest takker jeg min Gud ved Jesus Kristus for jer alle" (Rom 1,8). Det er en stadig tak: "Jeg takker *altid* min Gud

for jer, for den nåde, som han har givet jer i Kristus Jesus" (1 Kor 1,4). "Jeg takker min Gud *hver gang*, jeg mindes jer" (Fil 1,3). Det er ikke et skeptisk blik, der kommer til udtryk her – negativt, uden håb – men et åndeligt blik, ud af en dyb tro, som taknemligt anerkender, hvad Gud selv gør i dem. På samme tid er det en taknemlighed, der kommer fra et hjerte, der er virkelig opmærksomt på de andre. Sådan er det, at når en forkynnder forlader sin bøn, så er hans hjerte blevet mere gavmildt, han har gjort sig fri af isolationen, og han ønsker at gøre godt og at dele livet med de andre.

283. Guds store mænd og kvinder var store forbedere. Treenigheden tager vores forbøn ind til sig. Her virker den som "surdej", det betyder, at vi i forbønnen når ind til Faderens hjerte og dér opdager nye dimensioner, som oplyser de konkrete situationer og forvandler dem. Vi kan godt sige, at forbønnen bevæger Guds hjerte, men virkeligheden er, at det altid er ham, der kommer os i forkøbet, og dét, vi kan opnå gennem forbønnen, det er, at hans magt, hans kærlighed og hans trofasthed manifesterer sig med større tydelighed i hans folks midte.

II. MARIA, EVANGELISERINGENS MOR.

284. Maria er der altid, sammen med Helligånden, midt i folket. Hun samlede disciplene for at påkalde Helligånden (jf. ApG 1,14) og gjorde således det eksplosive udbrud af missional aktivitet mulig, som fandt sted i Pinsen. Hun er den forkyndende Kirkes mor, og uden hende kommer vi ikke til virkelig at forstå ånden i Nyevangeliseringen.

Jesu gave til sit folk

285. Da Kristus på korset i sit kød gennemled det dramatiske møde mellem verdens synd og den guddommelige barmhjertighed, har det været ham en trøst, at han ved foden af korset kunne se, at hans mor stod der sammen med hans ven. I dette afgørende øjeblik, lige før Jesus forkyndte, at den gerning var fuldbragt, som hans Far havde givet ham at gøre – da sagde han til Maria: "Kvinde, dér er din søn". Dernæst sagde han til den ven, han elskede: "Der er din mor" (Joh 19,26-27). Disse Jesus-ord på tærsklen til døden er ikke primært udtryk for en medfølelse omsorg for hans mor, men udtrykker snarere en åbenbaring om en særlig sendelse i frelsesmysteriet. Jesus har efterladt os sin mor som vores mor. Det er først derefter, at Jesus har kunnet vide, at "alt var fuldbragt" (Joh 19,28). Ved foden af korset, i denne den største af alle timer, hvor den nye skabning bliver til – dér fører Kristus os til Maria. Det gør han, for han vil ikke, at vi skal gå vejen uden at have en mor, og folket

læser i dette moderlige billede alle Evangeliets mysterier. Vorherre ville ikke have, at kvindeikonen skulle mangle i hans Kirke. Hun, som har bragt ham til verden med så megen tro, hun ledsager også "sine øvrige børn, som holder fast ved Guds bud og ved Jesu vidnesbyrd" (Åb 12,17). Den intime sammenhæng mellem Maria, Kirken og den enkelte troende, som hver på deres måde føder Kristus til verden, er blevet så smukt formuleret af den salige Isaac de Stella: "I de hellige skrifter, som er inspireret af Gud, forstås dét, som siges generelt om Kirken som jomfru og mor, specielt om jomfru Maria [...] Parallelt hermed kan man sige, at hver eneste troende sjæl er Gudsordets brud, Kristi mor, datter og søster, jomfru og frugtbar mor [...]. Kristus blev ni måneder i sin mors skød, han forbliver i det tabernakel, som Kirkens tro bereder ham, til tidernes ende og i den troende sjæls erkendelse og kærlighed i al evighed".²¹²

286. Maria er den, der ved, hvordan hun skal forvandle en dyrestald til bolig for Jesus, med et fattigt svøb og en overflod af ømhed. Hun er Faderens ringe tjenerinde, som synger sin glæde ud i lovprisning. Hun er den altid opmærksomme ven, der ser til, at vinen ikke skal mangle i vores liv. Hun er den, hvis hjerte gennembores af spyddet, hun forstår al smerte. Som alles mor er hun håbets tegn for folkeslagene, som lider i fødselsveer, indtil retfærdigheden fødes. Hun er den udsendte, som kommer os ganske nær for at gå med os gennem livet, mens hun med en mors kærlighed åbner vores hjerter for troen. Som en rigtig mor går hun sammen med os, kæmper ved vores side og spreder hele tiden Guds kærligheds nærhed omkring os. Gennem de forskellige Maria-påkaldelser, der som regel er knyttet til en Maria-helligdom, tager hun del i hvert folks historie, som har taget imod Evangeliet, og bliver fra da af del af dette folks historiske identitet. Der er mange kristne forældre, der ønsker deres barn døbt i en Maria-helligdom som udtryk for deres tro på Marias moderlige handlen, hun, som føder nye gudsbørn til verden. I disse helligdomme kan man se, hvordan Maria samler børn omkring sig, som med store anstrengelser tager på pilgrimsfærd for at se hende og selv lade sig blive taget i øjesyn af hende. Der finder de kraften fra Gud til at udholde lidelserne og trængslerne i deres liv. Ligesom med den hellige Juan Diego kærtegner Maria dem med sin moderlige trøst og hviker til dem: "Dit hjerte forfærdes ikke, [...] er jeg der måske ikke, jeg, din mor?"²¹³

Nyevangeliseringens ledestjerne

287. Vi beder det levende Evangeliums mor om at gå i forbøn for hele Kirkens fællesskab, at det må tage imod denne indbydelse til en ny etape i evangeliseringen. Hun er den troens kvinde, som lever

²¹² *Sermo* 51: PL 195, 1863.1865

²¹³ *Nican Mopohua*, 118-119

og vandrer i tro,²¹⁴ og "hendes usædvanlige trosvandring er noget, Kirken til stadighed skal referere til".²¹⁵ Hun har ladet sig lede af Ånden ad en trosvej hen mod et liv i tjeneste og frugtbarhed. Vi ser i dag hen til hende, for at hun må hjælpe os til at forkynde frelsens budskab for alle, og for at de nye disciple må blive aktive i evangeliseringen.²¹⁶ På denne evangeliseringens pilgrimsvandring vil der være tider med tørke, med mørke omkring os, endda med udmattelse, sådan som Maria har oplevet det i årene i Nazaret, mens Jesus voksede til: "Det er begyndelsen på evangeliet, dvs. på det gode budskab, det glade budskab. Alligevel er det ikke vanskeligt i denne begyndelse at få øje på en vis tunghed om hjertet, der nærmer sig en slags "troens nat" – for at tale med Johannes af Korset – et "slør", gennem hvilket man må nærme sig Den Usynlige og leve i fortrolighed med mysteriet. Det er på denne måde, at Maria gennem mange år forblev i sin Søns mysterium og gik frem på sin trosvej".²¹⁷

288. Der er en mariansk *stil* i Kirkens evangeliserende aktivitet. Thi – hver gang vi ser på Maria, kommer vi igen til at tro på ømhedens og hengivenhedens revolutionerende styrke. I hende ser vi, at ydmyghed og ømhed ikke er de svages, men de stærkes dyder – de, som ikke har det nødtigt at mishandle andre for at føle sig betydningsfulde. Når vi ser på hende, går det op for os, at hun, som lovpriste Gud, fordi han havde "styrtet de mægtige fra deres troner" og " sendt de rige tomhændet bort" (Luk 1,52) – at hun er den samme, som sørger for, at der ikke mangler varme i vores søgen efter retfærdighed. Det er også hende, som "gemte alle disse ord i sit hjerte og grundede over dem" (Luk 2,19). Maria kan genkende Ådens aftryk fuldt så vel i de store begivenheder som i dem, der synes næsten umærkelige. Hun ser hele tiden Guds mysterium i verden, i historien og i vores og alles daglige liv. Hun er såvel den bedende og arbejdsomme kvinde i Nazaret som "Vor Frue af al hast" – den, som bryder op fra sin landsby "med hast" for at hjælpe de andre (jf. Luk 1,39-45). Det er denne dynamik, som forener retfærdighed og ømhed, kontemplation og bevægelse mod de andre, der gør Maria til et forbillede for Kirken i evangeliseringen. Vi beder hende indtrængende om, at hun ved sin moderlige forbøn vil hjælpe os, så at Kirken må blive et hjem for mange, en mor for alle folk, og at det må blive muligt, at en ny verden kan blive til. Det er den Opstandne, der siger til os – med en kraft, der fylder os med en umådelig tillid og med et fast håb: "Se, jeg gør alting nyt" (Åb 21,5). Lad os gå fremad med tillid mod denne forjættelse, sammen med Maria, og lad os sige til hende:

²¹⁴ Jf. Det andet Vatikankoncils dogmatiske konstitution om Kirken *Lumen gentium*, kap 8, 52-69

²¹⁵ Johannes Paul II, rundskrivelse om Forløserens moder *Redemptoris Mater* (25. marts 1987), 6: AAS 79 (1987), 366

²¹⁶ Jf. *Propositioner* 58

²¹⁷ Johannes Paul II, rundskrivelse om Forløserens moder *Redemptoris Mater* (25. marts 1987), 17: AAS 79 (1987), 381

*Maria, jomfru og mor,
bevæget af Ånden
tog du imod Ordet i dit liv
i dybderne af din ydmyge tro,
helt overgivet til Den Evige.*

*Hjælp os at sige vort Ja,
for det haster nu,
mere end nogensinde,
med at få Jesu glade budskab
til at lyde vidt og bredt.*

*Fylt af Kristi nærvær
bar du glæden til Johannes Døber
og fik ham til at juble i mors liv.*

*Jublende af glæde
sang du om Herrens vidunderlige gerninger.*

*Du blev stående ved korset,
med en urokkelig tro,
og du fik opstandelsens glade trøst.*

*Du samlede disciplene i forventningen om Ånden,
så at den forkyndende Kirke kunne fødes.*

*Opstandne med Kristus beder vi dig nu:
opnå for os en ny brændende iver,
så vi bærer livets evangelium ud til alle,
det liv, der sejrer over døden.*

*Giv os den hellige frimodighed
til at søge nye veje,
så gaven kan nå ud til alle –
det smukke og gode, der aldrig skæmmes af nogen plet.*

*Du, den lyttende jomfru,
kontemplationens jomfru,
den smukke kærligheds mor,
bruden fra den evige bryllupsfest,
gå i forbøn for den Kirke, hvis ganske rene ikon du er,
at den aldrig må lukke sig om sig selv
og aldrig standse op
i sin lidenskab for at oprette Riget.*

*Du, Nyevangeliseringens ledestjerne,
hjælp os at lyse op
som vidner om fællesskabet,
om tjenesten, om den brændende og gavmilde tro,*

*om retfærdigheden og kærligheden til de fattige,
for at Evangeliets glæde
må nå ud til jordens ende,
og ingen udkant må savne dets lys.*

*Mor,
det levende evangeliums mor,
glædens kilde for de små,
bed for os!
Amen, Alleluia!*

*Skrevet i Rom, Sankt Peter, ved slutningen af Troens År, den 24. november 2013,
på højtiden for vor Herre Jesus Kristus, universets konge,
i mit pontifikats første år.*

Franciscus

